Tel Ilan a fost întemeiat de colonişti cu un veac în urmă. Un secol de istorie comună cimentează o comunitate şi creează echilibru, dacă nu chiar armonie. De la o vreme însă, în acest microcosmos survin mici schimbări. Imperceptibile poate, dar neliniştitoare, ca o adiere care aduce cu sine prevestirea furtunii. Iar transformările subtile se pot traduce în gesturi imprevizibile. Pesah Kedem, fost membru al Knessetului, nemulţumit de prezenţa unui student arab pe care fiica lui îl găzduieşte, este obsedat de vuietul surd pe care îl aude noaptea la temeliile casei. Adolescentul Kovi îşi face, în cele din urmă, curaj să-i declare iubirea bibliotecarei care-i poate fi mamă. Doctoriţa Ghili Steiner îşi aşteaptă în zadar în staţia de autobuz nepotul care trebuie să sosească din capitală. Agentul imobiliar Iosi Sason visează să cumpere cea mai mare casă veche din sat şi să construiască în locul ei o vilă cochetă. Iar soţia lui Beni Avni dispare fără urmă într-o seară, lăsându-i totuşi soţului mâncare pe masă.

În cele opt povestiri, drumurile şi destinele personajelor se întâlnesc, întreţesând o naraţiune de complexitate romanescă. Amos Oz aduce la lumină dramele şi speranţele unei umanităţi în ale cărei trăsături ne recunoaştem fiecare chipul.

În seria de autor „Amos Oz” au apărut:

Rime despre viaţă şi moarte

Scene de viaţa campestră

Urmează să apară:

O pace desăvârşită

Serie coordonată de DENISA COMĂNESCU

Amos Oz

Scene de viaţă campestră

Traducere din ebraică şi note de IOANA PETRIDEAN

Coperta
ANGELA ROTARU

AMOS OZ
TMUNOT MEHA YEIHAJCFAR
(SCENES FROM A VILLAGE LIFE)

Amos Oz 2009
HUMANITAS FICTION, 2011

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
OZ, AMOS
Scene de viaţă campestră / Amos Oz; trad.: Ioana Petridean.
Bucureşti: Humanitas Fiction, 2011
ISBN 978-973-689-404-6
I. Petridean, Ioana (trad.)

821.411.16-31 135.1

Moştenitori

Străinul acela nu era tocmai un străin. Lui Arie Tzelnik figura lui i s-a părut respingătoare şi fermecătoare în acelaşi timp, din prima clipă în care l-a zărit, dacă într-adevăr existase o asemenea clipă: Arie Tzelnik avea senzaţia că mai văzuse undeva acel chip şi braţele acelea lungi, atârnând până aproape de genunchi, o amintire înceţoşată, venită parcă din altă viaţă.

Bărbatul şi-a parcat maşina exact în faţa porţii. Maşina lui prăfuită, de culoare bej, era şi ea străină, iar pe parasolarul care acoperea partea de sus a geamurilor laterale era un întreg puzzle de culori, tot felul de semne de punctuaţie, propoziţii, formule, sloganuri. A închis portiera, dar s-a întors să verifice, cu mişcări energice, uşă după uşă, pentru a vedea dacă sunt încuiate bine. După aceea a lovit uşor capota cu palma, ca şi cum ar fi fost un cal bătrân pe care îl priponeşti de gard şi căruia îi transmiţi, prin lovituri uşoare, pline de afecţiune, că nu va avea mult de aşteptat. Apoi a deschis poarta cu o mişcare hotărâtă şi a păşit pe veranda umbrită de viţă-de-vie. Mersul lui părea repezit şi frânt de durere în acelaşi timp, precum paşii cuiva care calcă desculţ pe nisip încins.

Din hamacul lui cuibărit într-un colţ al verandei, de unde putea vedea totul fără a fi văzut, Arie Tzelnik îşi urmărise oaspetele încă de când acesta îşi parcase maşina. Însă, în ciuda tuturor eforturilor, nu reuşea să-şi amintească cine anume era străinul acesta câtuşi de puţin străin. Oare unde îl mai întâlnise, când îl mai întâlnise? Poate într-una dintre călătoriile lui în străinătate? La repetiţii? La birou? La universitate? Sau poate îi fusese coleg de şcoală? Figura bărbatului era vicleană şi jovială, ca şi cum tocmai i-ar fi reuşit cine ştie ce farsă, iar acum se bucura că-şi ia tălpăşiţa. Îndărătul acestei măşti, undeva, sub obrazul străin, puteai intui trăsăturile unui chip cunoscut, supărător, enervant: faţa cuiva care te-a făcut să suferi la un moment dat. Sau, poate, din contră, căruia tu i-ai pricinuit o de mult uitată nedreptate?

Ca un vis cufundat în uitare în proporţie de nouăzeci la sută, dar din care un firicel firav mijeşte în amintire asemenea unui vlăstar.

Prin urmare, Arie Tzelnik a hotărât să nu se ridice pentru a ieşi în întâmpinarea oaspetelui său, ci să-l primească acolo, tolănit în hamacul de pe

verandă.

Străinul a ţopăit cu paşi repezi de-a lungul cărării care lega poarta de treptele verandei, în vreme ce ochii lui mici se roteau neobosiţi când spre stânga, când spre dreapta, ca şi cum s-ar fi temut să nu fie descoperit prea devreme sau, din contră, ca şi cum ar fi fost terorizat de un câine furios, care se putea repezi în orice clipă asupra lui din tufişurile încâlcite şi pline de ţepi ce străjuiau cărarea.

Părul blond care începuse să-i cadă, pielea roşie şi ridată a gâtului, care amintea de guşa unui curcan, ochii umezi şi înceţoşaţi, care se roteau asemenea unor degete băgăcioase, braţele lungi ca de cimpanzeu, toate arătau că înăuntrul lui zace o tensiune latentă.

Din punctul lui de observaţie, bine ascuns în hamacul atârnat la adăpostul umbrei viţei-de-vie, Arie Tzelnik a observat că bărbatul acesta solid are şi o oarecare fragilitate, asemenea cuiva care îşi revine după o grea suferinţă, ca şi cum până nu demult fusese un om corpolent, iar de câtăva vreme îngenunchease cumva pe dinăuntru, chircindu-se în propriul lui sac de piele. Chiar şi jacheta aceea subţire pe care o purta, o jachetă cu buzunare umflate, de un bej murdar, părea mult prea largă pentru el, atârnându-i lălâie pe umeri.

În ciuda faptului că, vara fiind pe sfârşite, poteca era uscată, străinul a purces pe dată să-şi şteargă tălpile pantofilor pe covoraşul din faţa treptelor. După ce a terminat, a ridicat pe rând fiecare picior, verificându-l, examinând cât de curate sunt tălpile pantofilor. Numai după aceea a urcat treptele şi a încercat uşa principală, din capătul scării, şi abia după ce a ciocănit politicos de câteva ori fără să primească niciun răspuns şi-a întors privirea şi l-a descoperit pe stăpânul casei, care vegeta leneş în hamacul său înconjurat de ghivece mari şi jardiniere rectangulare, în colţul umbrit de viţa-de-vie care îl proteja atât pe el, cât şi întreaga terasă.

Imediat, oaspetele a zâmbit larg şi aproape că a făcut o reverenţă, dregându-şi vocea înainte de a rosti pe un ton protocolar:

— În ce loc incredibil de frumos locuiţi dumneavoastră, domnule Tzelkin! Uluitor! O adevărată Provenţa a Israelului! Dar ce spun eu Provenţa! Toscana! Ce peisaj! Ce pădure! Tel Ilan este pur şi simplu cel mai frumos sat din această patrie levantină. Minunat. Bună dimineaţa, domnule Tzelkin. Îmi cer iertare.

Sper că nu vă deranjez.

Arie Tzelnik îi răspunse cu un bună dimineaţa sec, după care îl corectă, spunându-i că numele său e Tzelnik, nu Tzelkin, şi îi dădu de înţeles că îi pare rău, însă nu are nevoie de absolut nimic din ceea ce i-ar putea oferi un agent de vânzări.

— Aveţi dreptate! Chiar aveţi mare dreptate! spuse bărbatul pe un ton vesel, ştergându-şi sudoarea de pe frunte cu mâneca jachetei. De unde putem şti dacă nu cumva omul din faţa noastră este un agent de vânzări sau chiar un escroc? Sau, Doamne păzeşte, un răufăcător care vine în recunoaştere, pregătind terenul pentru o bandă de spărgători de locuinţe. Dar eu, domnule Tzelnik, cu siguranţă nu sunt agent de vânzări. Sunt Maftzir!

— Ce?

— Maftzir. Wolf Maftzir. Avocatul Maftzir de la biroul de avocatură Lotem-Pruzhinin. Îmi pare bine de cunoştinţă, domnule Tzelnik. Am venit la dumneavoastră, domnul meu, din pricina unei chestiuni, cum să vă spun, poate că ar fi mai bine pentru amândoi, tocmai pentru a nu mai încerca să definesc motivul, să intru direct în subiect. Îmi permiteţi, vă rog, să iau loc? Este vorba despre o problemă mai mult sau mai puţin personală, nu de-a mea, Doamne fereşte, pentru că sub nicio formă şi cu niciun chip nu aş fi avut îndrăzneala de a vă invada intimitatea şi de a vă deranja cu asemenea pricini fără a vă anunţa dinainte. Pentru că am încercat, am făcut mari eforturi, am stăruit iar şi iar, însă numărul dumneavoastră de telefon este protejat, iar scrisorile pe care vi le-am trimis au rămas fără răspuns. De aceea am decis să ne încercăm norocul printr-o vizită neanunţată şi ne cerem scuze pentru deranj. Chiar nu ne stă în obicei un astfel de comportament, să dăm buzna în intimitatea celorlalţi, mai ales când aceştia trăiesc în cel mai frumos loc din întreaga ţară. Una peste alta, ca să spun aşa, nu este o problemă care ne priveşte doar pe noi. Nu, nu. În niciun caz. Ba din contră: chestiunea aceasta, cum aş putea să formulez într-o manieră mai blândă, probabil putem spune în felul următor, chestiunea aceasta vă priveşte personal, domnule. O chestiune care vă priveşte personal şi pe dumneavoastră, nu doar pe noi. Ca să fiu mai explicit, este o problemă legată de familia dumneavoastră. Poate legată de familie la modul general, poate într-un mod special – este vorba, mai precis, de o rudă de-a dumneavoastră, de o rudă anume. Nu mă poftiţi să iau loc şi să stăm de vorbă câteva clipe? Iar eu vă

asigur că voi face tot posibilul pentru ca această chestiune să nu vă răpească mai mult de zece minute. Dar toate astea depind numai şi numai de dumneavoastră, domnule Tzelkin.

Arie Tzelnik a spus:

— Tzelnik.

După care a adăugat:

— Ia loc.

Şi imediat:

— Nu aici. Acolo.

Şi pentru că grăsanul sau, mai bine zis, fostul grăsan a aterizat iniţial în hamacul dublu, chiar lângă gazda sa, coapsele lor atingându-se, o pleiadă de mirosuri grele l-au înconjurat asemenea unui anturaj periculos, miros de sucuri gastrice, de şosete murdare, de pudră de talc şi transpiraţie. Peste toate aceste mirosuri trona urma abia simţită a unei ape de colonie cu parfum înţepător.

În clipa în care i s-a spus nu aici, acolo, oaspetele s-a ridicat, s-a clătinat puţin pe picioare, sprijinindu-şi genunchii cu braţele de maimuţă, şi-a cerut scuze, şi-a schimbat poziţia şi şi-a aşezat fundul îmbrăcat într-o pereche de pantaloni mult prea mari în locul indicat de gazdă, pe băncuţa de lemn din spatele mesei de grădină stacojii. Era o masă ţărănească, făcută din scânduri negeluite, asemănătoare traverselor ce unesc şinele de cale ferată. Era foarte important pentru Arie ca nici în ruptul capului mama lui bolnavă să nu-l vadă pe fereastră pe străinul acesta, să nu-i zărească spinarea, să nu-i observe silueta conturându-se în umbra viţei-de-vie. De aceea l-a aşezat într-un loc în care ar fi fost imposibil să fie văzut de la fereastră.

Cât priveşte vocea de cantor a grăsanului, nu avea de ce anume să-şi facă griji, fiindcă femeia era surdă.

2

În urmă cu trei ani, soţia lui Arie Tzelnik, Naama, plecase la San Diego să-şi viziteze o bună prietenă, pe Telma Grant, însă nu se mai întorsese niciodată. Nu lăsase în urmă niciun bilet în care să-i spună explicit că are de gând să-l părăsească, dar la început îi zisese cu blândeţe: Deocamdată nu mă întorc.

După o jumătate de an, îi scrisese: Mai rămân o vreme cu Telma. După încă o jumătate de an, îi scrisese din nou: Nu are sens să continui să mă aştepţi. Lucrez cu Telma la un salon de înfrumuseţare. Iar într-o altă scrisoare: Mie şi Telmei ne este bine împreună, avem karme asemănătoare. Apoi i-a spus: Mentorul nostru spiritual crede că ne va fi cel mai bine dacă vom rămâne una lângă cealaltă. Te vei descurca. Nu-i aşa că nu te superi?

Fiica lui cea căsătorită, Hila, i-a scris din Boston: Tată, pentru binele tău, îţi sugerez să nu o presezi pe mama. Caută să-ţi vezi de viaţa ta.

Şi pentru că între el şi fiul său cel mare, Eldad, toate legăturile fuseseră rupte cu mult timp în urmă, iar el nu mai avea altă rudă, se hotărâse acum un an să-şi vândă apartamentul de pe Carmel şi să se întoarcă la mama sa, în casa părintească din Tel Ilan, trăind din chiria încasată pe două apartamente din Haifa şi dedicându-se în întregime hobby-urilor sale.

Astfel găsise de cuviinţă să-şi vadă de viaţa lui, după cum îi sugerase fiica sa.

În tinereţe, Arie fusese membru al marinei militare, încă din fragedă pruncie dăduse dovadă de mult curaj, nefiindu-i teamă de absolut nimic, nici de duşmani, nici de înălţimi. Însă, odată cu trecerea timpului, înăuntrul lui se căscase un hău de frică muşcătoare în faţa întunericului dintr-o casă goală. De aceea a hotărât, în cele din urmă, să se întoarcă să locuiască alături de mama sa, în casa veche în care se născuse şi crescuse, la marginea satului Tel Ilan. Mama lui, Rozalia, avea peste nouăzeci de ani, era surdă, cocoşată şi abia mai rostea câteva cuvinte. De cele mai multe ori îl lăsa pe el să se ocupe de îngrijirea gospodăriei, fără a-l împovăra însă, uneori fără a scoate un cuvânt. Adesea, Arie Tzelnik se gândea că este posibil ca, la un moment dat, mama lui să cadă bolnavă la pat sau să îmbătrânească atât de mult, încât trupul să nu-şi mai poată căra mădularele, şi atunci el avea să fie nevoit să o hrănească, să o spele şi să o schimbe. Sau să aducă în casă o îngrijitoare, dar în clipa aceea echilibrul căminului lor avea să fie zdruncinat şi viaţa lui expusă privirilor străinilor. Mai era şi speranţa, sau umbra de speranţă că declinul mamei e aproape: iar atunci urma să aibă un motiv raţional şi emoţional pentru a o duce la azil, şi întreaga casă avea să fie a lui şi numai a lui. I-ar plăcea să-şi poată aduce acolo o femeie nouă-nouţă, frumoasă. Sau nu-şi va aduce o femeie, va găzdui o mulţime de fete tinere. Va putea chiar să spargă pereţii interiori şi să

dea o nouă faţă întregii case. Va începe o viaţă nouă.

Dar, până atunci, trăiau amândoi, fiul şi mama, în casa aceea întunecată şi demodată, în linişte şi pace. Dimineaţa devreme venea menajera, aducea cumpărăturile pe care ei i le puneau în prealabil pe o listă, facea ordine, curăţa casa şi gătea, iar după ce le servea în tăcere prânzul mamei şi fiului îşi vedea de drum. Cea mai mare parte a zilei, mama şi-o petrecea în camera ei, citind cărţi vechi, timp în care Arie Tzelnik şedea în camera lui, ascultând radioul sau construind machete de avioane.

3

Deodată, pe chipul străinului a apărut un zâmbet jucăuş, ca şi cum i-ar fi făcut cu ochiul: parcă i-ar fi adresat gazdei sale o propunere indecentă, hai să păcătuim puţin împreună, ce zici? Iar apoi – temându-se parcă să nu-şi atragă din partea acestuia cine ştie ce pedeapsă – a întrebat pe un ton plin de căldură:

— Îmi cer iertare, îmi permiteţi să mă servesc puţin?

Şi, fiindcă i s-a părut că gazda a încuviinţat printr-o mişcare a capului, bărbatul şi-a turnat din carafa de sticlă apă rece ca gheaţa, în care pluteau felii de lămâie şi câteva frunze de mentă, în singurul pahar care se afla pe masă, paharul lui Arie Tzelnik, şi-a lipit buzele cărnoase de el şi i-a sorbit întreg conţinutul din cinci, şase înghiţituri zdravene, după care şi-a mai turnat jumătate de pahar, bând cu o sete de nepotolit, pentru ca imediat după aceea să se scuze:

— Îmi pare rău! Explicaţia este cât se poate de simplă, aici, pe veranda dumneavoastră splendidă, pur şi simplu nu se simte cât de cald e de fapt afară. E foarte cald azi. Foarte! Cu toate acestea, în ciuda căldurii îngrozitoare – locul în care ne aflăm e cu adevărat magic! Tel Ilan este fără doar şi poate cel mai frumos sat din întreaga ţară! Provenţa! Dar ce spun eu Provenţa! Toscana! Păduri! Viţă-de-vie! Case ţărăneşti vechi de peste o sută de ani, acoperişuri roşii şi chiparoşi înalţi! Şi acum, ce credeţi, domnule? V-aţi simţi mai bine dacă am mai flecări o vreme despre frumuseţea peisajului? Sau îmi veţi permite să intru direct în subiect, fără să ne mai învârtim în jurul cozii?

Arie Tzelnik a spus:

— Ascult.

— Familia Tzelnik a descins din Leon-Akavie Tzelnik. Dacă nu cumva greşesc eu, aţi fost printre primii locuitori ai satului, nu-i aşa? V-aţi numărat printre întemeietorii satului, nu? în urmă cu mai bine de nouăzeci de ani. Am putea spune aproape o sută.

— Numele lui a fost Akiva-Arie, nu Leon-Akavie.

— Desigur, a spus oaspetele plin de entuziasm, domnule Tzelkin. Respectăm foarte mult istoricul notabil al familiei dumneavoastră. Nu doar îl respectăm. Nutrim o mare dragoste pentru el. La început, dacă nu greşesc, au venit doi fraţi, Boris şi Simeon Tzelkin, plecaţi dintr-un sătuc aflat în districtul Harkov, hotărâţi să întemeieze o nouă aşezare aici, în inima acestui peisaj de munte, sălbatic şi pustiu. Nu era absolut nimic aici. O câmpie plină de ciulini. Nici măcar sate arăbeşti nu erau în râpa asta, numai dincolo de dealuri. După o vreme a venit şi fratele cel mic al lui Boris şi Simeon, Leon, sau, cum spuneţi dumneavoastră, Akavie-Arie. Apoi, cel puţin aşa ştim noi, Simeon şi Boris s-au întors rând pe rând în Rusia, unde Boris l-a ucis pe Simeon cu un topor, şi numai bunicul dumneavoastră – bunicul? Sau tatăl bunicului? Numai Leon-Akavie s-a încăpăţânat să rămână aici. Nu Akavie? Akiva? Mă scuzaţi. Akiva. Pe scurt, lucrurile stau astfel: întâmplarea face că şi noi, familia Maftzir, ne tragem tot din districtul Harkov! Chiar din pădurile Harkovului! Maftzir! Poate aţi auzit? Aveam şi un cantor renumit, Şaie-Leib Maftzir, şi pe Grigorie Moiseievici Maftzir, general în Armata Roşie. General mare, mare de tot, dar Stalin l-a lichidat. În timpul epurărilor din anii treizeci.

Bărbatul s-a ridicat şi a simulat cu braţele lui de cimpanzeu poziţia unui soldat cu mâna pe trăgaci, imitând ecoul rafalelor de gloanţe, dezvelindu-şi dinţii din faţă, ascuţiţi şi nu tocmai albi. După care s-a aşezat din nou pe bancă, zâmbind, ca şi cum şi-ar fi satisfăcut astfel pornirea de a ucide. Lui Arie Tzelnik i s-a părut că bărbatul aşteaptă aplauze sau măcar un zâmbet în schimbul surâsului său drăgălaş.

Cu toate acestea, gazda a hotărât să nu-i întoarcă zâmbetul. A pus încet deoparte paharul murdar şi carafa plină cu apă rece ca gheaţa de pe masă, apoi a spus:

— Mai departe.

Avocatul Maftzir şi-a acoperit palma stângă cu palma dreaptă şi a apăsat-

o cu entuziasm, ca şi cum nu s-ar mai fi întâlnit cu el însuşi de foarte multă vreme, iar întâlnirea aceasta neaşteptată i-ar fi stârnit o uriaşă bucurie, îndărătul şuvoiului de cuvinte care se rostogoleau fără încetare pe buzele lui, ca o sursă nesecată de fericire, se afla o mulţumire de sine euforică:

— Bun. Poate ar fi mai bine să punem cărţile pe masă, cum s-ar spune. Eu sunt cel care şi-a permis să vă invadeze intimitatea în după-amiaza asta, din pricina problemelor personale care ne unesc, ba mai mult decât atât, a chestiunilor care o privesc şi pe iubita dumneavoastră mamă, ajunsă la o vârstă venerabilă, nu-i aşa? Adică, pe femeia aceasta bătrână şi foarte, foarte respectată. Bineînţeles, bineînţeles, asta dacă nu vă opuneţi cumva discuţiei pe marginea acestui subiect sensibil.

Arie Tzelnik a spus:

— Da.

Oaspetele s-a ridicat de la locul său, şi-a scos sacoul bej, de nuanţa nisipului murdar, lăsând să se vadă pete mari de transpiraţie pe cămaşa albă, în dreptul subsuorilor, şi-a agăţat haina de speteaza scaunului, s-a aşezat din nou comod şi a spus:

— Îmi cer iertare. Sper că nu vă deranjează. Dar e pur şi simplu prea cald astăzi. Îmi permiteţi să-mi scot şi cravata?

Preţ de o clipă, faţa lui a avut expresia unui copil speriat, a unui copil căruia tocmai i s-a făcut un reproş şi căruia îi este ruşine să ceară îndurare. Însă expresia aceasta s-a risipit imediat.

Şi pentru că gazda tăcea, şi-a scos cravata dintr-o singură mişcare, care i-a amintit lui Arie Tzelnik de Eldad, fiul său, apoi a spus:

— Atâta vreme cât mama dumneavoastră ne stă pe cap, nu ne putem intra în drepturi.

— Poftim?

— Doar dacă nu se va găsi pentru ea un loc minunat într-un minunat azil. Am eu un asemenea azil. Mai bine zis, nu eu, ci sora asociatului meu. Nu avem nevoie decât de acceptul ei. Sau poate ar fi mai simplu pentru noi să scoatem un certificat care să ateste că suntem însoţitorii ei legali? Iar în acest caz nu am mai avea nevoie de niciun accept din partea ei.

Arie Tzelnik a încuviinţat de două, trei ori din cap, scărpinându-şi dosul mâinii stângi cu degetele mâinii drepte, într-adevăr, în ultimul timp îi trecuse o

dată sau de două ori prin minte întrebarea cu privire la viitorul mamei sale bolnave, ce se va întâmpla cu ei doi în clipa în care ea va rămâne imobilizată sau îşi va pierde minţile şi când va veni momentul luării marii decizii, au existat momente în care s-a gândit la posibilitatea de a o părăsi, cu amărăciune şi ruşine, dar au existat şi momente în care aproape sperase într-un sfârşit cât mai apropiat şi la posibilitatea ca partea din casă deţinută de ea să intre în posesia lui. O dată chiar îl invitase pe la ei pe Iosi Sason, un tip care se ocupa de imobiliare, pentru a face o evaluare a proprietăţii. Speranţele acelea sufocante au stârnit înăuntrul lui sentimente de vinovăţie şi chiar silă faţă de el însuşi. Ce i se părea ciudat era modul în care bărbatul acesta dezgustător îi citea gândurile. I-a cerut domnului Maftzir să reia lucrurile de la început, pe cine anume reprezenta el? De către cine fusese trimis?

Wolf Maftzir a chicotit:

— Maftzir. Puteţi să-mi spuneţi simplu, Maftzir. Sau Wolf. Doar rudele apropiate nu folosesc apelative precum *domnule*.

4

Arie Tzelnik s-a ridicat de la locul său. Era un bărbat mare, masiv şi mult mai înalt decât Wolf Maftzir, cu umerii laţi şi puternici, însă amândoi aveau braţe lungi, care le ajungeau până aproape de genunchi. A făcut doi paşi, oprindu-se drept ca o statuie dinaintea oaspetelui său, şi a spus:

— Ei bine, ce vrei?

A rostit aceste cuvinte fără semnul întrebării, în timp ce-şi încheia un nasture de la cămaşă, prin decolteul căreia i se vedea pieptul acoperit de păr cărunt.

Wolf Maftzir a ţâţâit încet, conciliator:

— De ce să ne grăbim, domnul meu, problema noastră trebuie rezolvată cu răbdare şi cu grijă, trebuie întoarsă pe toate feţele, să nu lăsăm în urma noastră nicio fisură, oricât de mică. Nu avem voie să facem nici cea mai neînsemnată greşeală.

Oaspetele i se părea lui Arie Tzelnik slăbuţ, poate chiar fragil. Avea impresia că propria lui piele era un înveliş prea larg pentru trupul său. Sacoul îi

atârna lălâu pe umeri, ca haina unei sperietori de ciori dintr-o grădină. Ochii îi erau umezi şi uşor împăienjeniţi. Cu toate acestea, avea şi ceva înfricoşat, ca şi cum s-ar fi temut în permanenţă de o insultă venită din senin.

— Problema noastră?

— Adică problema cu bătrâna doamnă. Adică doamna, mama dumneavoastră, pe al cărei nume e trecută proprietatea noastră, şi pe al cărei nume va rămâne trecută până la sfârşitul zilelor ei şi căreia cine ştie ce-i va da prin minte să scrie în testament, dacă nu cumva reuşim să fim declaraţi însoţitorii ei legali.

— Noi doi?

— Putem să demolăm casa şi să construim în locul ei un sanatoriu. O oază de sănătate. Am putea clădi aici ceva ce nu mai există nicăieri în ţară: aer curat, linişte pastorală, peisaje rurale neegalate decât de Provenţa şi Toscana, plante medicinale, masaje, meditaţie, îndrumare spirituală, oamenii vor plăti bani grei pentru a cumpăra ceea ce le va putea oferi locul acesta al nostru.

— Îmi cer iertare, dar de unde anume ne cunoaştem?

— Nu doar că ne cunoaştem, dar suntem chiar prieteni. Dar ce spun eu prieteni, scumpul meu: rude. Aproape asociaţi.

Poate că Arie Tzelnik se ridicase de la locul lui pentru a-l obliga pe oaspetele său să-i urmeze gestul şi să-şi ia tălpăşiţa. Însă musafirul nu s-a ridicat, ba mai mult, a întins mâna şi şi-a mai turnat puţin din apa aceea rece ca gheaţa, în care pluteau felii de lămâie şi frunze de mentă, în paharul care fusese al lui Arie Tzelnik înainte ca oaspetele să şi-l însuşească. S-a lăsat pe spătarul scaunului. Cum stătea aşa, cu cămaşa pătată de transpiraţie la subsuori, fără sacou şi cravată, Wolf Maftzir părea un negustor priceput, un negustor de animale asudat, venit la oraş să negocieze cu fermierii, plin de răbdare şi viclenie, cine ştie ce afacere cu vite, convins că va avea întotdeauna câştig de cauză. Trăda un soi de fericire difuză, de bucurie ascunsă, iar fericirea aceasta nu îi era complet străină gazdei sale.

— Eu, a minţit Arie Tzelnik, trebuie să intru acum. Am de rezolvat o problemă. Vă rog să mă iertaţi.

— Eu, a zâmbit Wolf Maftzir, nu mă grăbesc. Dacă îmi permiteţi, voi rămâne aici până terminaţi. Sau poate ar fi mai bine să intru cu dumneavoastră, să o cunosc şi eu pe doamna. I-aş câştiga imediat încrederea.

— Doamna, i-a răspuns Arie Tzelnik, nu primeşte oaspeţi.

— Eu, a insistat Wolf Maftzir, ridicându-se de la locul lui, gata să-şi urmeze gazda înăuntrul casei, nu sunt tocmai oaspete. Nu suntem noi oare, cum să mă exprim, puţin rude? Ba chiar asociaţi?

Arie Tzelnik şi-a amintit deodată sfatul fiicei sale, Hila, de a renunţa la mama, de a nu mai face eforturi pentru a o convinge să se întoarcă la el şi de a-şi găsi un nou rost în viaţă. Adevărul este însă că nu depusese prea mult efort pentru a o recuceri pe Naama: când, ca urmare a nenumăratelor certuri dintre ei, aceasta din urmă plecase la buna ei prietenă, Telma Grant, Arie Tzelnik îi împachetase toate hainele şi lucrurile personale şi i le trimisese pe adresa Telmei din San Diego. Când fiul lui, Eldad, rupsese orice legătură cu el, Arie îi împachetase toate cărţile, chiar şi jucăriile pe care le păstrase de când era copil, şi i le trimisese. Înlăturase orice urmă de amintire, cum acoperi tranşeele inamice la sfârşitul războiului. După câteva luni îşi împachetase şi obiectele lui, vânduse apartamentul din Haifa şi se mutase în casa mamei sale din Tel Ilan. Simţea o mare nevoie de linişte deplină: îşi dorea ca zilele să semene una cu cealaltă, iar orele să treacă goale una după alta.

Din când în când pleca în drumeţii în jurul satului, dar niciodată prea departe, până la înălţimile care străjuiau prăpastia aceea micuţă, până la livezi, până la pădurile dese de pini. Sau se plimba câte o jumătate de oră prin curte, printre rămăşiţele uneltelor tatălui său, abandonate cu mulţi ani în urmă. Încă se mai vedeau ruinele unor acareturi, ale unor coteţe de găini, acoperişuri de solarii, pătule, un staul abandonat. Grajdul devenise depozit pentru toate obiectele de mobilier luate din apartamentul de pe muntele Carmel, din Haifa. Acolo, în ceea ce fusese un grajd, praful se aşezase pe fotolii, pe canapea, pe mobilă, pe bufetul care decorase salonul apartamentului din Haifa, unite prin firele fine şi reci ale pânzei de păianjen. Până şi vechiul pat conjugal al lui şi al lui Naama era acolo, ridicat pe o latură, într-un colţ al grajdului. Salteaua era îngropată sub un maldăr de perne prăfuite.

Arie Tzelnik a spus:

— Mă iertaţi. Sunt ocupat.

Wolf Maftzir a zis:

— Desigur. Îmi cer scuze. Nu te voi deranja, dragul meu, nu te voi deranja cu absolut nimic. Din contră.

Din clipa aceasta voi tăcea mâlc. Nu voi mai scoate niciun sunet.

Acestea fiind zise, s-a ridicat şi şi-a urmat gazda în casă, unde era întuneric şi răcoare şi un miros uşor de transpiraţie şi vechi.

Arie Tzelnik a insistat:

— Te rog să mă aştepţi afară.

Deşi ce ar fi vrut să spună de fapt, ba chiar cu o doză însemnată de impoliteţe, era că vizita luase sfârşit şi că oaspetele era poftit să-şi vadă de drum.

5

Însă oaspetelui nici prin gând nu-i trecea aşa ceva. S-a insinuat ca o stafie înăuntru, mergând în urma lui Arie Tzelnik, iar în drumul său de-a lungul coridorului deschidea uşă după uşă, inspectând calm bucătăria, biblioteca, atelierul lui Arie Tzelnik, plin de machete de avioane din lemn de balsa, atârnate de tavan cu sfori groase, legănându-se uşor în bătaia vântului, pregătite parcă pentru o cruntă bătălie aeriană. Gestul său i-a amintit lui Arie Tzelnik de obiceiul lui din copilărie, acela de a deschide orice uşă încuiată şi de a vedea ce anume se ascunde îndărătul ei.

În clipa în care cei doi au ajuns în adâncurile casei, adică la capătul coridorului, Arie Tzelnik a blocat cu trupul lui masiv uşa dormitorului său, care pe vremuri fusese camera tatălui. Dar Wolf Maftzir nu avea de gând să dea buzna în dormitorul amfitrionului său, ci a bătut încetişor la uşa bătrânei surde, iar pentru că nu a primit niciun răspuns a cuprins ca într-o mângâiere mânerul clanţei, a deschis uşa, a intrat şi a văzut-o pe bătrâna Rozalia întinsă în patul acela matrimonial, foarte mare, acoperită până la bărbie cu o pătură de lână, cu capul îmbrobodit într-un batic, cu ochii închişi, cu o mandibulă descărnată, fără dinţi, care tremura continuu.

— Exact cum am visat, a chicotit Wolf Maftzir. Bună ziua, draga mea doamnă, ne-a fost foarte, foarte dor de dumneata şi tare mult ne-am dorit să venim la tine, sigur te bucuri să ne vezi, nu-i aşa?

Apoi s-a repezit spre ea şi a sărutat-o de două ori, câte un sărut apăsat pe fiecare obraz, după care i-a mai lipit unul în frunte, până când bătrâna a

deschis ochii împăienjeniţi şi a scos o mână scheletică de sub pătură, pe care a trecut-o uşor pe creştetul lui Wolf Maftzir, şi a bolborosit ceva, apoi încă ceva, şi cea de-a doua mână şi-a făcut loc de sub pătură, ambele braţe trăgând ţeasta bărbatului spre ea, iar el încuviinţa, după care şi-a scos pantofii, lăsându-i la picioarele patului, s-a aplecat deasupra ei şi a sărutat-o pe gura fără dinţi, s-a culcat lângă ea, s-a acoperit cu un colţ al păturii, şi apoi a spus, uite, aşa, adăugând:

— Bună ziua, preaiubita mea doamnă.

Arie Tzelnik a ezitat preţ de o secundă sau două, aţintindu-şi privirea asupra ferestrei prin care se vedeau ruinele fermei abandonate şi chiparosul prăfuit, pe care se căţăra, cu gheare de foc, o bougainvillea portocalie. A trecut pe lângă patul dublu, mergând tot înainte, a tras obloanele, a închis fereastra şi a tras draperiile, iar în timp ce cufunda camera în întuneric, îşi desfăcea nasturii cămăşii, îşi scotea cureaua de la pantaloni şi îşi descălţa pantofii, dezbrăcându-se complet şi culcându-se pe pat, lângă bătrâna lui mamă; şi stăteau aşa toţi trei, stăpâna casei aşezată între fiul ei, surd la tot ceea ce-l înconjoară, şi străinul care nu se mai oprea din mângâiat şi sărutat, în vreme ce gura lui bolborosea şoapte blânde, totul va fi foarte bine aici, scumpa mea doamnă, totul va fi foarte frumos aici, vom pune totul la punct.

Rude

Peste sat domnea deja întunericul adânc al unei seri de februarie. În afară de Ghili Steiner, nu mai era nimeni în staţia de autobuz luminată de un felinar chior. Clădirea consiliului era încuiată, iar obloanele trase. Dinăuntrul caselor aflate în apropiere, ale căror obloane erau şi ele trase, răzbătea sonorul câte unui televizor. O pisică fără stăpân şi-a făcut apariţia pe lângă containerele de gunoi, cu paşi fini şi moi ca de mătase, cu coada ridicată, cu burta rotunjoară, a traversat încetişor bulevardul şi s-a făcut nevăzută în umbra chiparoşilor.

Ultimul autobuz dinspre Tel Aviv ajunge în Tel Ilan la ora şapte seara. La şapte fără douăzeci dr. Ghili Steiner, medic de familie la policlinica spitalului din sat, şi-a făcut apariţia în staţia de autobuz din faţa clădirii consiliului pentru a-l aştepta pe fiul surorii sale, soldatul Ghideon Gat. Chiar în timp ce se afla la şcoala militară, lui Ghideon i-a fost descoperită o afecţiune renală, fiind imediat internat în spital. Acum, după externare, mama lui l-a trimis să se odihnească preţ de câteva zile la sora ei, medic de ţară.

Dr. Steiner era necăsătorită, slăbuţă şi rigidă, osoasă, cu părul cărunt tăiat scurt, cu o figură serioasă şi ochelari cu lentile pătrate, fără ramă. Era o femeie energică, la vreo patruzeci şi cinci de ani, însă părea mai în vârstă. În Tel Ilan era considerată o diagnosticiană foarte bună, care nu se înşela mai niciodată, însă, cel puţin aşa umbla vorba, avea un ton sec şi tăios şi nu simţea nici cea mai palidă urmă de compasiune faţă de suferinţa bolnavilor ei, ascultându-i numai cu mare atenţie. Nu fusese măritată niciodată, însă oamenii din sat de vârsta ei îşi aduceau aminte că în tinereţe a avut o aventură cu un bărbat însurat, ucis mai târziu în războiul din Liban.

Şedea singură pe băncuţa din staţie, aşteptându-l pe fiul surorii sale şi aruncând din când în când câte o privire spre ceasul de la mână. Dar limbile ceasului nu se distingeau în lumina difuză a felinarului, aşa că nu ştia cât timp mai are de aşteptat până la sosirea autobuzului. Spera că nu va avea întârziere şi că Ghideon chiar va veni cu această cursă. Ghideon era un tânăr aiurit, în stare, fără doar şi poate, să încurce autobuzele şi să urce într-unul greşit. Acum, când tocmai îşi revenea după o grea suferinţă, era, cu siguranţă, şi mai

împrăştiat decât înainte.

Dr. Steiner inspiră adânc în plămâni aerul rece al nopţii ce-i urmează unei zile friguroase şi uscate de iarnă, în curţi lătrau câinii, iar deasupra acoperişului clădirii consiliului atârna o lună aproape plină, care revărsa o lumină albicioasă, spectrală asupra străzii, asupra chiparoşilor şi a gardului viu. Aburi uşori de ceaţă învăluiau coroanele dezgolite ale copacilor. Ghili Steiner se înscrisese în ultimii ani în două asociaţii înfiinţate la casa de cultură a satului Tel Ilan, aflate sub conducerea Daliei Levin, însă nu a găsit acolo ceea ce căuta. Iar ce căuta nici ea nu ştia. Poate că vizita nepotului ei o va ajuta să descopere un sens al lucrurilor. Timp de câteva zile nu vor fi decât ei doi în casă, lenevind lângă sobă, ea îi va purta de grijă, aşa cum o făcuse şi atunci când era doar un copil, şi poate că, din vorbă-n vorbă, se va urzi o discuţie în care Ghili Steiner va avea puterea să-i mărturisească tânărului că l-a iubit în toţi aceşti ani ca şi cum ar fi fost propriul ei fiu. De dragul lui, umpluse deja frigiderul cu tot felul de bunătăţi şi îi aranjase patul şi întinsese pe podea un covor din lână, în camera pe care o păstra mereu goală pentru el, lângă dormitorul ei. Pe noptieră îi lăsase ziare, reviste şi trei-patru cărţi care îi plăceau ei şi care spera să-i placă şi lui Ghideon. Pornise deja boilerul, lăsase aprinsă o lumină de veghe şi soba încinsă în salon, un coş cu fructe şi o farfurie cu seminţe pe masă, pentru ca imediat după ce vor sosi, pe Ghideon să-l întâmpine atmosfera unei case pline de căldură.

La ora şapte şi zece s-a auzit huruitul autobuzului venind dinspre Strada întemeietorilor. Dr. Steiner a sărit în picioare şi a rămas în faţa staţiei de autobuz, slabă şi nerăbdătoare, cu umerii osoşi acoperiţi de un pulover închis la culoare şi gâtul înfăşurat într-un fular negru. Pe uşa din spate au coborât două femei nu tocmai tinere, pe care Ghili Steiner le cunoştea din vedere. Le-a salutat şi a dat uşor din cap drept răspuns la salutul lor. Prin uşa din faţă a coborât încet, în ritmul său, Arie Tzelnik, îmbrăcat într-o haină militară puţin prea mare pentru el şi cu o caschetă care-i ascundea fruntea, umbrindu-i ochii. I-a spus lui Ghili Steiner bună seara, după care a întrebat în glumă dacă nu cumva stătea acolo să-l aştepte pe el. Ghili i-a răspuns că îl aştepta pe fiul surorii ei, care era soldat, iar Arie Tzelnik i-a mărturisit că nu văzuse niciun soldat în autobuz. Ghili a spus că se aşteaptă ca soldatul să vină în haine civile. În tot acest timp, din autobuz au mai coborât trei sau patru călători, dar

Ghideon Gat nu se afla printre ei. Maşina s-a golit, iar Ghili l-a întrebat pe Mirkin, şoferul, dacă nu cumva printre călătorii care urcaseră în staţia din Tel Aviv nu se aflase şi un tânăr slăbuţ şi înalt, cu ochelari, un soldat în permisie, un băiat frumuşel, dar cu capul în nori şi care, poate, nu se simţea chiar bine. Şoferul nu văzuse niciun astfel de călător, însă a spus în glumă, nu vă faceţi griji, dr. Steiner, cine nu ajunge aici seara ajunge cu siguranţă dimineaţa, iar cine nu ajunge nici dimineaţa ajunge sigur la amiază. Toţi ajung în cele din urmă. Ghili Steiner l-a întrebat până şi pe Avraham Levin, care a coborât ultimul din autobuz, dacă nu cumva în autobuz se aflase şi un tânăr care, poate, cine ştie, coborâse într-o staţie greşită. Avraham i-a spus:

— Poate a fost, poate nu. Nu am dat atenţie. Eram cufundat în gânduri.

După ce s-a mai gândit puţin, a adăugat:

— Sunt multe staţii pe traseu şi sunt mulţi oameni care urcă şi coboară.

Mirkin, şoferul, s-a oferit să o ducă acasă pe dr. Steiner. În fiecare noapte parchează autobuzul în faţa casei lui, iar dimineaţa la ora şapte o porneşte spre Tel Aviv. Ghili i-a mulţumit şi i-a zis că ar fi mai bine să se întoarcă pe jos: îi place aerul iernii, iar acum, fiind cât se poate de clar că fiul surorii sale nu a venit, nu are niciun motiv să se grăbească.

După ce şoferul i-a urat noapte bună şi uşile autobuzului s-au închis cu un şuierat de compresor, maşina pierzându-se în întuneric, pe Ghili au năpădit-o grijile: i-a trecut prin minte că e foarte posibil ca Ghideon să se fi întins şi să fi adormit pe bancheta din spate şi nimeni să nu-l fi observat, iar acum şoferul se îndreaptă spre casă, va parca autobuzul, va stinge luminile, va încuia uşile şi îl va lăsa acolo până dimineaţă. A făcut cale-ntoarsă către Strada întemeietorilor şi a pornit-o cu paşi repezi pe urmele autobuzului, luând-o pe scurtătură, prin Parcul Zikaron, scăldat în întuneric şi mângâiat de poleiala palidă a unei luni aproape pline.

2

După douăzeci sau treizeci de paşi, Ghili Steiner a ajuns la concluzia că cel mai bine ar fi să meargă direct acasă, de unde să-l sune pe şofer şi să-l roage să verifice dacă nu cumva îi adormise vreun călător pe bancheta din

spate. Putea să-i telefoneze şi surorii ei, să o întrebe dacă Ghideon plecase spre Tel Ilan sau anulase călătoria în ultima clipă. Însă, pe de altă parte, de ce să sune şi să o îngrijoreze pe sora ei? E de-ajuns că-şi face ea destule griji şi nu are linişte. Dacă băiatul a coborât din autobuz într-o staţie greşită, cu siguranţă încearcă acum să-i dea telefon dintr-un sat din apropiere. Încă un motiv bun pentru a se întoarce direct acasă, fără a mai alerga după autobuz până la casa lui Mirkin. Îi va spune lui Ghideon la telefon să ia un taxi din locul în care a coborât din greşeală, chiar dacă nu are destui bani, fiindcă va plăti ea, desigur, costul călătoriei. Deja şi-l imagina pe băiat cum ajunge peste o jumătate de oră sau o oră în faţa casei ei zâmbind aşa cum ştie doar el, un zâmbet ruşinat, cerându-şi scuze pe un ton aproape şoptit, iar ea îi plăteşte şoferului de taxi şi îl ia de mână, cum facea când era mititel, şi îl linişteşte, îl iartă şi îl conduce în casă, poftindu-l să se spele şi să guste ceea ce pregătise la cină, peşte şi cartofi la cuptor. Cât el se va îmbăia, ea îi va răsfoi dosarul medical, pe care îl rugase să-l ceară de la spital şi să i-l aducă. În toată cariera ei medicală nu se bazase decât pe ea însăşi, deşi uneori nu se încrezuse nici măcar în ea. Sau poate nu în totalitate.

Deşi ajunsese la concluzia că ar fi cel mai bine să se întoarcă direct acasă, dr. Steiner continua să meargă în direcţia casei de cultură, cu paşi mici şi hotărâţi, pe strada întemeietorilor, apoi a luat-o prin Parcul Zikaron, pentru a scurta drumul. Lentilele ochelarilor i se aburiseră din pricina aerului umed şi ceţos al iernii. Şi-a scos ochelarii, le-a şters lentilele cu un colţ al fularului, după care i-a pus înapoi pe nas cu o mişcare precisă. Preţ de o clipă, fără ochelari, faţa ei şi-a pierdut expresia aspră, părând chiar blândă şi jignită, ca mutriţa unei fetiţe admonestate pe nedrept. Dar nu era nimeni să o vadă fără ochelari în Parcul Zikaron. Aici toată lumea o vedea pe dr. Steiner prin sticla groasă şi rece a ochelarilor pătraţi, fără ramă.

În parc trona o linişte deplină, secondată doar de lumina lunii mute. Dincolo de peluză şi de tufele mari de leandru se întindeau păduri dese de pin, asemenea unei cetăţi a întunericului. Ghili Steiner a tras adânc aer în piept şi a grăbit pasul. Tălpile pantofilor scârţâiau pe asfaltul aleii, ca şi cum ar fi călcat în picioare o creatură micuţă, care protesta scheunând. Când Ghideon avea numai patru sau cinci ani, mama lui îl trimisese la sora ei, care abia începuse să lucreze ca medic de familie în satul Tel Ilan. Era un copil somnoros, visător,

care ştia să-şi facă de lucru ore întregi, inventând jocuri cu câte trei, patru obiecte simple, o cană, o scrumieră, şireturi. Şedea îmbrăcat în pantalonii lui scurţi şi cămaşa pătată pe treptele casei şi privea în gol fără să facă o mişcare, numai buzele îi tremurau uşor, ca şi cum i-ar fi şoptit cine ştie ce poveste. Mătuşii Ghili nu-i plăcea singurătatea aceasta a copilului şi încerca să-i găsească tovarăşi de joacă din rândul copiilor vecinilor. Dar aceştia din urmă nu găseau nimic interesant la el, lăsându-l din nou singur după niciun sfert de oră. Nu încerca să se împrietenească cu ei, ci se întindea de unul singur în hamacul de pe verandă, privind în gol şi mişcând uşurel din buze. Sau înşirând piuneze. Îi cumpărase câteva jucării şi câteva jocuri, iar el îşi făcuse de lucru cu ele cam o oră, după care se întorsese la obiectele lui: două statuete, o scrumieră, o vază, agrafe de birou şi câteva linguriţe aşezate pe podea după o logică numai de el ştiută, pe care le împrăştia pentru a le reaşeza mai târziu, în timp ce buzele lui depănau fără încetare poveşti la care mătuşa lui nu avea niciodată acces. Seara adormea îmbrăţişând un cangur de jucărie decolorat şi ponosit.

Femeia încercase de câteva ori să străpungă solitudinea micuţului, îi propunea să colinde împreună câmpiile din jurul satului, să intre la prăvălia lui Victor Ezra să cumpere bomboane sau să se caţere împreună pe turnul de apă cocoţat pe trei stâlpi de beton, însă copilul nu facea decât să ridice din umeri, uimit parcă de entuziasmul ei neaşteptat.

La un moment dat, când Ghideon avea cinci sau şase ani, mama lui l-a trimis să petreacă vreo câteva zile la sora ei, la ţară. Ghili Steiner îşi luase cu această ocazie o scurtă vacanţă, însă băiatul se încăpăţâna să stea de unul singur pe podea şi să se joace cu periuţa de dinţi, cu peria de păr şi câteva cutii de chibrituri goale, moment în care a fost chemată de urgenţă la un bolnav de la marginea satului. Pentru că nu dorea sub nicio formă să-l lase singur în casă, i-a propus fie să meargă cu ea, fie să o aştepte în secretariatul policlinicii, sub stricta supraveghere a Tzilei, secretara. Băiatul, tăcut şi încăpăţânat, a ţinut-o una şi bună: voia să rămână acasă. Nu-i era teamă să stea singur. Cangurul lui îi va purta de grijă. Îi promitea că nu va deschide uşa nici unui străin. Pe Ghili Steiner a cuprins-o un val de furie, nu doar împotriva copilului care se încăpăţâna să rămână singur acasă pentru a-şi continua jocurile solitare pe podea, ci şi împotriva tuturor ciudăţeniilor lui, împotriva piunezelor, a

cangurului, împotriva izolării lui totale de lume. A ridicat vocea şi a ţipat, vii cu mine în clipa asta. Punct. Am încheiat. Băieţelul a ascultat-o cu răbdare şi, cu vocea lui blândă, uimit parcă de tonul ei sever, a spus nu, mătuşă Ghili. Rămân. Ea a ridicat mâna şi l-a pălmuit cu putere peste obraz, iar apoi, spre surprinderea ei, a continuat să-l lovească cu palmele peste cap, peste umeri, peste spinare, cu furie şi încăpăţânare, asemenea unui luptător ce răpune un duşman cumplit sau ca dresorul unui măgar neascultător. Ghideon se ghemuise sub loviturile ei, îşi cuibărise capul între umeri, tăcea şi aştepta ca furia ei să se risipească. Când totul a luat sfârşit, a ridicat spre ea ochii aceia plini de inocenţă şi a întrebat-o, de ce mă urăşti? Uluită, s-a repezit să-l îmbrăţişeze, cu lacrimi în ochi, sărutându-l pe creştet, renunţând şi permiţându-i să rămână singur acasă, cu cangurul lui, iar de ruşine, după nicio oră, i-a cerut iertare, şi copilul i-a răspuns: nu-i nicio problemă, oamenii se mai înfurie, dar tăcerea lui a devenit şi mai apăsătoare şi aproape că nu a mai scos o vorbă până când a venit mama lui să-l ia, două zile mai târziu. Nici el, nici Ghili nu i-au povestit mamei lui Ghideon ce se întâmplase între ei. Înainte de a pleca, băiatul a adunat de pe podea elasticele, cărţile înşiruite, solniţa şi agenda, aşezând fiecare lucru la locul lui. Cangurul l-a pus înapoi în dulap. Ghili l-a mângâiat şi l-a sărutat pe amândoi obrajii cu dragoste şi tandreţe, iar el a depus un singur sărut politicos pe umărul ei, un sărut cu buzele strânse.

3

A grăbit pasul, din ce în ce mai convinsă că Ghideon adormise pe bancheta din spate, iar acum e închis în autobuzul cufundat în beznă, parcat pe timpul nopţii în faţa casei şoferului. Se gândea că poate frigul şi liniştea l-au trezit, iar acum încearcă în zadar să iasă din maşina încuiată, împinge uşile închise, bate cu mâinile în geamul lunetei, cu siguranţă a uitat, cum îi e obiceiul, să-şi ia cu el telefonul mobil, aşa cum şi ea uitase să-şi ia mobilul; mai privi o dată spre staţia goală de autobuz.

A început să cadă o ploaie măruntă, aproape imperceptibilă, iar vântul s-a oprit. Ghili a traversat pădurea întunecată de pini şi a ajuns în dreptul felinarului chior care străjuia ieşirea din Parcul Zikaron spre Strada Măslinelor.

Exact în acel loc s-a împiedicat de o pubelă răsturnată, al cărei conţinut fusese împrăştiat pe trotuar. Ghili Steiner a ocolit gunoiul şi şi-a continuat drumul în susul Străzii Măslinelor, cu paşi hotărâţi. Casele erau încuiate şi întunecate, învăluite în aburi lăptoşi, iar grădinile îngrijite păreau adormite în aerul rece al iernii. Gardurile vii de lemn-câinesc, mirt şi tuia delimitau curţile. Ici şi colo, înveşmântată în plante agăţătoare, se iţea câte o vilă nouă, opulentă, construită pe ruinele vreunei căsuţe vechi, ţărăneşti. De câţiva ani oamenii bogaţi de la oraş începuseră să-şi cumpere case vechi în Tel Ilan, pe care mai apoi le dărâmau din temelii, construindu-şi în locul lor vile dichisite, cu unghiuri rotunjite şi marchize. Nu peste multă vreme, se gândea Ghili Steiner, satul acesta se va transforma într-o adevărată destinaţie de vacanţă pentru cei cu bani. Femeia avea de gând să-i lase casa lui Ghideon, deja trecuse asta în testament. Acum îl vedea limpede în minte pe nepotul ei dormind dus, înfăşurat în haina lui călduroasă, pe bancheta din spate a autobuzului parcat, încuiat şi părăsit în faţa casei lui Mirkin.

O pală de vânt uşoară şi rece a făcut-o să se înfioare când a ajuns la colţul Străzii Sinagogii.

Ploaia măruntă se oprise. O pungă de plastic goală, care se răsucea în aer, pe deasupra străzii pustii, a trecut pe lângă umărul ei precum fâlfâirea unei stafii palide. Ghili Steiner a grăbit pasul şi a lăsat în urmă strada stingheră, pornind-o către Strada Cimitirului, pe care locuia şoferul, vizavi de casa profesoarei Rahel Franko şi a bătrânului ei tată, Pesah Kedem. Odată, când avea în jur de doisprezece ani, Ghideon şi-a făcut apariţia de unul singur în casa mătuşii sale din Tel Ilan, hotărât să plece de acasă în urma unei certuri cu mama lui. Aceasta din urmă îl închisese în camera lui fiindcă picase un examen, iar el luase bani din portmoneul ei, ieşise din casă pe balcon şi plecase la Tel Ilan. Adusese cu el o geantă micuţă, în care îşi pusese lenjeria intimă, şosetele şi două cămăşi de schimb, rugând-o pe Ghili să-i dea voie să facă un duş. Ea îl îmbrăţişase, îi pusese să mănânce şi-i dăduse cangurul zdrenţăros, făcut din câlţi de lână, pe care îi plăcea atât de mult să-l ţină în braţe când era micuţ, iar în cele din urmă o sunase pe sora ei, în ciuda faptului că relaţia dintre ele două era destul de rece. A doua zi dimineaţă, mama lui Ghideon venise şi îl luase pe copil fără a-i adresa nici măcar o vorbă surorii ei, iar băiatul se predase şi se despărţise de Ghili cu tristeţe, lăsându-se târât de

acolo în tăcere, cu braţul strâns în mâna mamei furioase. Altă dată, în urmă cu vreo trei ani, când Ghideon avea şaptesprezece ani, venise să stea o vreme la ea, pentru a se bucura de liniştea satului şi a se pregăti pentru proba de biologie a examenului de bacalaureat. Ea îi spusese că îl va ajuta să înveţe pentru examen, însă, asemenea unor conspiratori, s-au lăsat absorbiţi de interminabile partide de dame. Jucau de fiecare dată partidă după partidă şi de cele mai multe ori ea îl învingea pe Ghideon, nelăsându-l niciodată să câştige nemeritat. După fiecare înfrângere, îi propunea cu vocea lui somnoroasă, hai să mai jucăm o singură partidă. Îşi petreceau toată ziua jucând dame, iar noaptea stăteau până târziu şi se uitau la filme, unul lângă celălalt pe canapea, acoperindu-şi picioarele cu aceeaşi pătură de lână. Dimineaţa, Ghili Steiner pleca la serviciu, la policlinica spitalului, şi îi lăsa pe masa din bucătărie pâine feliată, legume, brânzeturi şi două ouă fierte. Când se întorcea de la cabinet, pe înserat, îl găsea dormind îmbrăcat pe canapeaua din salon. Bucătăria era curată şi aranjată, iar aşternuturile de pe patul lui erau împăturite cu grijă. După-amiaza jucau din nou dame, partidă după partidă, în loc să înveţe pentru examen, şi aproape că nu schimbau o vorbă. Seara se uitau la televizor până aproape de miezul nopţii – soba ardea în cameră, dar cu toate acestea se înfăşurau amândoi, umăr lângă umăr, în pătura albastră de lână, de data asta râdeau amândoi, în timp ce priveau o comedie englezească foarte amuzantă. În ziua următoare tânărul plecase acasă, iar la examenul de biologie, care avusese loc două zile mai târziu, luase notă de trecere, în ciuda faptului că nu se pregătise mai deloc. Ghili Steiner îi telefonase surorii ei şi o minţise că Ghideon chiar învăţase cu ea şi că este ordonat şi foarte studios. Băiatul i-a trimis mătuşii sale o carte cu versurile poetului Yehuda Amichai[1], iar pe prima pagină i-a scris mulţumesc pentru ajutorul dat în pregătirea examenului la biologie. Ea i-a răspuns printr-o ilustrată cu o imagine de ansamblu a satului Tel Ilan, aşa cum se vede el din vârful turnului de apă, şi i-a scris mulţumesc pentru carte, adăugând: Dacă vei mai dori vreodată să vii să înveţi cu mine, poate când vei avea de pregătit un alt examen, eşti oricând bine-venit. Să nu-ţi fie ruşine să vii.

1 Yehuda Amichai (1924-2000) este considerat cel mai mare poet modern din istoria literaturii israeliene.

4

Mirkin şoferul, un văduv de vreo şaizeci de ani, cu fundul mare, deja se schimbase în hainele de casă, o pereche de pantaloni de trening largi şi un tricou pe care era trecut numele unei societăţi comerciale. A fost foarte surprins când dr. Steiner a bătut pe neaşteptate la uşă, cerându-i să iasă şi să verifice împreună dacă nu cumva o fi rămas în autobuz vreun pasager adormit pe bancheta din spate.

Mirkin era un bărbat înalt şi corpolent, flecăreţ şi binevoitor. Avea dinţii mari, ascuţiţi şi inegali, iar zâmbetul lui larg lăsa să i se vadă nu doar dantura, ci şi limba, care îi atingea uşor buza de jos. Era de părere că nepotul coborâse cu siguranţă din greşeală în altă staţie de pe traseu, iar acum încearcă să ajungă în Tel Ilan făcând autostopul, şi cel mai bine ar fi ca ea să meargă acasă şi să-l aştepte acolo. Cu toate acestea, nu s-a dat în lături să ia lanterna şi să verifice împreună cu ea dacă nu cumva o fi rămas în autobuzul parcat în faţa casei lui vreun pasager ascuns pe undeva.

— Sigur nu-i aici, doamnă doctor, dar, ca să vă liniştiţi, urcăm şi verificăm. De ce nu?

— Dumneata nu-ţi aminteşti, din întâmplare, de un tânăr înalt, slăbuţ, cu ochelari, un băiat destul de împrăştiat, dar foarte politicos?

— Au fost câţiva tineri. Am impresia că era un măscărici cu raniţă pe umeri şi o chitară mare.

— Şi niciunul nu a venit până în Tel Ilan? Toţi au coborât pe traseu?

— Îmi pare rău, doamnă doctor. Nu-mi amintesc. Nu aveţi din întâmplare vreun leac miraculos care să ajute la întărirea memoriei? Am început să uit totul în ultima vreme. Chei, nume, adrese, portmoneul, permisul de conducere. Nu peste mult timp voi uita şi cum mă cheamă.

A deschis autobuzul apăsând pe un buton ascuns sub trepte şi a urcat, greoi şi anevoie, luminând cu lanterna banchetă după banchetă, silueta lui descriind mişcări tremurătoare. Ghili Steiner a urcat în urma lui şi aproape că s-a izbit de spinarea lui lată, care înainta de-a lungul culoarului dintre scaune. În clipa în care a luminat cu lanterna bancheta din spate, din gura lui a ţâşnit un strigăt scurt de mirare, apoi s-a aplecat şi a ridicat un fel de boccea moale, de

o nuanţă imprecisă, pe care a scuturat-o, şi iată în faţa lor o haină groasă de iarnă, care lui dr. Steiner i se părea cunoscută.

— Este cumva haina oaspetelui dumneavoastră?

— Nu sunt sigură. E posibil. Aşa pare.

Şoferul a aşezat haina preţ de o clipă în bătaia lanternei, după care a mutat raza luminoasă spre chipul doctoriţei, pe părul ei cărunt tuns scurt, pe ochelarii pătraţi şi pe buzele subţiri şi severe, spunându-i că poate băiatul chiar fusese în autobuz, dar coborâse într-o staţie greşită şi îşi uitase haina pe banchetă.

Ghili a apucat haina cu amândouă mâinile, pipăind-o încet, şi l-a rugat pe Mirkin să mai îndrepte o dată lanterna spre ea.

— Am impresia că e a lui. Aşa cred. Nu sunt sigură.

— Luaţi-o cu dumneavoastră, a spus şoferul pe un ton generos, să o aveţi la dumneavoastră. Dacă mâine dimineaţă va veni vreun călător să-şi caute haina, îl trimit la dumneavoastră, doar ştiu adresa. Îmi permiteţi să vă conduc acasă, dr. Steiner? În curând va începe din nou să plouă.

Ghili i-a mulţumit şi i-a răspuns, nu e nevoie, mulţumesc, se va întoarce acasă pe jos, deja îi scurtase şi aşa destul de mult timpul de odihnă. Femeia a coborât din autobuz, iar şoferul a urmat-o, lanterna lui luminând treptele, pentru ca ea să vadă pe unde calcă. În timp ce cobora a îmbrăcat haina găsită, iar lucrul acesta i-a dat convingerea că îi aparţinea, fără îndoială, lui Ghideon, şi-o amintea de iarna trecută. O haină călduroasă, scurtă şi lăţoasă. Se simţea bine înfăşurată în ea, iar în clipa aceea şi-a imaginat că în ţesătura ei e impregnat parfumul subtil al tânărului, dar nu un parfum al prezentului, ci acela al îndepărtatei lui copilării, o aromă fină de săpun de migdale şi grâu. Haina era doar cu o măsură prea mare pentru ea, fiind moale şi plăcută la atingere.

I-a mulţumit lui Mirkin, care a rugat-o din nou să-i permită s-o conducă acasă, dar nu este nevoie, chiar nu e necesar, după care şi-a luat rămas-bun şi a pornit-o la drum. Luna aproape plină a ţâşnit dintre nori, aruncând o lumină argintie, palidă asupra coroanelor chiparoşilor din cimitirul de alături. O linişte deplină şi adâncă domnea peste sat şi numai dinspre turnul de apă se auzeau mugetele vacilor, cărora câinii le răspundeau de departe, prin lătrături prelungi şi înfundate, ca nişte gemete.

Şi dacă, totuşi, nu este haina lui Ghideon? Oare nu este posibil ca el să-şi

fi anulat călătoria şi să fi uitat s-o anunţe? Sau poate că boala lui a recidivat şi a fost internat din nou? Ştia de la sora ei că Ghideon contractase la şcoală o infecţie renală şi fusese internat într-o clinică de nefrologie timp de zece zile. Intenţionase să-l viziteze la spital, dar sora ei îi interzisese. Între ea şi sora ei se interpunea o veche ceartă plină de venin. Nu cunoştea detaliile bolii lui Ghideon, de aceea era foarte îngrijorată şi îi ceruse acestuia la telefon să ia cu el dosarul de la spital, ca să arunce un ochi asupra lui. În probleme de diagnosticare, nu avea încredere în niciun medic.

Dar dacă nu s-a îmbolnăvit şi nu a rămas acasă, ci s-a urcat într-un alt autobuz, a adormit şi s-a trezit abia în ultima staţie, pe întuneric, în cine ştie ce sat străin, iar acum se întreabă cum ar putea ajunge în Tel Ilan? Ar trebui să se grăbească acasă. Poate că exact în clipa asta el încearcă să-i telefoneze dintr-unul dintre satele din apropiere. Sau poate că între timp a şi ajuns, iar acum stă şi o aşteaptă în beznă, pe treptele casei. Într-o iarnă, când Ghideon avea opt ani, mama lui îl trimisese să-şi petreacă vacanţa de Hanuka la ţară, la mătuşa lui. În ciuda duşmăniei şi a tuturor neînţelegerilor dintre cele două surori, mama lui Ghideon îl trimitea pe acesta în vacanţe la mătuşa lui, la ţară. În prima noapte a visat urât. Şi-a croit drum prin întuneric, a deschis uşa de la camera ei şi a venit desculţ până lângă patul lui Ghili, tremurând din cap până-n picioare, cu ochii cât cepele: în camera lui e un demon, un demon care râde şi întinde spre el zece braţe lungi, cu degete încârligate şi negre. Ea l-a mângâiat pe creştet şi l-a strâns la pieptul ei slab, încercând să-l liniştească, însă copilul nu se liniştea, ci emitea în continuare sunete distincte, ritmice, asemenea sughiţului. Ghili Steiner s-a hotărât să pună capăt acestei frici iraţionale şi l-a târât cu forţa pe copilul mut şi împietrit de groază înapoi în camera lui. Copilul a lovit cu picioarele şi s-a luptat cu ea, dar femeia nu a renunţat, ci l-a apucat de umeri, l-a tras după ea şi l-a împins în cameră, a aprins lumina şi i-a demonstrat că halucinaţia aceea fusese generată de un simplu umeraş, de braţele căruia atârnau câteva cămăşi şi un pulover. Copilul nu a crezut-o, s-a căznit să scape din strânsoarea ei şi a muşcat-o, motiv pentru care ea i-a dat două palme, câte una pe fiecare obraz, pentru a-l scoate din starea de isterie. Dar în aceeaşi clipă l-a strâns în braţe cu ambele mâini şi şi-a lipit faţa de a lui, lăsându-l să doarmă în patul ei, cu cangurul ponosit, făcut din lână decolorată.

Dimineaţa s-a trezit îngândurat, dar nu a cerut să se întoarcă acasă. Ghili i-a spus că mama lui va veni să-l ia peste două zile, iar în nopţile care mai rămăseseră până atunci avea voie să doarmă în patul ei. Ghideon nu a pomenit nici măcar un cuvinţel despre ce se întâmplase. Noaptea următoare a hotărât, cu mult curaj, să doarmă în camera lui, cerându-i mătuşii sale să lase doar uşa deschisă şi lumina aprinsă în hol. La ora două noaptea, a venit gârbovit, tremurând tot, s-a strecurat sub pătura ei şi a dormit ghemuit în braţele lui Ghili. Ea rămăsese trează până dimineaţa şi inspirase, cu nasul în părul lui, parfumul slab al şamponului cu care îl spălase înainte de culcare, ştiind că o legătură adâncă, nepeceduită prin vorbe, îi unea de acum pe vecie, că îl iubea pe copilul acesta aşa cum nu mai iubise pe nimeni niciodată şi cum nu crezuse că poate iubi.

6

Nici ţipenie de om nu se arăta seara pe străzile satului, doar pisicile fără stăpân se înghesuiau în jurul tomberoanelor. Sonorul televizoarelor ascunse îndărătul obloanelor trase lăsa să ajungă până la ea vocea gravă a prezentatorului de ştiri. Un câine lătra cu încăpăţânare undeva departe, de parcă cineva i-ar fi dat ordin să smulgă satul din liniştea în care se cufundase. Ghili Steiner, înfăşurată în haina pe care i-o dăduse Mirkin, a parcurs cu paşi mărunţi şi grăbiţi Strada Sinagogii, apoi Strada Măslinelor, iar pentru a scurta drumul, a intrat fără ezitare în pădurea din Parcul Zikaron, cufundată în beznă. Un pui de liliac a ţipat undeva deasupra ei, din coroana întunecată a vreunui copac, după care s-a auzit orăcăitul gutural al unei broaşte undeva în baltă. Ghideon, e sigură, o aşteaptă deja în întuneric, şezând pe treptele casei, în faţa uşii încuiate. Doar îşi uitase haina în autobuzul lui Mirkin, iar acum o poartă chiar ea. Cum ar fi putut să ajungă haina lui pe bancheta din spate, dacă Ghideon stă acolo şi o aşteaptă? Dacă s-a îmbrăcat cu haina unui străin? Gândul acesta a făcut-o să iuţească şi mai mult pasul. Ghideon sigur şade acolo, îmbrăcat cu adevărata lui haină, întrebându-se ce s-o fi întâmplat cu ea. Tocmai când ieşea din pădure, a tresărit la vederea unei siluete nemişcate chircite pe o bancă, cu gulerul paltonului ridicat. A ezitat preţ de o clipă, dar

imediat s-a simţit cuprinsă de un val de curaj, fiind hotărâtă să se apropie şi să vadă despre ce era vorba. Nu era decât o creangă ruptă, care căzuse perpendicular pe bancă.

În jur de nouă seara, Ghili Steiner a ajuns acasă. A aprins lumina în hol, a oprit boilerul şi s-a grăbit să-şi verifice mesajele primite pe telefonul fix, dar şi pe cel mobil, pe care îl uitase pe masa din bucătărie. Dar nu avea niciun mesaj înregistrat, deşi era posibil să fi sunat cineva şi să fi închis fără să spună nimic. Ghili a format numărul telefonului mobil al lui Ghideon, însă i-a răspuns robotul, cu o voce impersonală, spunându-i că abonatul nu poate fi contactat. Atunci a hotărât să lase deoparte resentimentele şi să o sune pe sora ei, în Tel Aviv, pentru a se lămuri dacă Ghideon într-adevăr plecase spre Tel Ilan sau amânase călătoria fără a o anunţa. Nu i-a răspuns nimeni, în afară de robotul care o informa că poate să lase un mesaj după semnalul sonor. A avut un moment de ezitare, după care s-a hotărât să nu lase niciun mesaj, neştiind ce anume ar fi putut spune: dacă Ghideon a greşit drumul, iar acum încearcă să ajungă aici, cu autobuzul sau cu taxiul, nu are niciun rost să o îngrijoreze pe mama lui. Iar dacă a hotărât, în cele din urmă, să rămână acasă, ar fi trebuit s-o anunţe, desigur. Poate că băiatului nu i s-a părut important să o anunţe în seara asta şi va suna mâine-dimineaţă la clinică? Sau poate că starea sănătăţii lui s-a înrăutăţit din nou şi l-au internat iar în spital? O fi făcut febră mare? O fi recidivat infecţia? În momentul acela a decis să pună capăt poveştii cu sora ei şi să meargă a doua zi, după orele de serviciu, să-l viziteze la spital. Va intra în cabinetul medicilor şi va sta de vorbă cu directorul clinicii. Îl va ruga să-i dea voie să consulte dosarul medical al tânărului. Va trece în revistă rezultatele analizelor şi va trage propriile concluzii.

Ghili s-a dezbrăcat de haină şi a cercetat-o mai îndeaproape la lumina becului din bucătărie. I se părea foarte cunoscută, însă tot nu putea fi sigură. Culoarea era asemănătoare, însă gulerul era un pic altfel. A aşezat haina pe masă, în faţa ei, apoi s-a aşezat pe unul dintre cele două scaune din bucătărie şi a început s-o studieze cu atenţie. Cina pe care o pregătise pentru ei doi, peşte cu cartofi copţi, era în cuptor. A hotărât să-l mai aştepte o vreme pe Ghideon, iar între timp a aprins un cuptor electric micuţ, ale cărui rezistenţe se încingeau treptat, sfârâind uşor. A rămas apoi nemişcată cam un sfert de oră. După care s-a ridicat şi s-a îndreptat spre camera lui Ghideon. Patul era

pregătit de culcare, pe podea stătea întins covorul călduros, iar pe noptieră aşteptau ziarele, revistele şi cărţile pe care le alesese pentru el după ce se gândise îndelung. Ghili a aprins veioza micuţă de lângă pat şi a aranjat pernele. Pentru o clipă a avut senzaţia că Ghideon fusese deja aici, dormise şi se trezise, îşi făcuse degrabă patul, plecase, iar acum era din nou singură. Aşa cum rămânea întotdeauna, singură într-o casă goală, după fiecare vizită a lui.

S-a aplecat şi a scos pernele de sub pătură, îndesând sub saltea colţurile acesteia. S-a întors în bucătărie şi a tăiat pâine, a scos din frigider unt şi brânză şi a pus apă la fiert. În timp ce apa dădea în clocot, a aprins radioul micuţ, de pe masa din bucătărie. Trei voci discutau în contradictoriu, acuzându-se reciproc pe tonuri sforăitoare pentru criza prelungită din agricultură. A închis radioul şi s-a îndreptat spre fereastră. Aleea care ducea spre casa ei era slab luminată, iar deasupra străzii pustii tremura strălucitoare luna aproape plină, strecurându-se printre norii micuţi. Deja are şi prietenă, s-a gândit deodată, asta trebuie să fie, din cauza ei a uitat nu doar să vină, ci să o şi anunţe; în cele din urmă îşi găsise şi el o fată, iar acum nu mai avea niciun motiv să vină la ea. Gândul la prietena lui Ghideon i-a umplut inima de o durere sfâşietoare. Era ca şi cum totul dinăuntrul ei se golise şi nu mai rămăsese decât învelişul greoi şi dureros. De fapt, el nu-i spusese că va veni sigur, ci că va încerca să prindă autobuzul de seară, dar să nu-l aştepte în staţie, pentru că, dacă se va hotărî să vină, ştie cum să ajungă şi singur acasă la ea, iar dacă nu va veni seara, va veni a doua zi dimineaţa sau săptămâna următoare.

Cu toate acestea, Ghili Steiner nu putea scăpa de gândul că Ghideon greşise drumul, încurcase autobuzele sau staţiile, iar acum o fi prin cine ştie ce loc uitat de lume, chircit şi tremurând de frig în vreo staţie de autobuz părăsită, ghemuit pe vreo bancă de metal, îndărătul unui gard din fier, între o gheretă încuiată şi un chioşc închis. Şi habar nu are cum ar putea ajunge la ea. Simte că e de datoria ei să plece chiar acum, exact în clipa asta, să-şi croiască drum prin beznă, să-l găsească şi să-l aducă acasă teafăr şi nevătămat.

Se făcuse aproape zece când Ghili Steiner şi-a spus că Ghideon nu va mai ajunge în seara aceea şi nu-i mai rămăsese decât să încălzească şi să mănânce singură peştele din cuptor şi cartofii, apoi să meragă la culcare şi să se trezească a doua zi dimineaţă înainte de şapte, să meargă la clinică şi să îngrijească nişte pacienţi enervanţi. S-a ridicat, s-a aplecat spre uşa cuptorului,

a scos peştele şi cartofii şi a aruncat totul la coşul de gunoi. Apoi a oprit cuptorul electric, s-a aşezat pe unul dintre scaunele din bucătărie, şi-a scos ochelarii cu lentile pătrate, fără rame, şi a plâns puţin, dar şi-a revenit după două, trei minute şi a pus înapoi în dulap cangurul de lână cel ponosit, după care s-a dus să scoată rufele din uscător, să le calce, să le împăturească şi să le aşeze pe toate la locul lor; la miezul nopţii s-a dezbrăcat şi s-a culcat. Începuse din nou să plouă în Tel Ilan, şi a plouat aşa toată noaptea, cu mici întreruperi.

Săpători

Fostul parlamentar Pesah Kedem îşi petrecea ultimele zile ale vieţii în casa fiicei sale, Rahel, la marginea satului Tel Ilan, aflat la poalele dealurilor Manase. Era un bătrân adus de spate, înalt, iute la mânie şi răzbunător. Din pricina bolii care îl chircise, atunci când mergea pe stradă, îşi ţinea capul înainte, formând la intersecţia cu trupul un unghi aproape drept; poziţia aceasta dădea siluetei lui forma literei *nun* final de tipar[2]. Avea optzeci şi şase de ani, era tot vânos, zbârcit şi aspru, pielea lui semănând cu scoarţa unui măslin. Un bărbat puternic şi vulcanic, plin de idealuri măreţe. De dimineaţa până seara se învârtea prin casă încălţat în papuci, îmbrăcat într-un maiou şi o pereche de pantaloni kaki, mult prea largi pentru el, cu o vestă pe umeri. Pe cap purta întotdeauna o beretă neagră ponosită şi demodată, care îi acoperea jumătate din frunte, făcându-l să semene cu un comandant de infanterie în rezervă. Şi bombănea întruna: înjura cu patos orice dulap care refuza să se deschidă, o drăcuia şi ocăra pe prezentatoarea de ştiri care confunda Slovacia cu Slovenia, se înfuria pe briza care începea să sufle pe neaşteptate dinspre mare şi să-i împrăştie hârtiile de pe masa aflată pe terasă, se enerva şi pe el însuşi, pentru că, în clipa în care se aplecase să le adune, se lovise de colţul mesei ăleia nenorocite.

Niciodată nu iertase partidul din care făcuse parte pentru faptul că se dezintegrase şi dispăruse de pe scena politică după douăzeci şi cinci de ani de existenţă. Nu-şi iertase nici duşmanii, nici rivalii, care se retrăseseră de multă vreme în lumea lor. Tineretul, electronica şi literatura contemporană îl dezgustau. Ziarele faceau publicitate numai la porcării. Până şi prezentatorul rubricii meteo de la televizor i se părea un arogant frumuşel şi superficial, care bâlbâie o mulţime de tâmpenii, fără să aibă habar despre ce anume vorbeşte.

Cât priveşte numele ministerelor şi ale liderilor politici, Pesah Kedem le facea talmeş-balmeş sau le uita intenţionat, exact aşa cum şi lumea l-a uitat pe el. Adevărul este că nu a uitat absolut nimic: îşi amintea în cel mai mic detaliu fiecare insultă, păstra în memorie fiecare nedreptate care i se făcuse în urmă cu două generaţii şi jumătate, gravase în inima lui fiecare slăbiciune a rivalilor

2 Litera nun aflată în poziţie finală într-un cuvânt are forma unui baston cu o măciulie aproape perpendiculară în capătul superior (")).

săi, fiecare vot oportunist din plenul parlamentului, fiecare minciună şi înşelătorie, fiecare formă de dispreţ pe care i-o arătaseră prietenii în urmă cu patruzeci de ani (îi tratase cu toată sinceritatea pe prietenii aceia falşi, aşa cum s-a întâmplat şi cu cei doi miniştri tineri, nepoţii lui, pe care îi poreclise Ratatul şi Scârbosul).

Într-o seară, când şedea la masa de pe terasă cu fiica lui, Rahel, a fluturat pe neaşteptate cana plină cu ceai fierbinte şi i-a spus acesteia pe un ton aspru:

— Ce mutre au mai făcut cu toţii, când lui Ben Gurion i-a venit deodată să plece la Londra, făcându-i ochi dulci Jabotinsky pe la spatele lor!

Rahel i-a răspuns:

— Pesah, nu mai contează. Lasă jos, te rog, cana de ceai. Ieri ai dat pe mine iaurtul, iar acum nu mai ai mult şi verşi pe noi ceaiul ăsta fierbinte.

Bătrânul avea resentimente până şi fată de fiica lui: într-adevăr, femeia îl îngrijea impecabil zi după zi, însă nu simţea din partea ei nici urmă de respect. Dimineaţa devreme, la şapte şi jumătate, îl dădea jos din pat spunând că trebuie să aerisească încăperea sau să schimbe aşternuturile (bătrânul emana întotdeauna un miros pătrunzător, ca brânza expirată). Rahel nu ezita să-l certe pentru că mirosea urât şi-l forţa să se spele de două ori pe zi în lunile de vară; îi spăla părul şi îi curăţa scalpul de două ori pe săptămână, fără a uita de bereta neagră. Îl alunga tot timpul din bucătărie (cotrobăia prin dulapuri, căuta ciocolata ascunsă, pentru că nu-i dădea voie mai mult de un pătrăţel sau două pe zi). Îi reproşa că nu trage apa la toaletă şi nu e atent la fermoarul pantalonilor atunci când iese din casă. În fiecare zi îi aranja într-un şir lung de pilule colorate, într-o ordine bine stabilită, pastilele pe care trebuia să le ia dimineaţa, capsulele de după-amiaza şi tabletele de seara. Rahel facea toate acestea cu multă seriozitate, cu mişcări energice, scurte şi cu buzele strânse, ca şi când îi revenea datoria de a-l reeduca pe tatăl său acum, la vârsta senectuţii, de a-i corecta proastele obiceiuri şi de a-l dezvăţa de răsfăţul şi egoismul în care a trăit o viaţă întreagă.

În ultima vreme, bătrânul începuse să se plângă de muncitorii care sapă noaptea la temelia casei, alungându-i somnul, de parcă nu ar putea să lucreze şi ziua, când oamenii nu dorm.

— Muncitori care sapă? Cine sapă?

— Eu te-am întrebat pe tine, Rahel, cine sapă noaptea în casa noastră?

— Nu sapă nimeni, nici ziua, nici noaptea. Poate doar în visele tale.

— Sapă! Sapă! La o oră, două după miezul nopţii încep să se audă tot felul de croncănituri şi huruituri, parcă ar fi un picamăr, iar uneori şi un fel de chiote şi plescăituri. Se pare că tu dormi buştean, de vreme ce nu auzi nimic. De fapt, tu ai dormit întotdeauna ca un prunc. Ce caută în pivniţa noastră sau la fundaţia casei? Petrol? Aur? Suluri ascunse?

Rahel a înlocuit pastilele de somn ale bătrânului cu altele. În zadar. A continuat să se vaite şi în dimineţile următoare de bocăniturile şi zgomotele care veneau exact de sub podeaua camerei lui.

2

Rahel Franko era o văduvă cochetă şi îngrijită, de vreo patruzeci şi cinci de ani, profesoară de literatură la şcoala din satul Tel Ilan. Se îmbrăca întotdeauna elegant şi cu bun-gust, în fuste largi, pastelate şi drăguţe, purtând la gât eşarfe asortate; purta pantofi cu tocuri înalte până şi la şcoală, cercei fini, iar uneori chiar şi un lanţ subţirel de argint. Oamenii din sat nu priveau cu ochi buni aerul ei tineresc şi părul prins în coadă (O femeie de vârsta ei! Şi profesoară pe deasupra! Pentru cine se împopoţonează aşa? Pentru Miki, veterinarul? Pentru micuţul ei arab? Cui speră să-i sucească minţile aici?).

Întreg satul picotea somnoros, un sat bătrân de peste o sută de ani, cu copaci groşi şi acoperişuri roşii, cu ferme agricole micuţe, dintre care mare parte se transformaseră în magazine de desfacere a vinurilor de casă, a măslinelor gustoase, a brânzeturilor bio, a condimentelor şi a fructelor considerate trufandale, dar şi a milieurilor din macrame. Fermele din trecut se transformaseră în galerii micuţe, pline de obiecte de artă, jucării ornamentale din Africa şi obiecte de mobilier din India, vândute valurilor de turişti care se revărsau sâmbăta din autobuze, venind din diverse oraşe, pentru a găsi aici tot felul de lucruri originale şi de bun-gust.

La fel ca tatăl ei, şi Rahel ducea o viaţă austeră, închisă în casa micuţă de la marginea satului, a cărei curte mare se învecina cu şirul de chiparoşi ce înconjura cimitirul. Amândoi, şi tatăl, şi fiica, erau văduvi: soţia parlamentarului

Pesah Kedem, Avigail, murise în urmă cu foarte mulţi ani, suferind de toxemie. Întâiul lui născut, Eliaz, murise într-un accident (Eliaz a fost primul israelian care s-a înecat în Marea Roşie, în 1949). Soţul lui Rahel, Dani Franko, murise în urma unui infarct, chiar în ziua în care împlinea cincizeci de ani.

Fiica cea mică a lui Dani şi Rahel Franko, Yfât, se măritase cu un prosper medic stomatolog din Los Angeles. Fiica cea mare, Osnat, vindea diamante în Bruxelles. Ambele fiice se îndepărtaseră foarte mult de mama lor, ca şi cum ea ar fi fost vinovată de moartea tatălui. Niciuna din ele nu-şi iubea bunicul, pe care-l considerau un om egoist, răsfăţat şi mereu nemulţumit.

Când era furios, din greşeală, o striga pe Rahel cu numele mamei ei:

— Serios, Avigail. Lucrul ăsta chiar nu-ţi face cinste. Ruşine!

Uneori, de când se îmbolnăvise, o mai confunda pe Rahel cu mama lui, Hinde, care fusese ucisă de germani într-un sat micuţ de lângă Riga. Când Rahel îl corecta, devenea ursuz şi nu recunoştea că a greşit.

Rahel nu greşea nici măcar o singură dată când venea vorba de tatăl ei. Îi suporta cu răbdare toate profeţiile apocaliptice şi discursurile pline de reproşuri, dar îi corecta comportamentul neglijent şi răsfăţat cu o mână de fier: dacă uita să ridice colacul vasului de toaletă înainte de a urina, îi dădea peste mână cu cârpa umedă, cerându-i să aibă demnitatea necesară pentru a face ceea ce ar trebui să facă orice om civilizat. Dacă îşi vărsa ciorbă pe pantaloni, trebuia să se ridice imediat, în mijlocul prânzului, să meargă în camera lui, să se schimbe şi să se întoarcă la masă curat. Nu-l ierta dacă îşi încheia greşit nasturii de la cămaşă, nici dacă îşi lua şosetele pe dos. Când voia să-l ia peste picior, ca de exemplu atunci când stătea câte trei sferturi de oră la toaletă, uitând să se ridice şi să închidă uşa în urma lui, îl striga pe nume, Pesah. Când era furioasă pe el, i se adresa cu apelativul tovarăşe Kedem. Uneori, foarte, foarte rar, singurătatea şi tristeţea lui trezeau în ea pe neaşteptate o scânteie fugară de instinct matern. De exemplu, ca atunci când apărea în uşa bucătăriei cu o expresie ruşinată pe chip, cerând, asemenea unui copil, încă o bucată de ciocolată. Atunci ceda în faţa lui şi îi facea pe plac, ba chiar îi spunea tată.

— Iar sapă sub casă. Astă-noapte, pe la unu sau două, s-au auzit iar tot felul de bubuituri şi hârşâieli de sapă şi hârleţ. Nu ai auzit nimic?

— Nici tu n-ai auzit. Ti s-a părut doar.

— Ce caută în pivniţa noastră sau la temelia casei, Rahel? Cine sunt

muncitorii ăştia?

— Poate că pavează în timpul nopţii pasajul subteran din Tel Ilan.

— Râzi de mine. Dar eu nu mă înşel, Rahel. Sapă sub casă. La noapte mă voi scula şi te voi trezi şi pe tine, să auzi cu urechile tale.

— Nu e nimic de auzit, Pesah. Nimeni nu caută nimic acolo, în afară, poate, de conştiinţa ta bolnavă.

3

Bătrânul îşi petrecea cea mai mare parte a zilei întins în balansoarul lui, aşezat în faţa uşii de la intrare. Dacă se înfuria, se ridica şi trecea ca o furtună dintr-o cameră într-alta, cobora în pivniţă să ascundă capcane pentru şoareci, se lupta nervos cu uşa de plasă de la verandă, trăgea de ea iar şi iar, ca şi cum ar fi avut de gând s-o scoată din balamale, suduia pisicile lui Rahel, care fugeau în toate direcţiile când arunca după ele cu papucii de casă. Cobora de pe terasă în curtea a ceea ce demult fusese o fermă, cu capul plecat înainte, formând un unghi aproape drept, arătând ca o săpăligă întoarsă, căutând mânios cine ştie ce revistă sau ce scrisoare tocmai în incubatorul părăsit, în depozitul de îngrăşăminte, în magazia de unelte, apoi uita ce anume căuta şi prindea cu amândouă mâinile o lopată veche, cu care săpa câte un şanţ complet inutil între două straturi de flori, mâniindu-se pe sine din pricina prostiei lui, pe studentul acela arab care nu a adunat maldărul de frunze uscate, arunca lopata din mâini şi se întorcea în casă, intrând pe uşa de la bucătărie. Acolo deschidea frigiderul, se holba preţ de o clipă la becul palid dinăuntru, apoi închidea uşa cu zgomot, făcând sticlele aranjate în ea să se izbească una de cealaltă, traversa coridorul cu paşi nesiguri, mormăind ceva în barbă, decretând condamnări şi sentinţe menite să fie auzite numai de urechile lui, arunca o privire în baie, înjura Internaţionala socialistă, intra în camera lui, după care se trezea iar, dezorientat, în mijlocul bucătăriei, cu gâtul zbârcit aplecat, formând un unghi aproape drept, cu capul acoperit de bereta neagră, mult împins în faţă, precum ţeasta unui taur întărâtat în arenă, cotrobăia prin cămară şi prin dulapurile de vase, căutând o ciocolată, mormăia, trântea uşile dulapului dezamăgit, mustaţa lui căruntă şi lăţoasă începea deodată să

amuşine, zbârlindu-se asemenea unui arici, se ridica şi privea preţ de câteva momente pe fereastra bucătăriei, apoi îşi flutura ameninţător pumnul descărnat spre ţapul rătăcit pe lângă gardul lui sau spre măslinul de la poalele dealului, după care bântuia din nou, cu o agilitate alimentată de o furie distructivă, printre mobilele din casă, verificând cameră după cameră, dulap după dulap, căutând ceva anume, ceva ce-i trebuia exact în momentul acela, ceva ce nu mai suferea nicio amânare, ochii lui mici şi împăienjeniţi se roteau de jur împrejur şi căutau peste tot, iar degetele lui pipăiau fiecare raft şi etajeră, iar în tot acest timp continua să lanseze spre publicul lui invizibil tot soiul de invective, şiruri întregi de vorbe murdare, dezgustătoare şi injurioase, respingătoare şi denunţătoare. În noaptea aceasta era hotărât să se ridice din pat plin de curaj, să coboare în pivniţă, cu o lanternă puternică în mână, să-i prindă pe conspiratori. Chiar asta va face.

4

După ce Dani Franko murise şi Osnat şi Yfat părăsiseră, una după cealaltă, casa părintească şi ţara, tatălui şi fiicei nu le mai rămăsese pe aproape nicio rudă de sânge. Nici măcar vreun prieten. Vecinii aproape că nu le simţeau lipsa, dar nici ei nu îi vizitau vreodată. Nepoţii lui Pesah Kedem părăsiseră lumea aceasta sau li se pierduse urma, însă nici înainte nu avusese el prea mulţi prieteni apropiaţi sau învăţăcei: Tabenkin[3] însuşi îl îndepărtase, treptat, din prima linie a conducerii mişcării. Problemele de la şcoală ale lui Rahel rămâneau acolo. Tânărul de la cooperativă îi aducea cu camionul lucrurile pe care le comanda telefonic de la băcănia lui Victor Ezra şi i le ducea în casă, intrând pe uşa de la bucătărie. Foarte rar se întâmpla ca un străin să treacă prin spatele casei, acolo unde se învecina cu gardul de chiparoşi ce străjuia cimitirul. Cu toate acestea, iată că îşi mai facea apariţia fie câte un reprezentant al consiliului local – pentru a-i cere lui Rahel să se ocupe de tunderea gardului viu, care crescuse în devălmăşie şi împiedica traversarea

3 Yitzhak Tabenkin (1888-1971), activist al Mişcării Sioniste născut în Bielorusia. A emigrat în Palestina în 1912, devenind cunoscut pentru implicarea lui in viaţa politică. A fost unul dintre fondatorii Mapai (Partidul Muncitoresc) şi unul dintre liderii acestuia, alături de David Ben-Gurion.

potecii, fie câte un agent de vânzări al unei firme de electrocasnice să-i propună un nou model de uscător, cu o modalitate convenabilă de plată (auzind una ca asta, bătrânul spunea: Uscat?! Electric?! Rufe?! Ce-nseamnă asta? Soarele a ieşit la pensie? Sforile s-au convertit la islam?). Rar de tot mai bătea câte un vecin la uşă, câte un fermier cu buzele strânse, îmbrăcat în salopetă albastră, venit să vadă dacă nu cumva câinele lui, dispărut de acasă, intrase din greşeală în curtea lor (Câine?! La noi?! Pisicile lui Rahel l-ar face bucăţele!).

De la venirea studentului aceluia care locuia în curte, în clădirea pe care Dani Franko o folosise pe vremuri pe post de magazie de unelte şi incubator, oamenii din sat începuseră să caşte adesea ochii pe la gard, încercând să lase impresia că iau doar o gură de aer. După care îşi luau repede tălpăşiţa, văzându-şi de drum.

Din când în când, Rahel, profesoara de literatură, cu tatăl ei care pe vremuri fusese parlamentar, era invitată să ciocnească un pahar în cinstea încheierii anului şcolar acasă la câte unul dintre profesori, poate chiar şi la întâlnirea vreunui cerc de vecini, în casa unuia dintre veteranii satului, sau chiar rugată să ţină câte un discurs. Rahel răspundea tuturor invitaţiilor da, de ce nu? Făcea eforturi să ajungă, sperând că şi tatăl ei o va însoţi. Dar, în general, cu numai câteva ore înainte de petrecere sau de întâlnire, bătrânul era zguduit de câte un atac de emfizem sau uita să-şi pună la curăţat proteza, iar Rahel era nevoită să telefoneze în ultima clipă şi să se scuze în numele amândurora. Uneori mergea singură, fără tatăl ei, la serile muzicale organizate în casa Daliei şi a lui Avraham Levin, un cuplu care îşi pierduse copilul şi locuia în vârful dealului.

Pe bătrân îl dezgustau mai ales trei sau patru profesori care locuiau în nişte camere întunecoase aici, în sat, şi care dispăreau la sfârşitul fiecărei săptămâni la rudele lor de la oraş: ca să mai alunge singurătatea, îşi găseau întotdeauna motiv să treacă pe la Rahel, ba să o întrebe câte ceva, ba să-i restituie o carte, să se consulte cu privire la problemele pe care le ridică procesul de predare sau la chestiuni legate de disciplină, exersându-şi tehnicile de seducţie. Pesah îi ura cu înverşunare pe filfizonii aceştia: striga cât îl ţinea gura că el şi fiica lui îşi sunt de ajuns unul altuia şi că nu au nevoie de tot felul de indivizi străini, care numai Dumnezeu ştie ce intenţii ascund îndărătul

acestor vizite mult prea dese. Bătrânul era de părere că acum, în zilele noastre, intenţiile tuturor oamenilor sunt egoiste şi îndoielnice. De mult au apus zilele când oamenii, cel puţin o parte dintre ei, măcar câte unul ici şi colo, se mai iubeau sau se plăceau unii pe alţii dezinteresat, fără a-şi face tot felul de calcule. În vremurile noastre, toată lumea, fără excepţie, îi repeta bătrânul fiicei sale, urzeşte comploturi. Astăzi fiecare caută să fure cât mai multe firimituri de pe masa celuilalt. Nimeni, aşa învăţase în timpul îndelungatei lui vieţi pline de dezamăgiri, nimeni nu bate la uşa ta decât dacă doreşte să obţină de la tine cine ştie ce avantaj sau să stoarcă de la tine cine ştie ce câştig ori să încaseze vreun profit. Totul este astăzi rezultatul unor calcule, ba mai mult decât atât – rezultatul unor calcule abominabile. După părerea mea, Avigail, cel mai bine este ca fiecare om să-şi vadă de treabă şi să stea la casa lui. Ce e la noi aici? Piaţă publică? Salon deschis orişicui? Şcoală? Şi, dacă tot veni vorba, ia să-mi spui tu de ce-l ţinem noi aici pe *goy*[4]-ul tău arab?

Rahel îl corecta:

— Eu sunt Rahel. Nu Avigail.

Bătrânul tăcea imediat, nemaiscoţând niciun sunet, stânjenit şi ruşinat de greşeală, regretându-şi poate vorbele. Dar după cinci, zece minute, izbucnea pe un ton copilăresc, trăgând-o parcă de mânecă:

— Rahel? Doare puţin.

— Ce te doare?

— Gâtul. Sau capul. Umerii. Nu, nu, aici mă doare, dar puţin mai jos. Aici. Mai încoace. Aşa. Atingerea mâinii tale îmi ia durerea cu mâna, Rahel.

Apoi adăuga spăşit:

— Cu toate astea, te iubesc, copila mea. Te iubesc foarte, foarte mult.

Iar după câteva clipe:

— Iartă-mă. Îmi pare foarte rău că te-am supărat. Săpăturile din timpul nopţii nu ne vor speria. Data viitoare voi pune capcane de fier în pivniţă şi să vezi atunci. Pe tine oricum nu te vor trezi. Dar te-am plictisit destul cu asta. Pe vremuri erau câţiva parlamentari care, pe la spate, îmi spuneau piaza-rea. Numai în privinţa chestiunii cu arabul ăla al tău, ascultă-mă…

— Pesah. Taci odată.

Bătrânul închidea ochii, o asculta şi tăcea, numai mustaţa căruntă îi

4 Apelativ care denumeşte orice persoană de altă origine decât cea evreiască.

tremura deasupra buzei superioare. Şi rămâneau amândoi nemişcaţi, şezând la masa de pe terasă, în bătaia uşoară a vântului, ea îmbrăcată în jeanşi şi cămaşă cu mânecă scurtă, iar el în pantalonii lui mult prea largi, susţinuţi de o pereche de bretele încrucişate pe piept, cu bereta ponosită pe capul aplecat, cu nasul subţire şi puţin încovoiat, cu buzele supte, dar cu proteza albă, strălucitoare, perfectă, şi încet, încet, un zâmbet înflorea de sub mustaţa lui, lăsând să i se vadă dantura de fotomodel. Mustaţa însăşi, atunci când nu se ridica precum ţepii unui arici din pricina furiei, părea şi ea de un alb impecabil, făcută parcă din flanel. Dar dacă îl enerva prezentatoarea de ştiri de la radio, bătea cu pumnul osos în masă, o lovitură slabă, şi decreta:

— Proastă! Proastă îngrămădită!

5

În timpul rarelor vizite ale profesorilor de la şcoală, ale meşteşugarilor, ale lui Beni Avni, preşedintele consiliului local, sau ale lui Miki, veterinarul, bătrânul freamătă ca un stup de albine întărâtate, cu buzele subţiri încleştate, având înfăţişarea unui inchizitor bătrân, se strecoară afară din cameră, pentru a se reculege în locul din care spiona cel mai bine, din spatele uşii deschise a bucătăriei, unde stă cam un sfert de oră. Aici, se aşază cu un oftat de om înfrânt pe taburetul din metal vopsit în verde şi aşteaptă ca musafirul să-şi ia tălpăşiţa. Între timp, şade pe scaun şi ascultă ce discutau între ei Rahel şi veterinarul, împingându-şi mult înainte gâtul zbârcit, asemenea unei ţestoase care îşi întinde mult capul afară din carapace, încercând să ajungă la o frunză de salată, cu fruntea încruntată, făcând eforturi să-şi lipească urechea cu care auzea mai bine de crăpătura din uşă.

— De unde, îi spune Rahel veterinarului, de unde, spune-mi, Miki, de unde îţi vin asemenea idei?

— Dar tu ai început.

Se aude hohotul fin şi întrerupt al râsului lui Rahel, precum clinchetul unor pahare cu vin ciocnite unul de altul:

— Miki, nu mă lua pe mine aşa. Ştii foarte bine la ce mă refer.

— Când te superi, eşti chiar mai frumoasă.

Şi bătrânul, din ascunzătoarea lui, le urează amândurora să se îmbolnăvească de „picior-gură”[5].

Rahel spune:

— Uite, Miki, puiul ăsta: are cel mult trei săptămâni, uneori se mai clatină încă pe picioare în timp ce merge, încearcă să coboare treptele, dar se rostogoleşte pe ele asemenea unui ghem mititel de lână, şi încă face mutriţa aceea nevinovată, de mi se rupe inima, însă ştie deja să se ascundă sub perna mea şi să mă pândească de acolo asemenea unui tigru dintre liane, cu trupuşorul lui care acum învaţă să se strecoare, cu burtica lipită de pământ, legănându-şi funduleţul dintr-o parte într-alta, gata de atac, apoi chiar mă atacă, dar estimează greşit distanţa, după care se întinde pe burtică, pe podea. Peste un an, nicio pisică din satul ăsta n-o să-i reziste.

Veterinarul îi răspunde cu vocea lui aspră:

— Înainte de asta, îl voi castra eu. Să nu te cucerească şi pe tine.

— Iar eu, mormăia bătrânul din ascunzătoarea lui dindărătul uşii de la bucătărie, o să te castrez imediat pe tine.

Rahel îi toarnă veterinarului un pahar cu apă rece, îl serveşte cu fructe şi prăjituri, în timp ce el glumeşte cu ea într-o manieră grosolană. După aceea, femeia îl ajută să prindă trei, patru pisici, cărora le venise vremea să fie vaccinate. Pe una dintre ele, Miki o bagă într-o cuşcă, s-o ia la cabinet, iar mâine o va aduce acasă bandajată şi curăţată, şi peste două zile va fi ca nouă. Face toate acestea numai pentru a-i smulge lui Rahel o vorbă bună. O singură vorbă bună din partea ei face mai mult decât toţi banii din lume.

Bătrânul, în ascunzătoarea lui, mârâie în şoaptă: Ce ticălos demn de tot dispreţul. Un porc de doctor de porci.

Miki veterinarul are o maşină Peugeot, pe care bătrânul se încăpăţânează s-o numească Fiji, ca pe insule. Părul lui gras e legat la ceafa într-o coadă de cal, iar în urechea dreaptă are o tortiţă. Tortiţa şi coada de cal îl fac să fiarbă de furie pe fostul parlamentar Pesah Kedem: Te-am avertizat de o mie de ori, Rahel, în legătură cu scârbosul ăsta care nici măcar…

Însă Rahel, ca de obicei, pune capăt repede discursului plin de reproşuri, printr-o replică scurtă şi seacă:

— Pesah. Gata. Doar e membru în partidul tău.

---

5 Denumire populară a febrei aftoase.

Vorbele ei declanşează un acces de furie:

— Partidul meu? Partidul meu a murit în urmă cu foarte mult timp, Avigail! mai întâi l-au făcut praf, după care l-au îngropat ca pe un câine! Exact asta şi merita! apoi a început să tune şi să fulgere împotriva foştilor lui colegi, morţi deja, împotriva unor colegi imaginari, colegi între ghilimele, colegul Ratatul şi colegul Scârbosul, doi trădători care îi deveniseră duşmani şi îl hărţuiseră numai pentru că el rămăsese, până la sfârşit, profund devotat principiilor lui politice, în vreme ce ei au vândut pe nimic fiecare deal şi pământul de sub fiecare arbore în floare. Acum nu a mai rămas nici urmă din colegii aceia imaginari, din întreg partidul. Bătrânul împrumutase expresia „nici urmă” de la poetul Bialik, dar până şi Bialik reuşea să-i stârnească un val de resentimente: La sfârşitul vieţii lui, Bialik ăsta al nostru s-a transformat dintr-un om de lume, clocotind de viaţă şi de furie, într-un mic-burghez de provincie: a acceptat o funcţie de însărcinat cu probleme de cultură al lui Meir DizengofF, dacă nu ceva şi mai neînsemnat. Dar să ne întoarcem puţin la huliganul ăla al tău, la individul ăla dezgustător. La boul ăla! Boul ăla cu tortiţă în ureche! Strică aurul pe toţi porcii! Un lăudăros! Numai gura-i de el! Bâzâie întruna! Până şi micuţul tău student *goy* este infinit mai educat decât animalul animalelor!

Rahel spune:

— Pesah.

Bătrânul tace, dar inima îi bate să-i sară din piept din pricina dezgustului pe care-l simte faţă de Miki ăsta, cu fundul lui greoi, îmbrăcat într-un tricou pe care este imprimat în engleză *Hai*, *păpuşă*, *vino să ne distrăm*. Se umplea de tristeţe gândindu-se la vremurile acestea pe care le apucase, în care oamenii nu se mai iubeau unul pe altul, nu se mai iertau, nu mai simţeau milă unul faţă de celălalt şi nu-şi mai faceau niciun fel de favoruri.

De două, trei ori pe an, Miki veterinarul vine în casa care se învecinează cu cimitirul, pentru a vaccina fiecare nouă generaţie de pisici. Face parte din categoria oamenilor cărora le place să vorbească despre ei înşişi la persoana a treia şi care, în timpul discuţiei, îşi adresează lor înşişi porecle: Atunci, mi-am spus, în situaţia asta, Miki, eşti obligat să-ţi iei propria soartă în mâini. Aşa nu mai merge. Are un canin spart, care îi dă aspectul unui om furios, foarte periculos. Paşii lui par repeziţi, ca ai unui carnivor somnoros. Ochii îi sunt

împăienjeniţi şi murdari, având din când în când în priviri o sclipire de târfa cucerită. În timpul conversaţiei îşi duce adesea mâna la spate, trăgând de turul pantalonilor intraţi în şanţul dintre fese.

Veterinarul îi sugerează lui Rahel: Poate vrei să-l vaccinez şi pe studentul ăla pe care l-ai luat la tine-n curte? Nu?

În ciuda acestei propuneri, trece să-l viziteze şi pe student după ce-şi termină treaba, ba chiar îl bate la jocul de dame.

Prin sat circulau tot felul de zvonuri legate de tânărul arab care locuia la Rahel Franko, iar Miki veterinarul spera să-i câştige acestuia şi încrederea odată cu jocurile de dame, pentru a înţelege cât de cât ceva, pentru a prinde o idee, un indiciu despre ceea ce se petrecea în casa profesoarei. Şi, în ciuda faptului că nu făcuse nicio descoperire, le spunea în sat tuturor celor care voiau să-l asculte că arabul este cu douăzeci, douăzeci şi cinci de ani mai tânăr decât Rahel, ar putea să-i fie fără probleme fiu, că locuia în hambarul din curtea ei, dar că ea îi dusese acolo o măsuţă de scris şi o etajeră pentru cărţi: inteligent omul. Mai mult, veterinarul împrăştia prin sat zvonul că Rahel şi băiatul, cum să spun, nu şi-ar fi tocmai indiferenţi unul altuia: nu, nu îi văzuse ţinându-se de mână sau ceva de genul ăsta, dar l-a văzut pe tânăr întinzându-i ei rufele la uscat pe sfoara din spatele casei. Chiar şi lenjeria intimă.

6

Îmbrăcat în maiou şi într-o pereche de chiloţi largi, bătrânul stă cu picioarele larg desfăcute dinaintea vasului de toaletă. Iar a uitat să închidă uşa. Iar a uitat să ridice colacul înainte de a urina. Acum se apleacă deasupra chiuvetei, se spală bine pe faţă, pe umeri, pe ceafa, stropeşte peste tot în jurul lui, asemenea unui câine ud, care îşi scutură blana, fornăie şi gargariseşte sub jetul de apă care curge din robinetul deschis, îşi apasă cu putere nara stângă, pentru a goli în chiuvetă întreg conţinutul nării drepte, după care îşi striveşte cu cruzime nara dreaptă, curăţând-o pe cea stângă, horcăie, scuipă flegma de patru, cinci ori, până când, din pieptul lui, ajunge pe pereţii chiuvetei, iar la final se şterge furios cu un prosop gros, aşa cum ştergi o tigaie după ce ai prăjit ceva în ea.

După ce se usucă bine, se îmbracă într-o cămaşă, îşi încheie greşit nasturii, îşi pune bereta neagră şi ponosită, apoi, preţ de câteva minute, stă dezorientat în hol, cu capul aplecat înainte, formând un unghi aproape drept la intersecţia cu trupul, mestecându-şi în tăcere limba. Apoi îşi reîncepe voiajul prin toate camerele din casă, coboară în pivniţă pentru a căuta indicii ale săpăturilor de noaptea trecută, îi blesteamă pe săpătorii care au reuşit să şteargă toate urmele comploturilor lor nocturne, sau poate că au săpat un tunel la mare adâncime, pe sub podeaua beciului, printre stâlpii fundaţiei, în inima pământului greu. Din pivniţă urcă în bucătărie, iese din nou afară, în curte, printre acareturile lăsate în paragină, mergând, împins de furie, până în cel mai îndepărtat colţ al curţii. Când se întoarce, o găseşte pe Rahel aşezată la masa de pe verandă, aplecată peste caietele cu temele copiilor. De pe trepte, îi spune:

— Pe de altă parte, şi eu sunt destul de scârbos. Ştii asta. Aşa că la ce-ţi mai trebuie veterinarul ăla? Nu-ţi ajunge un singur scârbos?

După care adaugă cu părere de rău, la persoana a treia, ca şi cum Rahel nu ar fi fost prezentă:

— Am şi eu nevoie din când în când de câte o bucăţică de ciocolată pentru a-mi îndulci puţin viaţa asta monotonă, iar ea o ascunde de mine de parcă aş fi un hoţ. Nu înţelege absolut nimic. E de părere că ciocolata nu-i decât un moft pentru mine. Nu şi nu! Am nevoie de ciocolată deoarece trupul meu şi-a pierdut capacitatea de a produce zaharuri. Deja nu mai am niciun strop de zahăr în sângele ăsta subţire ca apa. Nu înţelege absolut nimic! Fiinţă plină de cruzime!

Puţin mai târziu, aproape ajuns în faţa uşii de la camera lui, se opreşte, se întoarce spre ea şi îi aruncă:

— Şi toate pisicile astea nu fac decât să împrăştie boli! Sunt pline de purici! De microbi!

Studentul arab este fiul unuia dintre cei mai vechi prieteni ai lui Dani Franko, soţul lui Rahel, care a murit exact în ziua în care împlinea cincizeci de ani. Dar care fusese natura prieteniei dintre Dani Franko şi tatăl lui Iadal? Rahel nu ştia, iar studentul nu vorbea despre astfel de lucruri. Poate că nici el nu ştia.

Într-o dimineaţă, vara trecută, a apărut pe nepusă masă, s-a prezentat şi a întrebat dacă poate închiria o cameră în casa lor. Adică nu tocmai să

închirieze. Şi nu tocmai o cameră, fiindcă nu prea are cu ce să-i plătească. Dani, binecuvântat fie numele lui, care fusese un om extraordinar, îi propusese în urmă cu doi ani tatălui lui Iadal să-l lase pe băiat să locuiască la ei, într-una dintre clădirile dezafectate din curtea lor, fiindcă şi aşa erau lăsate în paragină şi stăteau nefolosite şi goale. El, Iadal, a venit acum să întrebe dacă, după doi ani, propunerea este încă valabilă. Adică dacă vreuna dintre magazii mai este liberă pentru el. În schimb, el e dispus, de exemplu, să cureţe buruienile din curte sau să dea o mână de ajutor la treburile gospodăriei. Lucrurile stau în felul următor: în afară de cursurile de la universitate – pe care le-a întrerupt pentru un an, are de gând să înceapă să scrie şi o carte. Da. Ceva despre viaţa într-un sat evreiesc privită în comparaţie cu viaţa într-un sat arăbesc, un studiu sau un roman, încă nu se hotărâse, de aceea îi convine să se retragă pentru o vreme aici, la marginea satului Tel Ilan. Îşi aminteşte de Tel Ilan, cu viile şi livezile lui, cu crestele dealurilor Manase, din timpul unei vizite făcute aici demult, în copilărie, împreună cu tatăl şi surorile lui, la Dani, binecuvântat fie numele lui. El îi invitase să petreacă aici aproape o zi întreagă, poate Rahel îşi mai aminteşte din întâmplare ziua aceea? Nu? Sigur că nu-şi aminteşte, nu are niciun motiv să-şi amintească. Dar el, Iadal, nu a uitat-o şi nu o va uita niciodată. Întotdeauna sperase să se întoarcă într-o bună zi în Tel Ilan. Să se întoarcă în casa aceasta, a cărei curte se învecinează cu gardul de chiparoşi care străjuieşte cimitirul, în liniştea de aici, mult mai multă linişte decât în satul nostru, care deja nici nu mai e sat, a devenit un mic oraş, plin de magazine şi depozite şi parcări prăfuite. Visam să mă întorc aici pentru frumuseţea acestui loc. Şi pentru liniştea lui visam să mă întorc. Şi pentru încă ceva ce el, Iadal, nu ştie să definească, dar poate că tocmai în cartea aceasta pe care vrea s-o scrie aici va reuşi să redea ceea ce încă nu are capacitatea să definească. Poate că va scrie despre marile diferenţe dintre satul evreiesc şi cel arăbesc, satul vostru s-a născut ca urmare a unui vis, a unui plan, în vreme ce satul nostru nu s-a născut, ci a existat dintotdeauna, însă, cu toate acestea, cele două au ceva în comun. Şi noi avem visuri. Nu. Comparaţiile au întotdeauna ceva fals. Dar lucrul care îi place lui cel mai mult aici, lucrul acela nu are încă nimic fals. Ştie să pună castraveţi la murat şi să facă dulceţuri. Adică asta numai dacă aveţi nevoie de aşa ceva. Se pricepe un pic la zugrăvit şi la reparat acoperişuri. Şi la albinărit, asta dacă doriţi să vă amintiţi de vremurile bune, cum spun evreii, şi

să puneţi pe picioare o micuţă fermă apicolă. Totul fără a scoate un sunet şi fără a lăsa mizerie în urma lui. Iar în timpul liber se va pregăti pentru examene şi va scrie la cartea lui.

Iadal era un tânăr adus de spate, timid, dar vorbăreţ în acelaşi timp, purtând o pereche de ochelari mult prea mici pentru el, care arătau de parcă i-ar fi luat de la un copil sau i-ar fi păstrat de când era mic. Aveau rama legată cu un şiret şi se abureau foarte uşor, silindu-l să-i şteargă iar şi iar cu partea de jos a cămăşii, pe care o purta întotdeauna peste jeanşii ponosiţi. În obrazul stâng avea o gropiţă, care dădea chipului său o expresie copilărească, uşor ruşinată. Nu-şi bărbierea decât perciunii şi bărbia, fiindcă avea pielea netedă, nu-i crescuse încă barba. Pantofii lui păreau mult prea mari şi butucănoşi pentru el, lăsând urme ciudate şi ameninţătoare în stratul gros de praf din curte. Când uda pomii, pantofii i se afundau adânc în noroi, umplându-se cu apă murdară. Avea unghiile de la mâini roase, iar palmele îi erau aspre şi roşii, ca degerate. Avea trăsături fine şi blânde, cu excepţia buzei de jos, care era foarte groasă. Când fuma, trăgea adânc din ţigară, până când obrajii i se sugeau înăuntru, iar atunci, pentru o clipă, îi puteai ghici parcă forma craniului pe sub piele.

Iadal se plimba prin curte cu o pălărie de pai pe cap, având pe chip o expresie de tristeţe şi uimire. O peliculă de mătreaţă fină îi acoperea întotdeauna umerii. Din cauză că fuma foarte mult, începuse să uite, uita chiar şi că fuma: îşi aprindea câte o ţigară, trăgea trei, patru fumuri zdravene din ea, până când obrajii i se sugeau înăuntru, o punea aprinsă pe gard sau pe pervazul ferestrei, rămânea puţin pe gânduri, apoi uita de ţigara aprinsă şi îşi aprindea alta. Avea întotdeauna o ţigară de rezervă, pusă după ureche. Fuma mult, dar întotdeauna dezgustat şi îngreţoşat, urând parcă fumul şi mirosul de tutun, ca şi cum altcineva ar fi fumat şi i-ar fi suflat fumul în faţă. Pe lângă toate astea, între el şi pisicile lui Rahel se închegase o relaţie cu totul specială: vorbea cu ele mult şi pe un ton cât se poate de serios, întotdeauna în arabă, întotdeauna cu voce şoptită, ca şi cum le-ar fi împărtăşit un secret.

Fostului parlamentar Pesah Kedem nu-i plăcea deloc studentul ăsta. Se vede pe el, spunea bătrânul, se vede pe el cât ai clipi că ne urăşte, dar îşi disimulează ura prin vorbe politicoase. Toţi ne urăsc. Şi cum să nu ne urască? Şi eu, dacă aş fi fost în locul lor, ne-aş fi urât. De fapt, nu doar în locul lor. Şi

fără să fiu în locul lor, tot ne urăsc. Crede-mă, Rahel, dacă ne-am putea vedea puţin din afară, am observa că suntem priviţi numai cu ură şi în bătaie de joc. Poate şi cu puţină milă, dar nu ne putem aştepta la niciun pic de milă din partea arabilor. Ei înşişi duc lipsă de milă din partea celorlalţi.

Numai dracul ştie, spunea Pesah Kedem, ce ne va aduce nouă studentul-nestudentul ăsta. Cine ţi-a spus ţie că e într-adevăr student? I-ai verificat actele înainte de a-l găzdui aici? Cum i-ai trasat sarcinile? L-ai examinat în scris sau oral? Şi cine ţi-a spus ţie că nu e chiar el ăla care sapă noapte de noapte sub casa noastră, căutând cine ştie ce obiect, ce document, ce dovadă străveche care să ateste că proprietatea asta i-a aparţinut cândva tatălui tatălui lui? Poate că ăsta e motivul pentru care a venit aici, complotând să-şi aroge drepturile asupra fermei, să revendice curtea şi casa în numele bunicului sau al bunicului bunicului său, care probabil că a trăit pe aceste meleaguri pe vremea ocupaţiei otomane. Sau pe vremea cruciaţilor. Dacă pentru început vine la noi ca oaspete neinvitat, apoi face pe chiriaşul servil, pentru ca noaptea să sape la temelia casei, până când zidurile se vor prăbuşi peste noi, iar atunci va veni să-şi ceară drepturile? Partea care i se cuvine? Dreptul strămoşesc? Iar tu şi cu mine, Rahel, ne vom trezi aruncaţi la câini. Iar sunt o grămadă de muşte pe terasă şi în camera mea. Pisicile tale, Avigail, pisicile tale atrag toate muştele astea. Oricum, pisicile alea ale tale au luat în stăpânire toată casa. Ele şi *goy*-ul de arab şi porcul de veterinar. Şi cu noi cum rămâne, Rahel? Ce se va alege de noi din pricina bunătăţii tale, spune-mi? Nu? Nu-mi spui? Îţi spun eu ţie, scumpa mea: praf în vânt. Asta suntem noi. Praf în vânt. Ziua de ieri, care s-a risipit.

Rahel îl reduce la tăcere.

Dar peste numai câteva clipe i se face milă de el şi scoate din buzunarul şorţului două pătrăţele de ciocolată, învelite în staniol argintiu:

— Ia, tată. Ia. Mănâncă. Numai lasă-mă puţin în pace.

9

Dani Franko, cel care murise în ziua în care împlinea cincizeci de ani, fusese un bărbat sensibil, care plângea din orice. I se umezeau ochii la nunţi şi plângea cu suspine la filmele care rulau la casa de cultură din sat. Avea pielea

gâtului ridată şi căzută, amintind de guşa unui curcan. În vorbire, îl pronunţa gutural pe r, ca pe un *h* apăsat. Asta îi dădea un accent franţuzesc, deşi nu vorbea franceză decât puţin. Era un bărbat pătrăţos, lat în umeri, cu picioare mult prea subţiri, asemenea unui dulap de haine aşezat pe două beţe. Avea obiceiul să-i îmbrăţişeze pe cei cu care stătea de vorbă, îmbrăţişa cu uşurinţă chiar şi oamenii pe care nu-i cunoştea, îi bătea cu putere pe umăr, în piept, în coaste, pe ceafa, uneori, pe rudele apropiate le lovea cu şoldul sau chiar le dădea câte un pumn uşor în burtă.

Dacă cineva îi lăuda viţeluşii, omleta pe care o făcuse, frumuseţea asfinţitului văzut prin fereastra casei lui, ochii i se umpleau imediat de lacrimi, semn al unei mulţumiri reţinute pentru complimentul primit.

Dincolo de şuvoiul de cuvinte pe care-l rostea pe marginea oricărui subiect, viitorul furajelor pentru vite, politica guvernului, inima femeii, motorul tractorului, se ascundea întotdeauna un fel de fericire care nu părea alimentată de nimic concret. Până şi în ultima zi a vieţii sale, cu aproximativ zece minute înainte de infarctul care l-a ucis, stătea în picioare lângă gard, povestind cu Iosi Sason şi Arie Tzelnik. Între el şi Rahel exista, în cea mai mare parte a timpului, acelaşi armistiţiu care funcţionează în cadrul tuturor cuplurilor căsătorite de multă vreme; ca urmare a tuturor insultelor şi certurilor şi despărţirilor temporare, cei doi membri ai cuplului învăţaseră să verifice cu mare atenţie locul în care urmau să pună talpa pe terenul acela minat. Rutina precauţiei aproape că semăna, privită din exterior, cu o convenţie mutuală, ba chiar cu o prietenie tăcută, precum cea dintre doi soldaţi aparţinând unor armate duşmane, care stau unul în faţa celuilalt, la o depărtare de câţiva metri, într-un nesfârşit război dus din tranşee.

Iată cum mânca Dani Franko mere: o oră întreagă învârtea mărul în palmă, până când găsea locul perfect în care să-şi înfigă dinţii, apoi verifica din nou mărul rănit, îl ataca iar, de data aceasta din altă parte.

După moartea lui, Rahel a renunţat la fermă. Coteţele de găini au fost închise, viţeii vânduţi, iar incubatorul s-a transformat în depozit. Rahel continuase să ude pomii pe care Dani Franko îi plantase în fundul curţii, merii şi migdalii, doi smochini prăfuiţi, doi arbori de rodiu şi doi măslini. Dar renunţase să mai cureţe viţa-devie bătrână care se căţăra, agăţându-se de zidurile casei, năpădindu-i acoperişul şi umbrind terasa.

Toate acareturile fuseseră lăsate în paragină, umplându-se de vechituri şi de praf. Rahel vânduse terenul de la poalele dealului şi, odată cu el, apa curgătoare care aparţinuse fermei închise, vânduse chiar şi casa părinţilor ei din Kiryat Tivon unui om de televiziune vegetarian şi îl luase la ea pe furiosul ei tată. Cu banii pe care îi adunase de pe urma tuturor acelor vânzări, Rahel cumpărase o parte frumuşică din acţiunile unei companii micuţe, producătoare de medicamente şi suplimente alimentare. Compania aceasta îi furniza lui Rahel un venit lunar, care se adăuga salariului ei de profesoară de literatură la şcoala din Tel Ilan.

10

În ciuda trupului său slab şi a umerilor firavi, Iadal, studentul, luase asupra lui sarcina de a smulge buruienile care năpădiseră curtea întreagă de la moartea lui Dani Franko. Ba mai mult, semănase din proprie iniţiativă straturi de legume, pe o bucată de pământ din apropierea potecii care unea poarta de la intrare cu treptele din faţa casei, şi uda gardul viu, care creştea de-a valma, trandafirii şi muşcatele care creşteau în faţa casei, se oferise să cureţe şi să aranjeze pivniţa, iar în felul acesta luase asupra lui îndeplinirea celor mai multe din treburile gospodăriei: spăla podelele, întindea rufele, călca cămăşile şi spăla vasele. Ba chiar redeschisese micuţul atelier de tâmplărie al lui Dani Franko: tot el a uns, a ascuţit şi a pus în mişcare fierăstrăul electric. Rahel îi cumpărase chiar şi o menghină nouă, în locul celei vechi, care ruginise, scânduri de lemn, cleşti şi clei pentru tâmplărie. În timpul lui liber, studentul i-a făcut rafturi şi câteva taburete, i-a înlocuit unul câte unul stâlpii gardului şi i-a dat jos poarta cea veche şi ruptă, punând în locul ei una nouă, de culoare verde. Era o poartă uşoară şi practică, mulţumită modelului creat de Iadal, cu uşi batante care se deschideau înainte şi înapoi, balansând de cinci, şase ori înainte de a se opri şi de a se închide fără zgomot.

În serile lungi de vară, studentul şedea pe treptele din faţa căsuţei saile, care pe vremuri servise pe post de incubator, fumând şi scriind de zor în caietul aşezat pe o carte închisă, pe care o ţinea pe genunchii lipiţi. Rahel îi dusese în căsuţă un pat de fier, pe care pusese o saltea veche, un scaun şi o măsuţă de

scris precum cele din sălile de clasă, o plită electrică şi un frigider micuţ, în care Iadal păstra câteva legume, puţină brânză, o cutie de ouă şi una de lapte. În fiecare seară, până pe la zece, zece şi jumătate, şedea pe treptele căsuţei lui, la lumina gălbuie a becului, cu particule aurii de praf şi rumeguş plutind în jurul creştetului său întunecat, cu pielea mirosindu-i a sudoare de bărbat tânăr şi parfum înţepător de clei pentru tâmplărie.

După apusul soarelui rămânea scolo şi îşi cânta din muzicuţă la lumina lunii.

Bătrânul îl privea de pe verandă şi mârâia:

— Iar stă acolo şi se tânguie, bâiguie jelaniile alea orientale ale lui. Poate că i-o fi dor de ţara noastră, de pământul nostru, de unde nu ne vor alunga niciodată.

Nu ştia mai mult de cinci, şase cântece, dar nu se plictisea niciodată de ele. După ce se oprea din cântat, rămânea pe loc, nemişcat, pe treapta cea mai de sus, cu spatele sprijinit de zid, cufundat în gânduri sau moţăind. Pe la unsprezece noaptea, se ridica şi intra în casă. Becul de deasupra patului său rămânea aprins şi după ce Rahel şi tatăl ei stingeau veiozele din camerele lor, pregătindu-se de culcare.

— La două noaptea, când au început din nou săpăturile sub casă, m-am ridicat din pat şi m-am dus să verific dacă lumina din camera micuţului *goy* e încă aprinsă. Nu era. E posibil să o fi stins şi să fi adormit, dar este cel puţin la fel de posibil să o fi stins şi să fi coborât în pivniţă, complotând împotriva noastră.

Iadal îşi pregătea mâncarea singur: pâine neagră, cu felii de roşie şi măsline, un castravete şi ceapă şi piper verde, cubuleţe de brânză foarte sărată sau sardine, un ou fiert tare, suc de fructe sau o vânătă gătită cu usturoi ori sos de roşii. Iar pentru final păstra băutura care îi plăcea cel mai mult şi pe care şi-o prepara într-un ibric de metal afumat: apă fierbinte îndulcită cu miere, în care punea frunze de salvie şi cuişoare sau petale de trandafir.

Nu de puţine ori, Rahel îl privea de pe verandă, aşezat pe aceeaşi treaptă, cu spatele sprijinit de zidul casei, cu caietul pe genunchi, scria, se oprea, rămânea pe gânduri, mai nota câteva cuvinte şi se oprea din nou, apoi iar cădea pe gânduri, mai scria un rând sau două, se ridica şi facea un ocol al curţii, cu paşi molcomi, ba pentru a opri un aspersor sau pentru a hrăni pisicile,

ba pentru a le arunca un pumn de grăunţe porumbeilor. Fiindcă Iadal făcuse până şi o cuşcă pentru porumbei într-un colţ al curţii. În cele din urmă, se întorcea şi se aşeza pe treapta lui, îşi cânta la muzicuţă cele cinci, şase melodii, una după alta – scotea nişte sunete emoţionante, înduioşătoare, care îţi înmuiau sufletul, ştergea repede muzicuţa de una dintre mânecile cămăşii, după care o ascundea în buzunarul de la piept. Apoi se apleca din nou asupra caietului.

Şi Rahel Franko îşi petrecea serile scriind, de trei sau patru ori pe săptămână; aproape în fiecare zi a acelei veri, ea şi bătrânul ei tată şedeau unul în faţa celuilalt la masa de pe verandă, acoperită cu o faţă de masă înflorată. Bătrânul vorbea întruna, iar Rahel, muşcându-şi buzele, punea pe hârtie frânturi de amintiri.

11

— Tabenkin, spunea Pesah Kedem, ar fi mai bine să nu mă întrebi de Tabenkin (ea nu întrebase nimic). La bătrâneţe, a început să pozeze în stăpânul şi învăţătorul nostru: şi-a lăsat o barbă lungă, până la genunchi, şi a început să citeze din *Halaha*[6]. Dar nu vreau să discut cu tine niciun cuvânt în plus despre asta. Sub nicio formă. Era un fanatic, crede-mă, şi un dogmatic. Un om crud, un tiran. Până şi pe soţia şi pe copiii lui i-a chinuit toată viaţa. Dar ce legătură am eu cu el? Nu am ce să spun despre el. Nici măcar prin tortură n-ai putea smulge din gura mea vreun cuvânt rău despre Tabenkin. Dar nici vreo vorbă bună. Dar scrie, te rog, în notiţele tale, exact aşa: Pesah Kedem a ales să păstreze tăcerea asupra întregii poveşti controversate care a avut loc între el şi Tabenkin în anul o mie nouă sute cincizeci şi doi. Ai scris? Cum ţi-am zis? Cuvânt cu cuvânt? Şi, dacă eşti drăguţă, poţi să adaugi următorul lucru: din punct de vedere moral, Muncitorii Sionişti erau cu cel puţin două, trei trepte mai jos decât Tinerimea Muncitoare. Nu. Te rog să ştergi ce-am spus. În loc de asta, scrie: Pesah Kedem nu mai vede niciun rost în a se implica în dispute privitoare la diferenţa dintre Muncitorii Sionişti şi Tinerimea Muncitoare. Timpul lor a trecut – la fel şi sacrificiile făcute în numele lor. E îndeajuns faptul că

6 Culegere de legi religioase evreieşti. A fost tradus în limba română prin Legea iudaică.

realitatea le-a dat câte o palmă peste faţă tuturor şi le-a demonstrat acelora care nu erau nici fanatici, nici dogmatici, cât de mult au greşit ambele tabere şi cât de multă dreptate am avut eu în toată povestea asta. Cu toată modestia, eu am rezolvat întreaga chestiune într-un mod cât se poate de obiectiv: am avut dreptate acolo unde ambele tabere au judecat greşit. Nu. Şterge, te rog, „au judecat greşit” şi scrie în loc „au comis o adevărată crimă”. Apoi au păcătuit şi mai mult prin faptul că m-au acuzat pe nedrept de tot felul de prostii. Însă realitatea, realitatea cea obiectivă, a venit şi le-a demonstrat cu vârf şi-ndesat cât de mult au greşit faţă de mine. Iar cel mai mult dintre toţi au greşit Ratatul şi Scârbosul, mâinile drepte ale lui Tabenkin. Punct. Sfârşitul propoziţiei. Şi cât de mult îi iubisem pe amândoi în tinereţe! Până şi pe Tabenkin îl iubeam uneori, înainte să devină stăpânul şi învăţătorul nostru. Şi ei mă iubeau puţin. Visam să devenim mai buni, visam să salvăm lumea. Iubeam dealurile şi văile, iubeam puţin până şi deşertul. Unde rămăseserăm, Rahel? Cum de am deraiat atât de mult de la subiect? Despre ce vorbeam înainte de asta?

— Despre bătrâneţea lui Tabenkin, am impresia.

Ea îi umplea paharul cu Coca-Cola: în ultimul timp îi plăcea atât de mult băutura aceasta, încât îi înlocuise în dietă atât ceaiul, cât şi limonada. Numai că bătrânul se încăpăţâna s-o numească Coca-Coca, toate corecturile venite din partea lui Rahel fiind zadarnice. Partidul Muncitorilor Sionişti se transforma în gura lui în Partidul Mâncătorilor, iar Tânăra Muncitorime devenea Veşnica Mâncătorie. Când vorbea despre el însuşi la persoana a treia, pronunţa Peisah Keidam. Cât priveşte Coca-Coca lui, se încăpăţâna să lase băutura neatinsă în pahar, câte o oră întreagă, până ce se evapora tot acidul din ea, pentru ca abia apoi să-şi atingă paharul de buzele crăpate.

— Şi studentul ăsta al tău? întrebă bătrânul pe neaşteptate, ce părere ai despre el? Cu siguranţă urăşte Israelul.

— De ce spui asta? Ţi-a făcut ceva rău?

— Nu mi-a făcut nimic. Dar nici nu ne prea iubeşte. Atâta tot. Şi, la o adică, de ce ne-ar iubi?

După numai câteva clipe, adăuga:

— Nici eu nu ne iubesc. Pur şi simplu nu am pentru ce.

— Pesah. Linişteşte-te. Iadal locuieşte şi lucrează la noi. Nimic mai mult.

Ne răsplăteşte prin muncă pentru faptul că-l găzduim.

— Greşit! s-a înfuriat bătrânul. Total greşit! Nu munceşte pentru noi. Munceşte în casa noastră! Ne sapă noaptea la temelie sau în pivniţă.

Imediat după aceea a adăugat:

— Şterge asta, te rog. Nu mai scrie nimic despre asta. Nu mai pomeni absolut nimic din ce am zis împotriva *goy*ului ori împotriva lui Tabenkin. Care, dacă veni vorba, la sfârşitul vieţii a rămas complet singur (bătrânul a rostit cuvintele „complet singur" cu un pronunţat accent idiş).

Apoi a completat:

— Apropo, până şi numele lui era contrafăcut. Terchea-berchea şi-a inventat numele Tabenkin, Ta-ben-kin. Trei silabe ca trei lovituri de ciocan proletar, ca Şe-li-pin[7] sau ca mareşalul Bul-ga-nin[8]! Dar numele lui adevărat, numele lui de acasă, era simplu Toibenkind, Eicile Toibenkind, adică Eicile Fiu-de-porumbel. Dar puiul ăsta mititel de porumbel voia să fie Molotov! Stalin! Un Lenin al evreilor voia să fie! În fine, n-am niciun chef să vorbesc despre el. Nu mai spun nici măcar un cuvânt. Nici bun, nici rău. Nici o singură vorbuliţă. Notează, te rog, Avigail: Pesah Kedem a păstrat o tăcere mormântală asupra subiectului Tabenkin. Cine ştie cunoaşte!

La lumina becului de pe verandă începuseră să se adune musculiţe, fluturi de noapte, ţânţari şi licurici. Din depărtare, de pe dealurile acoperite de livezi şi viţăde-vie, se auzeau scâncetele şacalilor. Iar vizavi, în faţa căsuţei luminate de un bec palid, Iadal s-a ridicat încetişor de pe treapta lui, s-a întins, a şters muzicuţa cu o bucată de cârpă, a tras adânc aer în piept de trei, patru ori, ca şi cum ar fi încercat să inhaleze înăuntrul pieptului său îngust nemărginirea nopţii, după care a intrat în căsuţă. Greierii, broaştele şi aspersoarele cântau, orăcăiau şi ţăcăneau ca răspuns, parcă, la strigătul îndepărtat al şacalilor, căruia i se alătura un întreg cor de urlete ameninţând de undeva de mult mai aproape, din întunecimile văii.

Rahel a zis:

— Se face târziu. Poate ar fi bine să ne oprim pentru moment şi să intrăm în casă?

---

7 Aleksandr Nikolaevici Şelipin (1918-1994) a fost membru marcant al Comitetului Central al Partidului Comunist din URSS şi şef al KGB.

8 Nikolai Aleksandrovici Bulganin (1895-1975) a fost ministru al apărării şi prim-ministru al URSS.

Tatăl ei a spus:

— Scormoneşte la temelia casei din cauză că nu ne iubeşte. Şi de ce ne-ar iubi? Pentru ce? Pentru comportamentul nostru demn de dispreţ? Pentru cruzimea şi aroganţa noastră? Pentru modul în care ne facem singuri dreptate?

— Cine nu ne iubeşte?

— El. Goy-vă.

— Tată. Încetează. Are şi el un nume. Spune-i, te rog, pe nume. Vorbeşti despre el ca ultimul antisemit.

— Ultimul antisemit nu s-a născut încă. Nici nu se va naşte vreodată.

— Hai la culcare, Pesah.

— Nici mie nu-mi place de el. Nu-mi place absolut, dar absolut deloc. Nu-mi plac lucrurile rele pe care ni le fac şi pe care şi le fac lor înşişi. Şi, desigur, nu-mi plac nici lucrurile pe care plănuiesc să ni le facă. Nu-mi place nici felul în care ne priveşte, cu ochii ăia înfometaţi şi batjocoritori. La tine se holbează cu priviri hămesite, iar la mine, cu dezgust.

— Noapte bună. Eu merg la culcare.

— Şi ce dacă nu-l iubesc? Oricum, nimeni nu iubeşte pe nimeni.

Rahel a spus:

— Noapte bună. Nu uita să-ţi iei medicamentele înainte de culcare.

— Odată, în urmă cu mult timp, înainte de toate astea, pe ici, pe colo, se mai iubeau câte puţin. Nu toţi. Nu mulţi. Nu întotdeauna. Unul aici, unul dincolo, se iubeau puţin. Dar acum? În zilele noastre? Deja a dispărut toată mărinimia. Complet.

— Intră ţânţari, tată. Măcar închide uşa.

— De ce o fi dispărut mărinimia? Poate ştii tu? Nu?

12

În aceeaşi noapte, la două sau două şi jumătate, când s-a trezit din nou din pricina bubuielilor şi buâniturilor, bătrânul s-a ridicat din pat (dormea întotdeauna în cămaşă de noapte lungă), a pipăit pe întuneric, a găsit lanterna pe care şi-o pregătise de cu seara şi ranga de fier pe care o găsise într-una dintre magazii, iar apoi, minute bune, picioarele lui şi-au căutat, asemenea

unui cuplu de orbi, papucii de casă. Până când a ajuns la disperare şi a ieşit desculţ în hol, pipăind în beznă, cu o mână tremurătoare, zidurile şi mobilierul, cu capul înainte, având forma unui *nun*. Când, în cele din urmă, a găsit uşa de la pivniţă şi a tras-o către el (numai că uşa era făcută în aşa fel încât să se deschidă când era împinsă, nu când era trasă), ranga de fier i-a căzut din mână direct pe laba piciorului şi pe podea, scoţând un sunet metalic, înfundat, care nu a trezit-o pe Rahel, dar care a pus capăt săpăturilor.

Bătrânul a aprins lanterna, s-a aplecat cu un geamăt şi a ridicat ranga de fier. Corpul lui contorsionat arunca trei sau patru umbre pe pereţii holului, pe podea şi pe uşa de la pivniţă.

A rămas nemişcat preţ de două, trei minute, cu ranga la subraţ, ţinând într-o mână lanterna şi trăgând cu cealaltă de uşa beciului, cu urechile ciulite, iar pentru că era o linişte deplină, mormântală, întreruptă numai de cântecul greierilor şi orăcăitul broaştelor, s-a răzgândit şi s-a hotărât să se întoarcă în pat, urmând să revină şi să-şi încerce norocul noaptea următoare.

Înainte de răsăritul soarelui, Pesah Kedem s-a trezit din nou, s-a ridicat în capul oaselor, însă nu a întins mâinile după lanternă şi după rangă, fiindcă pacea în care se cufundase noaptea era cât se poate de profundă. Bătrânul stătea pe pat şi asculta cu multă atenţie liniştea aceea deplină. Nici măcar greierii nu mai cântau. Numai o boare uşoară înfiora crengile chiparoşilor care împrejmuiau cimitirul, dar adierea aceasta era foarte blândă, imposibil de perceput pentru urechile lui Pesah Kedem; s-a învelit şi a adormit.

A doua zi dimineaţă, înainte să plece la şcoală, Rahel s-a dus să ia pantalonii bătrânului de pe sfoară. Lângă cuşca porumbeilor o aştepta Iadal, cu ochelarii lui de copil, mult prea mici, cu zâmbetul timid, care facea să-i apară gropiţe în obraji, şi pălăria de paie pe cap:

— Rahel. Iartă-mă. Doar o secundă.

— Bună dimineaţa, Iadal. Nu uita astăzi, dacă nu ţi-e prea greu, să îndrepţi dalele alea care stau câş în capătul potecii. Cineva ar putea să se împiedice de ele.

— Sigur, Rahel. Dar voiam să te întreb ce s-a întâmplat azi-noapte.

— Azi-noapte? Ce s-a întâmplat azi-noapte?

— Credeam că poate tu ştii. Vin oameni să lucreze în curtea ta în timpul nopţii?

— Să lucreze? Noaptea?

— Nu ai auzit nimic? La două noaptea? Niciun zgomot? Hârşâit de lopeţi? Sigur ai dormit profund.

— Ce fel de zgomote?

— Zgomote de dedesubt, Rahel.

— Ai visat, Iadal. Cine să vină să sape sub căsuţa ta în totul nopţii?

— Nu ştiu. Mă gândeam că poate ştii tu.

— Ai visat. Nu uita să repari poteca, înainte ca Pesah să se împiedice şi să cadă.

— Eu cred că... poate tatăl tău se învârte noaptea pe aici? Nu mai reuşeşte să doarmă? Poate se trezeşte noaptea, ia o lopată şi sapă după ceva?

— Nu vorbi prostii, Iadal. Nu sapă nimeni. Ai visat.

Femeia s-a îndreptat spre casă, ducând cu ea rufele luate de pe sfoară, dar studentul a rămas pe loc încă un minut sau două, privind-o în timp ce se îndepărta. Apoi şi-a dat jos ochelarii şi le-a şters lentilele cu poalele cămăşii. După aceea s-a întors şi a pornit-o, încălţat cu pantofii lui mult prea mari, spre chiparoşi, dar în drum a întâlnit una dintre pisicile lui Rahel, s-a aplecat deasupra ei şi i-a spus cinci sau şase propoziţii în arabă, pe un ton sobru, ca şi cum pe umerii lor – ai lui şi ai pisicii – ar fi atârnat o responsabilitate nouă şi cât se poate de serioasă.

14

Anul şcolar se apropia de sfârşit. Venise deja vara. Lumina albăstruie a amiezii se transformase într-o strălucire albă, orbitoare, care se aşternea peste acoperişuri, împovărând curţile şi învelişul fructelor, containerele încinse de metal şi obloanele de lemn. Un vânt cald şi uscat bătea dinspre dealuri. Oamenii stăteau în case cât era ziua de lungă, ieşind numai seara pe terase sau în grădini. Serile erau calde şi umede. Rahel şi tatăl ei dormeau noaptea cu ferestrele şi obloanele deschise. Lătratul îndepărtat al câinilor atrăgea după el, în beznă, tânguielile haitelor de şacali, venind dinspre vale. De pe culmile dealurilor se rostogolea din când în când ecoul câte unei împuşcături îndepărtate. Cântecul greierilor şi orăcăitul broaştelor dădeau aerului nopţii un

iz de somnolenţă şi monotonie. Iadal se trezea la miezul nopţii şi ieşea să închidă aspersoarele din curte. Şi, deoarece căldura îi alunga somnul, rămânea pe trepte şi fuma în întuneric încă două sau trei ţigări.

Uneori, pe Rahel o apuca o furie cumplită împotriva tatălui ei, a casei şi a curţii, a satului ăstuia nenorocit, a vieţii ei care trecea şi se irosea între câţiva elevi căscaţi şi bătrânul ăsta enervant. Până când va rămâne prizonieră aici? Ar putea să se ridice într-o bună zi şi să plece pur şi simplu, să-l lase pe bătrân pe mâna unei asistente, iar casa şi curtea în grija studentului, şi să se întoarcă la universitate, să-şi termine, în cele din urmă, cercetarea pe tema momentelor de iluminare şi revelaţie în opera lui Izhar[9] şi Cahana-Carmon[10], ar putea să reînnoade legături vechi, să călătorească până la capătul lumii, să meargă la Osnat, în Bruxelles, la Yfat, în America, ar putea s-o ia de la capăt, să-şi transforme întreaga viaţă. Uneori o cuprindea frica, deoarece se trezea visând cu ochii deschişi la un accident domestic, căruia bătrânul i-ar putea cădea victimă: o alunecare. Curent electric. Gaz.

Rahel şi fostul parlamentar Pesah Kedem îşi petreceau serile stând pe verandă, unde scoseseră un ventilator cu picior înalt, alimentat printr-un prelungitor. Rahel stătea aplecată deasupra caietelor elevilor, în timp ce bătrânul răsfoia cine ştie ce almanah sau broşură, de la un capăt la altul, bolborosind şi scrâşnind şi mârâind şi înjurând căldura infernală sau vreun prost îngrămădit. Sau, din contră, era scârbit de sine însuşi, catalogându-se drept un bărbat crud şi tiranic, şi hotăra în sinea lui să-şi ceară cât de curând iertare în scris de la Miki veterinarul: De ce am greşit faţă de el? De ce aproape l-am dat afară din casă săptămâna trecută? Măcar îşi face meseria. De ce n-oi fi putut şi eu să mă fac veterinar în loc de politician, să trag şi eu nişte foloase din asta, să mai alung şi eu pe ici, pe colo suferinţa asta care ne înconjoară?

Uneori, bătrânul moţăia cu gura larg deschisă, scoţând sforăituri asurzitoare, mustaţa lui albă mişcându-se şi tremurând, ca şi cum înăuntrul ei ar fi sălăşluit o formă de viaţă ascunsă. În timp ce stătea aplecată deasupra teancului de teme ale elevilor, Rahel mai deschidea caietul acela de memorii

9 S. Izhar, sau Sameh Izhar, este pseudonimul lui Izhar Smilanski (1916-2006), considerat unul dintre cei mai de seamă scriitori contemporani de limbă ebraică. Membru al Parlamentului israelian din 1949 până în 1967, cu o scurtă întrerupere de doar câteva luni.

10 Amalia Cahana-Carmon (n. 1926) este o reprezentantă a modernismului în literatura israeliană, distinsă cu numeroase premii literare naţionale şi doctor honoris causa al Universităţii din Tel Aviv.

maroniu, notând ce îi povestea tatăl ei în detaliu despre tragica sciziune dintre gruparea majoritară şi aripa tânără sau descrierea poziţiei adoptate de el în perioada marii rupturi a partidului, cât de multă dreptate avusese el şi cât de mult se înşelaseră profeţii mincinoşi şi cum ar fi putut să se încheie toată povestea altfel dacă, pur şi simplu, ambele tabere l-ar fi ascultat pe el.

Despre zgomotele din timpul nopţii nu au mai vorbit niciodată. Bătrânul renunţase deja la ideea de a-i mai prinde pe săpători asupra faptului, iar Rahel găsise o explicaţie pentru tulburările de somn ale tatălui ei şi ale lui Iadal: unul este complet surd, aşa că aude zgomote doar în mintea lui, iar celălalt, un tânăr neliniştit, poate şi puţin nevrotic, are o imaginaţie foarte bogată. Probabil, îşi spunea Rahel, că într-adevăr se aud cine ştie ce zgomote venind dinspre curţile îndepărtate ale vecinilor, la primele ore ale dimineţii: se mulg vacile, iar sunetele scoase de mulgătorile electrice şi scârţâitul porţii metalice deschise şi închise continuu de mişcarea permanentă a animalelor seamănă, în liniştea adâncă a nopţii, cu hârşâitul unor lopeţi care sapă. Sau poate că amândoi aud, în timp ce dorm, huruitul din conductele sistemului de canalizare care trece pe dedesubtul casei şi care este deja destul de vechi.

Într-una dintre dimineţile următoare, în timp ce Iadal stătea lângă masa de călcat din dormitorul lui Rahel, călcând cămăşi, bătrânul s-a apropiat de el pe neaşteptate, cu capul întins înainte, formând un unghi aproape drept, asemenea unei vaci care se pregăteşte să împungă cu coarnele, şi a început să-l ia la întrebări:

— Student, ha? Şi ce fel de student eşti dumneata?

Iadal i-a răspuns încetişor:

— Student la Litere.

Pesah Kedem a zis:

— Litere. Dar ce fel de Litere? Litere lipsite de sens? Litere maliţioase? Litere tămăduitoare? Şi dacă într-adevăr eşti student la Litere, de ce, fie-mi cu iertare, de ce anume te afli dumneata aici, în loc să fii la universitate?

— Vacanţă. Mi-am luat o vacanţă de la facultate. Încerc să scriu o carte despre voi.

— Despre noi?

— Despre voi şi despre noi. Priviţi comparativ.

— Comparativ. Cum anume comparativ? Ce ar fi de comparat? A

compara înseamnă să demonstrezi că noi suntem tâlharii, iar voi cei tâlhăriţi? Să ne dezveleşti mutra hidoasă?

— Nu tocmai hidoasă. Poate mai degrabă, aşa, dezolantă.

— Dar mutra voastră cum e? Nu-i dezolantă? O fi frumuşică? Neprihănită? O mutră fără pată?

— Şi a noastră e, în egală măsură, dezolantă.

— Prin urmare, nu există nicio diferenţă între noi şi voi? Atunci, de ce mai stai aici să scrii un studiu comparativ?

— Există mici diferenţe.

— Ce diferenţe?

Iadal a împăturit cu grijă cămaşa călcată, a pus-o cu atenţie pe pat, a întins o altă cămaşă pe masa de călcat şi a stropit-o cu puţină apă dintr-o sticlă cu gură ca de stropitoare, înainte de a începe să o netezească:

— Nenorocirea noastră e provocată atât de noi înşine, cât şi de voi. Pe când nenorocirea voastră vine din plămânii voştri, din respiraţia voastră.

— Din respiraţie?

— Sau din inimile voastre. Greu de spus. De undeva dinăuntrul vostru. Din măruntaiele voastre vine nenorocirea. Din adâncurile fiinţei voastre.

— Ia zi-mi tu mie, te rog, prietene Iadal, de când cântă arabii la muzicuţă?

— M-a învăţat un prieten. Un rus. Iar o fată mi-a făcut cadou muzicuţa.

— Şi de ce cânţi întotdeauna melodii triste? Ce, te întristează faptul că locuieşti la noi?

— Uite cum stau lucrurile: orice melodie cântată la muzicuţă sună trist auzită de la depărtare. Până şi tu, văzut de la depărtare, pari un om trist.

— Şi de aproape?

— De aproape îmi pari mai degrabă un om furios. Iar acum, te rog să mă ierţi, dar am terminat de călcat şi trebuie să hrănesc porumbeii.

— Domnule Iadal.

— Da.

— Spune-mi, te rog, de ce sapi noaptea în beciul nostru? Tu sapi, nu-i aşa? Ce speri să găseşti acolo?

— Cum, şi dumneata auzi zgomotele acelea noaptea? Cum se face că Rahel nu aude nimic? Nu aude şi nu crede. Nici pe dumneata nu te crede?

15

Rahel nu credea nici în închipuirile nocturne ale tatălui ei, nici în visele lui Iadal. Amândoi auzeau, cu siguranţă, zgomotele mulgătoarelor montate în cine ştie ce staul din vecini sau antrenamentele militare secrete, făcute în timpul nopţii pe culmile dealurilor din apropiere, transformând, prin prisma imaginaţiei lor, aceste sunete în hârşâit de lopeţi care sapă. Cu toate acestea, s-a hotărât să rămână trează într-o noapte, până foarte târziu, să audă şi ea cu urechile ei.

Între timp, se derulau ultimele zile ale anului şcolar. Elevii din clasele terminale erau deja cuprinşi de febra pregătirilor pentru examene, iar celor din clasele intermediare le scăzuse interesul: copiii veneau cu întârziere la ore, iar o parte dintre ei dispărea pur şi simplu, oferind fel de fel de pretexte. Sălile de clasă îi păreau lui Rahel ştirbe şi fremătătoare, şi până şi ea îşi preda ultimele ore toropită de oboseală. Nu o dată a renunţat la ultimul sfert de oră al lecţiei, lăsându-i pe copii să iasă în curtea şcolii înainte de începerea pauzei. O dată sau de două ori a fost de acord să dedice ora unor dezbateri libere între elevi.

Sâmbăta, aleile satului se umpleau de zecile de maşini ale vizitatorilor, parcate pe lângă garduri şi blocând intrările în curţi. O mulţime venită în căutarea autenticului se aduna la galantarele cu brânzeturi de casă, la tarabele cu mirodenii şi la vinăriile micuţe, în curţile ce găzduiau depozite cu obiecte de mobilier indian şi decoraţi uni aduse din Burma şi Bangladesh, în atelierele de covoare şi de ţesături orientale şi în galeriile de artă, cumpărând tot ceea ce are satul de oferit după dispariţia fermelor agricole. Deşi în curţi erau încă multe grajduri în care pe vremuri creşteau animale sau incubatoare ori sere pentru plante decorative, iar pe pantele dealurilor se întindeau plantaţii de viţă-de-vie şi pomi fructiferi.

Când se ducea sau se întorcea de la şcoală, mergea cu paşi grăbiţi, hotărâţi, iar oamenii o priveau şi bârfeau despre viaţa ei ciudată alături de un parlamentar bătrân şi un arab tânăr. Şi în alte curţi erau muncitori angajaţi, thailandezi, români, arabi sau chinezi, dar la ferma lui Rahel Franko nu se cultiva nimic şi nici nu avea niciun atelier de obiecte decorative. Aşa că la ce-i trebuie ei un muncitor? Mai ales unul inteligent? De la universitate? Miki

veterinarul, care a jucat cu el câteva partide de dame, se întreabă dacă o fi într-adevăr student, sau doar vreun şoarece de bibliotecă.

Unii spuneau într-un fel, alţii, în celălalt. Miki veterinarul susţinea că văzuse cu ochii lui cum tânărul ăsta arab îi călca şi îi împăturea lui Rahel lenjeria intimă şi că nu stă doar în curte, ci se învârte prin toată casa ca un membru al familiei cu drepturi depline. Bătrânul îi povesteşte arabului despre marea scindare a Partidului Muncitoresc, iar arabul vorbeşte cu pisicile, repară acoperişul şi le cântă în fiecare seară la muzicuţă.

Lumea din sat îşi amintea numai lucruri bune despre Dani Franko, cel care murise de infarct în ziua în care împlinea cincizeci de ani. Era un bărbat pătrăţos, lat în umeri, cu picioare subţirele. Un om bun la suflet, care îi îndrăgea pe cei cu care stătea de vorbă şi care nu se ruşina niciodată din pricina propriilor emoţii. În dimineaţa zilei în care murise, a plâns puţin din cauză că în grajd avea un viţel muribund. Sau pentru că una dintre pisici născuse doi pui morţi. La prânz a fost lovit de infarct şi a căzut pe spate lângă magazia de îngrăşământ. Acolo l-a găsit Rahel, având pe chip o expresie de ofensă şi uimire, ca şi cum cineva l-ar fi exmatriculat din senin de la cine ştie ce curs organizat în timpul efectuării stagiului militar. Rahel nu şi-a dat seama din prima clipă de ce stătea întins pe spate în totul zilei, în praful din curte, lângă zidul magaziei, şi l-a luat peste picior, Dani, ce te-a apucat, încetează, gata cu copilăriile astea. Abia când l-a luat de mâini pentru a-l ajuta să se ridice, a simţit că avea degetele reci. S-a aplecat deasupra lui şi a încercat să-i facă respiraţie gură la gură, ba chiar i-a pălmuit şi obrajii. După aceea a fugit în casă şi a sunat la spitalul din sat, chemând-o de urgenţă pe dr. Ghili Steiner. Vocea aproape că nu-i tremura, iar ochii îi erau uscaţi. Regreta cele două palme pe care i le dăduse.

16

Era o seară umedă şi fierbinte, pomii din grădină erau înfăşuraţi într-un fel de abur jilav, iar stelele păreau cufundate în rotocoale de bumbac murdar. Rahel Franko şedea împreună cu bătrânul ei tată pe verandă şi citea un roman israelian despre doi colegi de cameră excentrici din Tel Aviv. Bătrânul, cu

bereta lui neagră, care-i acoperea jumătate din frunte, cu pantalonii largi şi cele două bretele încrucişate peste maiou, răsfoia întruna paginile unui supliment al ziarului *Haaretz*, în timp ce buzele lui nu se mai opreau din mormăit şi borborosit. Sărmanii, spunea, nefericiţii, părăsiţi de toată lumea, alungaţi din pântecul matern, nu mai are cine să-i ajute. Nimeni nu mai suportă pe nimeni. Cu toţii îşi sunt străini unul altuia. Aşa cum sunt stelele pe cer.

Iadal stătea la treizeci de metri de ei, pe treapta căsuţei sale, fumând şi reparând în tihnă o pereche de foarfece, ale cărei lame săriseră de la locul lor. Pe balustrada verandei se întinseseră două pisici, leşinate parcă de căldură. Din măruntaiele nopţii ceţoase se auzea zumzetul aspersoarelor şi cântecul neîncetat al greierilor. Din când în când se auzea strigătul scurt şi neaşteptat al vreunei păsări de noapte. În curţi îndepărtate lătrau câini al căror hăulit se transforma în scâncete sinistre, sfâşietoare, cărora le răspundea la răstimpuri bocetul câte unui şacal singuratic, rătăcit în livezile de pe culmi. Rahel şi-a ridicat ochii din carte şi a spus, pentru sine, nu pentru tatăl ei:

— Sunt momente în care, deodată, nu mai înţeleg ce Dumnezeu fac eu aici.

Bătrânul a zis:

— Desigur. Ştiu că existenţa mea îţi împovărează viaţa.

— Nu vorbeam despre asta, Pesah. Vorbim despre viaţa mea. De ce întotdeauna, imediat reduci totul la persoana ta?

— Nu, te rog, du-te, a zâmbit bătrânul, du-te şi găseşte-ţi un nou rost în viaţă. Eu şi micuţul arab mai rămânem aici o vreme, să avem grijă de curte şi de casă. Până se va prăbuşi. Hai, în curând se va dărâma peste noi.

— Se va dărâma? Cine se va dărâma?

— Casa. Săpătorii ăia îi scormonesc temelia.

— Nu sapă nimeni. O să-ţi cumpăr dopuri pe care să ţi le îndeşi în urechi, să nu te mai trezeşti noaptea.

Iadal a pus deoparte foarfeca, a stins ţigara, a luat muzicuţa din buzunar şi a scos câteva sunete ezitante, ca şi cum i-ar fi fost greu să se hotărască asupra unei melodii. Sau ca şi cum ar fi vrut să imite scâncetul disperat al şacalului, venind dinspre livezile cufundate în beznă. Într-adevăr, părea că şacalul îi răspunde din măruntaiele întunericului. Un avion a trecut pe cerul de deasupra satului, cu luminile de pe aripi licărind uşor. Întreaga lume era

apăsată de un aer sufocant, umed şi cald şi încremenit, solidificat parcă. Bătrânul a spus:

— Frumos cântec. Îţi merge drept la inimă. Ne aduce aminte de vremurile în care, pe ici, pe colo, oamenii mai simţeau, din când în când, puţină afecţiune trecătoare unul faţă de celălalt. În zilele noastre nu se mai cântă astfel de cântece: azi sunt doar melodii anacronice, fiindcă oamenilor nu le mai pasă. S-a terminat. Astăzi nu mai există afecţiune. Sentimentalismul a murit. Oamenii nu mai acţionează dezinteresat, ci se gândesc în primul rând la binele lor. Ce a mai rămas din noi? Poate doar cântecul ăsta melancolic, în amintirea sacrificării emoţiei.

Rahel a turnat apă cu lămâie din carafa în trei pahare şi i-a strigat şi lui Iadal să vină pe terasă şi să bea împreună cu ei. Bătrânul a cerut Coca-Cola în loc de apă, dar de data aceasta nu a insistat. Iadal a venit, cu ochelarii lui micuţi, ca de copil, atârnându-i de un şiret în jurul gâtului, şi s-a aşezat puţin mai departe, pe balustrada din piatră. Rahel l-a rugat să cânte din muzicuţă. Iadal a ezitat puţin, apoi a ales o melodie rusească foarte tristă. Prietenii lui ruşi de la Universitatea din Haifa îl învăţaseră câteva melodii ruseşti. Bătrânul se oprise din mormăit, iar gâtul lui de ţestoasă era împins înainte, pe diagonală, încercând parcă să-şi apropie urechea cu care auzea mai bine de instrumentul dinăuntrul căruia venea muzica. Apoi a oftat şi a spus:

— Of, la dracu’. Păcat.

După care a tăcut, fără a se sinchisi să explice de ce anume era păcat de data asta.

La unsprezece şi zece, Rahel a spus că este obosită şi i-a pus lui Iadal nu ştiu ce întrebare legată de ceva ce urma să facă a doua zi: ceva legat de tăierea crengilor prea bogate sau despre vopsirea băncii. Iadal a asigurat-o pe un ton blând că va face totul şi pune două întrebări. Rahel i-a răspuns la ambele. Bătrânul şi-a împăturit ziarul: în două, în patru, în opt. Până când capătă forma unui pătrat micuţ. Rahel s-a ridicat şi a pus pe tavă fructele şi prăjiturelele, dar le-a lăsat celor doi paharele şi sticla cu apă. Tatălui ei i-a spus să nu stea treaz până târziu, iar lui Iadal – să stingă becul de pe verandă înainte de a pleca. Apoi le-a urat amândurora o noapte liniştită, a făcut un pas mare peste cele două pisici adormite şi a intrat în casă. Bătrânul a dat de câteva ori din cap şi a bolborosit ceva în urma ei, blestemând aerul, nu pe

Iadal:

— Da. Are nevoie de o schimbare. Noi o obosim deja foarte tare.

Rahel intră în camera ei. Aprinde lumina lustrei din tavan, după care o înlocuieşte cu cea a veiozei de lângă pat. Rămâne câteva clipe în faţa ferestrei deschise. Aerul nopţii este cald şi irespirabil, iar stelele sunt înfăşurate în bulgări de abur. Greierii îşi văd înainte de treabă. La fel şi aspersoarele. Ascultă vocile şacalilor venind dinspre dealuri şi lătratul câinilor, în replică, dinspre curţile oamenilor. Apoi se întoarce cu spatele la fereastră, fără s-o închidă, şi îşi scoate rochia, se scarpină, după care îşi scoate lenjeria intimă şi îmbracă o cămaşă de noapte scurtă, imprimată cu floricele. Îşi toarnă apă într-un pahar şi bea. Merge la toaletă. Când se întoarce, se opreşte din nou în faţa ferestrei. Pe terasă se aude vocea bătrânului vorbindu-i lui Iadal şi pe acesta din urmă dându-i răspunsuri scurte, pe tonul lui blând. Nu-şi poate da seama despre ce discută, dar bănuieşte că bătrânul vrea din nou să afle ce anume caută la ei tinerelul ăsta.

Un ţânţar îi zumzăie lângă ureche. Iar în jurul veiozei dansează un fluture de noapte ameţit, plonjând spre lumină şi izbindu-şi aripile de sticla becului. Deodată i se face milă de ea şi de zilele astea care trec una după cealaltă, fără niciun scop, fără niciun rost. Anul şcolar se încheie, iar după el va veni vacanţa de vară, apoi un alt am şcolar, exact la fel ca cel dinaiintea lui: iar caietele elevilor, iar întâlnirile cu profesorii şi Miki veterinarul.

Rahel porneşte ventilatorul, se întinde pe pat şi se acoperă cu un cearşaif. Dair oboseada i-a trecut ca prin farmec, lăsând locul unei stări de alertă. Îşi toairnă un pahar cu apă din sticla de lângă pat, bea, se întoarce pe partea cealaltă, îşi îndeasă o pernă între picioare, apoi îşi schimbă din nou poziţia. Un scârţâit uşor, aproape imperceptibil, o face să se ridice în şezut şi să aprindă iar veioza. Acum nu se mai aude niciun sunet, în afară de greieri, broaşte, aspersoare şi câini în depărtare. Stinge lumina, dă la o parte cearşaful şi se întinde culcată pe spate. Iată că din nou începe să hârşâie ceva, ca şi cum cineva ar zgâria o ţiglă cu unghiile.

Rahel aprinde lumina şi se dă jos din pat să verifice oblonul, de unde i se pare că vine sunetul, dar acesta e ridicat şi prins bine, fiecare piesă fiind la locul ei. Verifică şi draperia, poate ea scoate sunetul acela, apoi şi uşa de la toaletă, deşi nu bate deloc vântul. Nu se simte nici măcar o adiere. Nicio boare.

Rămâne o vreme aşa, în cămaşa de noapte, aşezată pe scaun, deşi nu se mai aude niciun sunet. În clipa în care se întoarce în pat, se acoperă cu cearşaful şi stinge lumina, revine şi zgomotul acela. Oare nu o fi vreun şoarece în cameră? Greu de crezut, cu atâtea pisici prin preajmă. Acum are senzaţia că cineva zgârie podeaua de sub patul ei cu un obiect ascuţit. Rămâne împietrită, ţinându-şi respiraţia, pentru a asculta cu atenţie: acum se aud şi ciocănituri înfundate şi bubuituri printre râcâieli. Aprinde din nou lumina, îngenunchează pe podea şi se uită sub pat: absolut nimic, în afară de rotocoale de praf şi o bucată de hârtie. Rahel nu se întoarce în pat, ci se ridică în picioare şi se îndreaptă spre mijlocul camerei, după ce aprinde şi lustra. Acum, acele hârşâituri şi scrijelituri se aud şi cu lumina aprinsă, iar femeia îşi spune că cineva, poate Iadal sau chiar bătrânul ăsta îngrozitor al ei, s-a ascuns sub fereastra ei şi zgârie dinadins zidul, ciocănind uşurel. Niciunul din ei doi nu-i chiar în toate minţile. De pe raftul de lângă şifonier ia o lanternă, hotărâtă să verifice dacă e cineva în spatele casei. Sau poate ar fi mai bine să coboare în pivniţă?

Înainte de asta, iese pe terasă, pentru a vedea care dintre cei doi nu se mai află acolo, ştiind în felul acesta cine ar putea fi făptaşul. Dar lumina e stinsă, terasa fiind cufundată în beznă, iar la fereastra bătrânului se vede doar întunericul; şi căsuţa lui Iadal e învăluită de umbrele nopţii. Rahel, în sandale şi cămaşă de noapte, coboară de pe terasă până la unul dintre colţurile casei, îşi croieşte drum printre stâlpii de susţinere şi luminează cu lanterna exact locul de sub fereastra camerei ei: pânze de păianjen şi o insectă scrâşnind în întuneric, speriată de aprinderea luminii. Se ridică în picioare, noaptea cuprinzând totul în jurul ei într-o beznă adâncă, fără sfârşit. Zidul de chiparoşi ce desparte curtea casei ei de aceea a cimitirului pare încremenit. Nicio adiere nu înfioară aerul. Până şi câinii şi greierii au amuţit. Întunericul şi căldura contopesc totul. Rahel Franko stă acolo, în picioare, tremurând în lumina lăptoasă a stelelor.

Abandonaţi

Ieri m-a sunat Batia Rubin, văduva lui Eldad Rubin. Nu a zis prea multe, a întrebat doar dacă la telefon este Iosi Sason, agent imobiliar, iar când eu am spus: întotdeauna la dispoziţia dumneavoastră, doamnă, ea a zis: Avem ceva de discutat.

De multă vreme am pus ochii pe casa Rubin de pe Strada Tarpat, în spatele Parcului Pionierilor, cea pe care, între noi, o numim Ruina. E o clădire veche, construită în perioada în care s-au pus bazele acestei aşezări, în urmă cu mai bine de o sută de ani. Casele vechi care o străjuiau de-o parte şi de alta, casa Vilensky şi casa Shmueli, au fost deja dărâmate, iar în locul lor s-au ridicat vile impunătoare, cu etaj. Acestea sunt înconjurate de grădini îngrijite, iar una dintre ele are chiar şi o fântână arteziană cu amoraşi şi peşti exotici. Şi între vilele astea două stă Ruina, ca un dinte cariat într-un şir de dinţi de un alb strălucitor. E o clădire mare, alcătuită din linii curbe şi unghiuri complexe, cu tot felul de anexe şi aripi, construită din gresie, a cărei tencuială a căzut deja de pe majoritatea zidurilor exterioare, o clădire ridicată la distanţă de şosea, întoarsă cu spatele spre lume şi înconjurată de o curte neîngrijită, plină de buruieni, prin colţurile căreia se dezintegrează tot soiul de rămăşiţe ale unor obiecte metalice. Un puţ cu apă a fost săpat chiar în mijlocul curţii, iar lângă el stă o pompă ruginită. Obloanele sunt în permanenţă trase, iar prin crăpăturile aleii, pavate cu plăci de piatră instabile, care şerpuieşte de la poartă până la intrarea în casă, a crescut iarba. Uneori se mai văd câteva cămăşi şi lenjerie atârnate la uscat pe o sfoară întinsă lângă casă, singurul semn al vieţii solitare duse înăuntru.

Multă vreme, aici, în Tel Ilan, a locuit un scriitor foarte cunoscut, Eldad Rubin, un bărbat imobilizat într-un scaun cu rotile, care scria romane lungi despre Shoah[11], deşi el nu fusese o victimă a Shoahului, ci îşi petrecuse întreaga viaţă în Tel Ilan, cu excepţia unei perioade de câţiva ani prin50, când a plecat să studieze şi să-şi ia diploma la Paris. S-a născut aici, în casa aceasta de pe Strada Tarpat, aici şi-a scris cărţile şi tot aici şi-a găsit sfârşitul, cu zece

11 Termen ebraic ce denumeşte Holocaustul.

ani în urmă, la vârsta de cincizeci şi nouă de ani. De atunci, de la moartea lui, am sperat continuu să cumpăr casa şi să o vând apoi cuiva care va dori să o dărâme şi să construiască altceva în locul ei. Adevărul este că am încercat, o dată sau de două ori, să citesc romanele lui Eldad Rubin, dar nu prea erau genul meu: totul la el e apăsător şi depresiv, acţiunea se derulează greoi, iar personajele sunt dezolante. Eu citesc în special reviste de economie, jurnale politice şi cărţi poliţiste.

Două femei locuiesc în Ruină, iar până astăzi nu au fost pregătite s-o vândă cu niciun preţ. Mama scriitorului, Roza, o femeie în vârstă de nouăzeci şi cinci de ani, şi văduva lui, de şaizeci de ani. Le-am mai dat din când în când câte un telefon şi întotdeauna mi-a răspuns văduva, Batia Rubin. Am deschis fiecare dintre aceste conversaţii vorbind laudativ despre opera scriitorului plecat dintre noi, a cărui creaţie reprezintă un motiv de mândrie pentru întreg satul nostru, am continuat pomenind despre starea nu tocmai bună a casei şi despre faptul că nu prea are niciun rost să o renoveze, invitând-o într-o manieră politicoasă la o discuţie privind viitorul clădirii. Toate aceste convorbiri telefonice se încheiau cu mulţumiri din partea casei Rubin pentru interesul arătat, însă nu reprezenta o chestiune de actualitate, prin urmare, o eventuală întâlnire nu avea niciun sens.

Asta până ieri, când m-a sunat şi mi-a spus că avem ceva de discutat. Şi am hotărât imediat să nu încep acum să-i aduc cumpărători, ci să cumpăr chiar eu Ruina. Apoi o voi dărâma şi voi încasa pe teren mai mult decât voi plăti pe casă. Pe vremea când eram copil, am intrat o dată în casa aia: mama mea, care era soră medicală cu diplomă, m-a luat cu ea când a fost chemată să-i facă o injecţie scriitorului Eldad Rubin. Aveam opt sau nouă ani. Îmi aduc aminte de un salon principal spaţios, decorat cu mobilier oriental, din care se deschideau o mulţime de uşi spre diverse încăperi, şi o scară ce cobora, probabil, la subsol. Mobilierul mi se părea greu şi întunecat. Două ziduri erau acoperite cu teancuri de cărţi, de la podea, până la tavan, iar un al treilea zid, acoperit de hărţi în care erau înfipte ace colorate. Pe masă, într-o vază, se afla un buchet de ciulini. Lângă perete era aşezat un ceas cu pendul maroniu, cu ace aurite, al cărui tic-tac ţinea ritmul scurgerii timpului.

Scriitorul şedea în scaunul lui cu rotile, cu o pătură pe genunchi şi capul acoperit de o coamă de păr alb. Îmi amintesc faţa lui mare şi roşie, îngropată

între umeri, ca şi cum n-ar fi avut gât, urechile lui mari şi sprâncenele dese şi zburlite, care începuseră şi ele să încărunţească. Şi din urechi, şi din nări îi ieşeau fire albe. Avea ceva care îmi aducea aminte de un urs polar bătrân şi răsfăţat, intrat în hibernare. Mama mea şi mama lui l-au tras din scaunul cu rotile pe canapea, iar el nu le-a uşurat deloc misiunea, ba din contră, a scrâşnit şi a mârâit şi a încercat să scape din strânsoarea lor, însă muşchii lui erau slabi, iar ele l-au strunit. Mama lui, Roza, i-a dat jos pantalonii, descoperindu-i fundul umflat, iar mama s-a aplecat şi i-a făcut o injecţie în coapsa albă ca laptele. După injecţie, scriitorul a glumit cu ea. Nu-mi mai aduc aminte ce a spus, dar îmi amintesc că gluma nu a fost prea amuzantă. Apoi a intrat în cameră şi Batia, soţia scriitorului, o femeie slabă şi ţeapănă, cu părul strâns într-un coc micuţ la ceafă, şi a servit-o pe mama cu o cană de ceai, iar pe mine cu suc acidulat de zmeură, într-un pahar care mi se părea crăpat. Probabil că am petrecut în jur de un sfert de oră, eu şi mama, în camera de oaspeţi a casei pe care, încă de pe atunci, oamenii din sat o numeau Ruina. Îmi aduc aminte şi că avea ceva care îmi înfierbânta imaginaţia. Poate faptul că din camera de oaspeţi, plasată în centrul casei, se deschideau cinci sau şase uşi, spre camerele care o înconjurau. În satul nostru, casele nu se construiau în felul acesta. Numai în satele arabe am mai văzut astfel de construcţii. Romancierul, despre care ştiam că scrie în special cărţi a căror temă centrală era legată de Shoah, nu mi se părea o figură sumbră, îndoliată, ci mai degrabă împrăştia peste tot în jurul lui o bucurie copilărească, debordantă. Făcea mari eforturi să ne amuze în felul acela sforăitor al lui, ne spunea anecdote, facea jocuri de cuvinte, însă eu mi-l amintesc, din acea unică vizită, nu ca pe un om drăguţ, ci ca pe un om care încearcă din răsputeri să demonstreze că lucrurile se desfăşoară în cel mai plăcut mod cu putinţă.

2

La ora şase seara, m-am ridicat de la masa de scris şi am ieşit la o plimbare pe străzile satului. Eram obosit şi mă dureau ochii din cauză că lucrasem prea mult, făcând calcule nesfârşite pentru a încheia bilanţul bianual. Îmi pusesem în gând să mă plimb o jumătate de oră sau o oră, să mănânc ceva

uşor la bufetul lui Haimovici şi să mă întorc la treabă, pentru că trebuia să termin în noaptea aceea. Din pricina oboselii, aveam impresia că lumina serii nu era translucidă, ci puţin murdară, prăfuită parcă. Vara călduroasă şi umedă cucerise satul Tel Ilan. În capătul Străzii Fântânii era un zid de chiparoşi, iar dincolo de el, se întindea o livadă de peri. În spatele chiparoşilor, soarele începuse să coboare dincolo de linia orizontului. Un soare tulbure, de zi fierbinte şi uscată de iunie, ce părea că interpune o mantie cenuşie între el şi noi. Mergeam cu paşi măsuraţi, nici prea repede, nici prea încet. Când şi când, privirea îmi era atrasă către vreo curte şi urmăream preţ de câteva clipe ce se petrecea înăuntru. Pe străzi nu se vedeau decât câţiva oameni, grăbindu-se spre casele lor. De obicei, la orele serii, sătenii stau în case sau ies pe terasele orientate către grădini, în maiouri şi pantaloni scurţi, beau limonadă cu gheaţă şi răsfoiesc ediţiile de seară ale ziarelor.

Când şi când mai trecea câte un om pe lângă mine. Avraham Levin m-a salutat dând din cap, iar unul sau doi s-au oprit să schimbăm câteva cuvinte. Aici, în sat, ne cunoaştem aproape toţi. Unii îmi poartă pică pentru faptul că vând casele sătenilor unor străini care le folosesc pe post de case de vacanţă sau reşedinţe de vară. Nu peste multă vreme, satul acesta nu va mai fi sat, ci se va transforma într-o staţiune estivală. Vechii locuitori ai aşezării nu îşi doresc această schimbare, deşi noii locuitori au îmbogăţit satul şi l-au transformat, cel puţin în zilele de sâmbătă, într-un loc fremătând de viaţă. În fiecare sâmbătă, în mijlocul satului opresc adevărate convoaie de maşini, ale căror pasageri iau cu asalt micuţele vinării, galeriile, depozitele de mobilier în stil oriental şi tarabele încărcate cu brânzeturi, miere şi măsline.

Exact când soarele se topea în linia orizontului, aruncând în urmă un val de căldură uscată, am ajuns în piaţeta din faţa casei de cultură, aflată pe Strada întemeietorilor, iar picioarele m-au condus către partea din spate a clădirii, un teren viran lăsat în paragină, pe care se afla un fel de parc micuţ şi neîngrijit, un părculeţ complet nefolositor, având în vedere faptul că aproape nimeni nu trecea pe acolo vreodată. Am rămas pe loc, în picioare, preţ de câteva secunde, aşteptând, fără a avea nici cea mai vagă idee pe cine şi de ce aştept. În mijlocul parcului se ridica o statuie micuţă şi prăfuită, înconjurată de iarbă ofilită, şi un rond de trandafiri însetaţi, ridicată în memoria celor cinci întemeietori ai satului, care fuseseră ucişi cu peste o sută de ani în urmă, în

timpul revoltelor. Lângă intrarea din spate a casei de cultură era un avizier, iar pe el, o invitaţie la o seară de neuitat alături de trei artişti care vor veni în satul nostru la sfârşitul săptămânii viitoare. Sub panoul acesta mai era unul, pe care oamenii lipeau de obicei diverse lucruri, exprimând diverse opinii, şi pe care stătea scris, cu litere negre şi groase, că lumea aceasta nu-i decât un coridor amărât, unde avem posibilitatea să ne pregătim pentru intrarea în templu. Am stat o oră în faţa acelui panou, spunându-mi că nu ştiu o iotă despre templu, iar pe coridorul ăsta mă simt cât se poate de bine.

M-am mai holbat o vreme la avizier, şi iată că lângă statuie apăruse o femeie care nu fusese acolo mai devreme. În lumina serii părea străină, chiar ieşită din comun. Oare ieşise pe uşa din spate a casei de cultură? Sau se ivise de pe culoarul îngust dintre clădirile din apropiere? Mi se părea foarte ciudat faptul că în urmă cu numai o clipă fusesem complet singur, pentru ca acum să apară, ca din senin, o femeie străină. Nu de pe meleagurile astea. Era foarte slabă şi dreaptă, cu nasul acvilin, cu gâtul scurt şi gros, cu capul acoperit de o pălărie ciudată, galbenă şi plină de broşe şi funde. Era îmbrăcată în haine de excursionist, cu un rucsac roşu pe umăr, cu sticla de apă agăţată de curea, cu o pereche de încălţări ce păreau grele; într-o mână ţinea un baston, iar pe celălalt braţ îi atârna o haină de ploaie, care, fără îndoială, ar fi fost potrivită pentru alt anotimp, nu pentru luna iunie. Femeia era parcă decupată dintr-un afiş străin, care face reclamă la excursii în sânul naturii. Dar nu o excursie în sânul naturii noastre, ci într-o ţară friguroasă. Nu-mi puteam lua ochii de la ea.

Străina mi-a aruncat o privire tăioasă şi pătrunzătoare, aproape ostilă. Stătea cu spatele foarte drept, într-o atitudine arogantă, ca şi cum m-ar fi dispreţuit din adâncul inimii sau ca şi cum mi-ar fi cerut să mărturisesc că nu am niciun fel de repere morale, şi ştim asta foarte bine amândoi. Atât de sfredelitoare îi era privirea, încât am fost silit să întorc capul şi să mă îndepărtez de locul acela, pornind-o spre Strada întemeietorilor, spre latura frontală a casei de cultură. După vreo zece paşi, nu m-am putut abţine şi am privit înapoi. Străina nu se mai afla deja acolo. Ca şi cum aufi înghiţit-o pământul. Dar nu mă puteam linişti. Am lăsat în urmă casa de cultură şi mi-am continuat drumul în susul Străzii întemeietorilor, în vreme ce o senzaţie acută îşi înfigea ghearele în carnea mea, senzaţia că ceva nu e bine, senzaţia că ceva mi se întâmplă, ceva serios şi chiar grav, că trebuie neapărat să fac un lucru,

de care însă încerc să fug.

Mi-am târât picioarele obosite până la Ruină, să discut încă o dată, în seara aceasta, cu văduva Batia Rubin, poate chiar şi cu Roza Rubin, mama cea bătrână. Doar ele sunaseră la biroul meu, în cele din urmă, pentru a mă informa că avem ceva de discutat.

3

Pe drum, mă gândeam că ar fi păcat să dărâm Ruina, era una dintre ultimele case ridicate de mâinile fondatorilor, la întemeierea satului, în urmă cu mai mult de o sută de ani. Bunicul scriitorului Eldad Rubin a fost un fermier bogat, pe nume Gedalia Rubin, care s-a numărat printre primii oameni sosiţi în Tel Ilan şi care şi-a construit cu mâinile lui o casă, a luat în stăpânire o bucată de teren şi a pus pe picioare o livadă şi o plantaţie prosperă de viţă-de-vie. Avea renumele unui bogătaş zgârcit şi arţăgos, în vreme ce soţiei lui i se dusese vestea că ar fi fost cea mai frumoasă femeie din districtul Manase. Dar Ruina era deja dărăpănată şi nu mai avea niciun sens acum să se investească în restaurarea şi recondiţionarea ei. Din câte îmi dădeam eu seama, casa trebuia cumpărată de la mamă şi de la văduvă, iar apoi revândut terenul cuiva care dorea să-şi construiască pe el o vilă nouă. Poate va fi posibil să pună pe latura frontală a casei celei noi o tăbliţă comemorativă pe care să scrie că aici a fost pe vremuri casa scriitorului Eldad Rubin, iar dedesubt, să enumere toate titlurile cărţilor scrise aici, care descriu atrocităţile Shoahului. Când eram foarte mic aveam credinţa că toate acele orori încă se petrec în casa scriitorului, în beci sau într-una dintre încăperile ferite de ochii oamenilor.

În piaţa micuţă de lângă staţia de autobuz, m-am întâlnit cu Beni Avni, preşedintele consiliului local din Tel Ilan, care stătea împreună cu inginerii din cadrul consiliului şi reprezentanţii unei companii de asfaltatori din Netania, discutând despre înlocuirea vechilor trotuare. Am fost surprins să-i văd stând acolo şi vorbind în taină la ora aceea târzie din seară. Beni Avni m-a bătut pe umăr şi m-a întrebat, ce mai faci, domnule antreprenor? După aceea a spus, pari puţin îngrijorat, Iosi. Şi a adăugat: treci pe la biroul meu când ai timp, poate vineri după-amiază, avem câte ceva de vorbit. Dar când am încercat să-l

descos în legătură cu subiectul pe care-l aveam de discutat, nu am reuşit să scot de la el nici măcar un indiciu. Vino, mi-a zis, vom povesti atunci, dau eu cafeaua.

Cuvintele lui au accentuat şi mai mult senzaţia aceea care nu-mi mai dădea pace: trebuia să fac ceva, sau să mă abţin de la a face ceva, mă simţeam împovărat şi gândurile îmi erau întunecate, dar nu reuşeam să-mi dau seama ce aveam de făcut. M-am întors şi am pornit-o spre Ruină. Însă nu de-a dreptul, ci făcând un mic ocol pe Strada Şcolii şi pe aleea străjuită de pini din apropierea ei. Deodată am avut senzaţia că femeia aceea care apăruse pe neaşteptate în parcul neîngrijit din spatele casei de cultură dorise să-mi transmită ceva, poate un lucru de maximă importanţă, iar eu refuzasem să o ascult. Oare ce mă speriase? De ce fugisem din calea ei? Dar nu fugisem. Când am privit în urmă, deja nu se mai afla acolo. Ca şi cum s-ar fi risipit odată cu lumina asfinţitului. O siluetă slabă, cu spatele foarte drept, îmbrăcată în haine ciudate, de excursionist, cu un baston într-o mână şi cu o haină de ploaie atârnându-i pe celălalt braţ. De parcă nu am fi la jumătatea lui iunie. Aducea cu turistele acelea cărora le place să facă plimbări pe cărările din Alpi, poate vreo austriacă? Sau elveţiancă? Oare ce-i stătea pe limbă să-mi spună, înainte să fug de ea? Nu găseam niciun răspuns şi nici nu reuşeam să-mi imaginez cam care era subiectul despre care voia Beni Avni să-mi vorbească şi de ce nu putuse să-mi zică nimic atunci când ne-am întâlnit în piaţeta de lângă staţia de autobuz, în loc să mă invite în mare secret la el la birou, la o oră nepotrivită, vineri după-amiaza.

Pe banca umbrită din capătul Străzii Tarpat era aşezat un pachet nu prea mare, învelit în hârtie maro şi legat cu şnururi negre. M-am apropiat de bancă şi m-am aplecat, să văd ce scria pe el. Nu scria absolut nimic, aşa că l-am întors cu grijă şi l-am răsucit pe toate părţile, dar era complet acoperit cu hârtie maro. După un scurt moment de ezitare, m-am hotărât să nu-l deschid, ştiind că era de datoria mea să anunţ că găsisem un pachet. Dar nu ştiam pe cine. Am ridicat coletul cu amândouă mâinile. Mi se părea destul de greu pentru mărimea lui, mai greu decât un pachet de cărţi, ca şi cum înăuntru ar fi fost pietre sau un obiect din metal. Deodată am devenit suspicios, aşa că am aşezat cutia, cu precauţie, înapoi pe bancă. Ar fi trebuit să anunţ poliţia că găsisem un colet suspect, dar telefonul mobil îmi rămăsese pe masa din birou,

pentru că iniţial avusesem de gând să fac doar o plimbare scurtă, nedorind să-mi neglijez îndatoririle profesionale.

Între timp, chiar şi ultima rază de lumină se spulberase, risipindu-se încet, numai scânteierile apusului mai clipeau în josul străzii, ca şi cum mi-ar fi făcut un semn, chemându-mă spre ele, sau poate, din contră, atenţionându-mă să păstrez distanţa. Umbre adânci acopereau strada, umbrele chiparoşilor înalţi, umbrele gardurilor care împrejmuiau casele. Dar nu stăteau nemişcate, la locurile lor, ci se plimbau dintr-o parte în alta, căutând parcă ceva ce pierduseră. Nu peste mult timp s-au aprins luminile felinarelor de stradă, însă umbrele nu s-au retras, ci au luat altă formă, contopindu-se cu vântul care adia uşor, făcând coroanele copacilor să tremure, de parcă o mână nevăzută le-ar fi smotocit, încâlcindu-le.

M-am oprit în faţa porţii de fier stricate prin care se intra în curtea Ruinei şi am rămas aşa, în picioare, preţ de câteva minute, inpirând adânc parfumul de leandru şi aroma amăruie a muşcatelor. Nu părea să fie nimeni în casă, de vreme ce nicio lumină nu se vedea aprinsă la niciuna dintre ferestre, nici măcar în curte, şi din mărăcini se auzea numai cântecul greierilor, din curtea vecină, orăcăitul broaştelor, şi lătratul ameninţător al câinilor, de undeva din josul străzii. De ce oi fi venit aici fără să dau un telefon înainte sau fără să fi stabilit, în prealabil, o întâlnire? Dacă voi ciocăni la uşă acum, când deja s-a întunecat afară, cu siguranţă, cele două femei se vor speria. Poate că nici măcar nu-mi vor deschide uşa. Poate că nici măcar nu sunt acasă, doar nu e nicio lumină aprinsă, la niciuna dintre ferestrele casei. Am hotărât să plec de acolo şi să mă întorc într-o altă zi. Însă în clipa în care am luat această decizie, am deschis poarta, care a scos un scârţâit îngrozitor, am străbătut curtea şi am bătut la uşă.

4

Uşa mi-a fost deschisă de o tânără de vreo douăzeci şi cinci de ani, Iardena, fiica defunctului scriitor, Eldad Rubin. Mama şi bunica ei plecaseră la Ierusalim, iar ea venise de la Haifa pentru a se izola aici timp de câteva zile şi pentru a lucra la teza ei despre întemeietorii satului Tel Ilan. Mi-o aminteam pe

Iardena în copilărie, fiindcă odată, când avea vreo doisprezece ani, a venit la biroul meu, trimisă de tatăl ei, pentru a-mi cere planurile sau harta satului. Era o fată slăbuţă şi timidă, o prezenţă luminoasă, cu un trup zvelt şi gâtul lung şi subţire, cu o faţă blândă, a cărei expresie părea mereu mirată, ca şi cum tot ceea ce se întâmpla în lume o lua prin surprindere, stârnind înăuntrul ei o uimire ruşinată. Am încercat atunci să încheg cu ea o conversaţie despre tatăl ei, despre cărţile acestuia, despre oaspeţii care soseau în casa lor din toate colţurile ţării, însă Iardena nu-mi răspundea decât da sau nu, şi o singură dată a zis, de unde să ştiu eu? În felul acesta, discuţia noastră s-a încheiat chiar înainte de a începe. I-am dat dosarul cu harta satului, pe care tatăl ei ceruse s-o primească de la mine, iar ea mi-a mulţumit şi a ieşit, lăsând în urmă un iz de timiditate şi uimire. Ca şi cum eu sau biroul meu am fi surprins-o foarte, foarte tare. De atunci s-a întâmplat s-o mai întâlnesc de câteva ori la băcănia lui Victor Ezra, în birourile consiliului local sau la policlinică, şi mereu îmi zâmbea ca şi cum am fi fost apropiaţi, însă nu-mi vorbea mai deloc. Întotdeauna îmi stârnea o senzaţie de vid, ca şi cum între noi ar fi stat o conversaţie ce nu avusese încă loc. În urmă cu şase sau şapte ani se înrolase în armată, iar apoi, umbla vorba în sat, se dusese să înveţe la Haifa.

Acum stătea în faţa mea, în cadrul uşii deschise, în casa ale cărei obloane erau toate trase. Era o tânără fragilă, graţioasă, îmbrăcată într-o rochie de bumbac simplă şi fină, părul îi era despletit, ajungându-i până la umeri, iar în picioare purta sandale şi o pereche de şosete albe, ca şi cum ar fi fost încă şcolăriţă. Am plecat capul, holbându-mă la sandalele ei. Mama ta, am zis, mi-a telefonat şi mi-a spus să vin să discutăm despre casă.

Iardena a zis că mama şi bunica ei au plecat pentru câteva zile la Ierusalim şi că ea este singură acasă, dar că mă pofteşte să intru, în ciuda faptului că nu putea să discute despre ceea ce se va întâmpla cu casa. Am hotărât să-i mulţumesc şi să-mi iau la revedere, urmând să revin altă dată, însă picioarele mele, ca şi cum ar fi fost de capul lor, au păşit în spatele ei, urmând-o înăuntru. Au intrat în camera aceea mare, pe care mi-o aminteam din copilărie, încăperea aceea înaltă, din care se deschideau o mulţime de uşi ce duceau spre alte camere şi treptele care coborau spre pivniţă. În încăpere era o lumină gălbuie, murdară, ce provenea de la câteva lustre puse foarte aproape de tavan. De-a lungul a doi pereţi erau fixate rafturi pline de cărţi, iar pe

peretele estic încă stătea, frumos întinsă, o hartă mare a ţărilor mediteraneene. Hârtia se îngălbenise puţin, iar marginile i se tociseră. În cameră plutea un aer greu, de lucruri vechi. Mirosul unui loc neaerisit, sau poate că nu era niciun miros, doar lumina aceea aurie şi palidă, ale cărei reflexii capturaseră particule minuscule de praf şi care cădeau în diagonală pe masa aceea neagră, înconjurată de opt scaune cu spătar înalt.

Iardena m-a invitat să iau loc pe un fotoliu vechi, violet, şi m-a întrebat ce aş vrea să beau. Nu te obosi, i-am zis, nu vreau să te deranjez, stau doar două clipe, să mă odihnesc, apoi plec şi mă întorc altă dată, când mama şi bunica ta vor fi acasă. Dar Iardenei îi intrase în cap că trebuie să beau ceva, este atât de cald astăzi şi ai venit pe jos, a zis, apoi a ieşit din cameră, iar eu m-am uitat la picioarele ei lungi, încălţate în sandale de copii şi şosete albe. Rochia albastră i se mula pe şolduri. Întreaga casă era cufundată într-o linişte adâncă. Ca şi cum ar fi fost deja vândută şi golită o dată pentru totdeauna. Un ceas de perete vechi ticăia deasupra canapelei, iar afară, undeva departe, lătra un câine, însă nicio pală de vânt nu înfiora coamele chiparoşilor întunecaţi ce înconjurau curtea de jur împrejur. Prin fereastra orientată spre răsărit se vedea luna plină. Petele întunecate de pe chipul ei păreau mai mohorâte ca oricând.

Iardena s-a întors, iar eu am observat că îşi dăduse jos sandalele şi şosetele, păşind acum desculţă. Ducea o tavă de sticlă închisă la culoare, pe care se aflau un pahar, o sticlă cu apă rece şi o farfurie plină de curmale, prune şi cireşe. Sticla era acoperită de brobonele de apă, iar paharul, foarte înalt, era decorat, de jur împrejur, cu o linie fină, albastră. A aşezat tava în faţa mea, pe masă, s-a aplecat şi a turnat apă în pahar, până sus, la linia albastră. Când s-a aplecat, i-am zărit pentru o clipă rotunjimile sânilor şi adâncitura dintre ei. Avea sâni mici şi tari, asemenea fructelor pe care mi le adusese. Am sorbit cinci sau şase guri de apă şi am atins fructele cu degetele, însă nu am luat niciuna, în ciuda faptului că şi prunele păreau reci, acoperite de broboane de apă, gustoase şi îmbietoare. I-am spus Iardenei că îmi amintesc de tatăl ei şi de camera aceasta de pe vremea când eram copil şi că aproape nimic nu se schimbase acolo de atunci. Mi-a zis că tatăl ei iubea casa aceasta, că în ea se născuse, în ea crescuse şi îşi scrisese cărţile, dar că mama ei doreşte să se mute la oraş. Liniştea o apasă. Pe bunica o vor duce la un azil bun, iar casa o vor vinde. Ea nu este nici pentru, nici împotriva vinderii casei. E o chestiune

care o priveşte pe mama. Dacă ar fi întrebat-o şi pe ea, ar fi spus să amâne vânzarea atâta timp cât trăieşte bunica. Pe de altă parte, poate înţelege şi ce e în sufletul mamei, ce să mai facă ea aici acum, când în sfârşit a ieşit la pensie şi nu mai predă biologia la liceu? Este tot timpul singură cu bunica, care deja nu prea mai aude.

— Vrei să vezi casa? Să dăm o raită prin camere? Nu sunt tocmai puţine la număr, ba chiar şi camere în camere. Clădirea asta a fost construită fără nicio logică, a zis Iardena. Ca şi cum arhitectul ar fi fost cuprins de nebunie şi ar fi turnat claie peste grămadă coridoare şi alcovuri, complet anapoda. De fapt, nici nu a existat un arhitect: tatăl bunicului ei clădise partea centrală a casei, şi abia după câţiva ani a fost lărgită construcţia, adăugându-i-se o aripă nouă sau o extensie, pentru ca, după aceea, să vină bunicul ei şi să ridice alte şi alte încăperi.

M-am ridicat şi am urmat-o afară din camera aceea mare, ieşind pe una dintre uşi, către un spaţiu întunecos, şi m-am trezit într-un coridor pavat cu dale de piatră, pe pereţii căruia atârnau fotografii vechi şi decolorate ale unor munţi şi râuri. Ochii mei erau aţintiţi asupra picioarelor desculţe, care păşeau repede şi uşor pe podeaua de piatră, ca şi cum ar fi dansat pentru mine. Din coridorul acesta se deschideau câteva uşi, şi Iardena mi-a spus că, deşi crescuse în casa aceasta, încă avea sentimentul că se află în mijlocul unui labirint şi că există locuri în care nu a mai călcat din copilărie. A deschis una dintre uşi şi ne-a condus printr-un pasaj sinuos, la care se ajungea coborând cinci trepte înguste, cufundat într-un întuneric spart numai de lumina unei plafoniere gălbui şi zgârcite, singura care se interpunea între coridor şi bezna totală. Şi aici, în pasaj, se aflau dulapuri pline de cărţi vechi, aşezate în spatele unor vitrine din sticlă. Printre cărţi se găsea o colecţie ciudată de fosile şi cochilii. Iardena a zis: Aici îi plăcea tatălui meu să stea pe înserat. Avea o slăbiciune pentru locurile închise, în care nu existau ferestre. I-am spus că şi eu mă simt atras de locurile închise, de locurile care păstrează, până şi în mijlocul verii, o urmă hibernală. Iardena a zis: înseamnă că te-am adus în locul potrivit.

5

Din pasajul întunecat am trecut, printr-o uşă care scârţâia foarte tare, într-o cameră micuţă, mobilată minimalist, cu o singură canapea veche şi decolorată, un fotoliu maro şi o măsuţă rotundă, tot maro, cu picioare curbate. Pe un perete atârna o fotografie mare, alb-negru, a satului Tel Ilan, făcută, din câte se părea, cu mulţi ani în urmă, din vârful turnului de apă, aflat în mijlocul aşezării. Lângă fotografia aceasta am văzut o diplomă de merit, însă lumina era atât de slabă, încât nu-mi permitea să descifrez ce era scris pe ea. Iardena mi-a propus să stăm puţin în locul acesta, iar eu nu m-am împotrivit. M-am aşezat pe canapeaua roasă, în timp ce Iardena s-a aşezat pe fotoliul din faţa mea, şi-a pus unul din picioarele goale peste celălalt şi a încercat să-şi tragă rochia peste genunchi, însă era prea scurtă. Mi-a spus că nu văzuserăm nici măcar o mică parte din casă. Mi-a mai spus că, din încăperea aceasta, se poate ajunge, pe uşa din stânga, în camera de oaspeţi, aflată la intrarea în casă, adică cea din care ne începuserăm plimbarea, în timp ce uşa din partea dreaptă se deschide spre bucătărie, care mai apoi dă în cămară sau în hol, de unde se poate ajunge în câteva dormitoare. Mai sunt şi alte dormitoare, în altă aripă a clădirii. Sunt câteva dormitoare aici în care nu a mai înnoptat nimeni de cel puţin cincizeci de ani. La început, tatăl bunicului meu invita adesea oaspeţi de departe, care veneau să vadă livezile şi plantaţiile lui. Bunicul invita aici conferenţiarii şi actorii care veneau în sat. Eu priveam genunchii rotunzi şi fini ai Iardenei, care se iţeau de sub rochie. Şi Iardena îşi privea genunchii. Mi-am ridicat grăbit privirea spre chipul ei, pe ale cărui buze atârna un zâmbet abia schiţat, stârnit, poate, de cine ştie ce amintire plăcută, dar obscură.

Am întrebat-o de ce a hotărât să-mi facă un tur al casei. Iardena mi-a răspuns uimită, doar vrei să o cumperi, nu? Aproape i-am zis că aveam de gând s-o cumpăr pentru a o demola, iar pentru asta nu-şi are rostul o prezentare a casei, însă, după ce m-am mai gândit puţin, am decis că ar fi mai bine să nu pomenesc despre asta. Am spus: Este o casă atât de mare, iar acum nu mai locuiesc decât două femei în ea. Iardena mi-a zis că mama şi bunica locuiesc în aripa orientată spre curtea din spate şi că şi ea, atunci când vine acasă, are pregătită o cameră micuţă, aflată în aceeaşi aripă. Acum vrei să continuăm? Sau ai obosit? Mai sunt multe alte camere închise, iar acum, dacă tot am venit, vrea să profite de ocazie şi să arunce o privire prin ele. Singură i-ar fi fost frică, dar dacă suntem împreună, nu avem de ce ne teme, nu-i aşa?

Vocea ei a avut un ton uşor enervat, aproape sarcastic, în clipa în care m-a întrebat dacă nu am obosit şi dacă nu-i adevărat că împreună nu avem de ce ne teme. Ne-am continuat drumul trecând prin uşa din dreapta, care dădea spre o bucătărie mare şi veche, în care erau atârnate tigăi mari, de forme diferite, iar un cuptor foarte vechi, cu horn, făcut din cărămidă roşie, umplea un colţ întreg. Din tavan atârnau funii de usturoi şi de fructe uscate. Pe masa închisă la culoare, făcută din scânduri groase, erau împrăştiate diferite tacâmuri, carnete, borcane ce conţineau tot felul de prafuri, o cutie de sardine, o sticlă de ulei prăfuită, un cuţit mare, alune vechi, paste şi condimente. Pe perete era agăţat un calendar ilustrat, care, am observat eu, era de acum câţiva ani buni.

— Aici, a zis Iardena, îi plăcea tatălui meu să stea şi să scrie în caietele lui, în zilele de iarnă, lângă soba încinsă. Acum, mama şi bunica folosesc bucătărioara modestă din aripa cealaltă. Bucătăria asta a fost abandonată complet. M-a întrebat dacă îmi este foame, oferindu-se să-mi pregătească o masă frugală în câteva clipe. Chiar îmi era puţin foame, nu aveam nimic împotriva unei felii de pâine cu avocado, spre exemplu, sau unui avocado cu ceapă şi sare. Dar bucătăria îmi părea un loc neinteresant, şi curiozitatea mă împingea spre inima casei, spre mijlocul labirintului. Am spus: Mulţumesc, poate cu altă ocazie, poate că ar fi mai bine să ne continuăm drumul acum, să vedem ce mai e pe aici.

În ochii ei s-a aprins din nou o scânteiere provocatoare, uşor zeflemitoare, ca şi cum ar fi coborât în adâncurile minţii mele, iar ceea ce ar fi văzut acolo nu-mi facea cinste, apoi a zis, hai, pe aici. Din bucătărie am ieşit direct într-un coridor îngust, iar din el am cotit stânga, trecând prin alt coridor încâlcit, unde Iardena a aprins o lumină gălbuie, chioară. Ceva ca o ceaţă îmi întunecase mintea şi din nou nu mai eram sigur dacă îmi stătea în putere să găsesc drumul de întoarcere. Iardena părea hotărâtă să mă atragă spre adâncurile Ruinei. Picioarele ei desculţe se mişcau sprintene pe podelele reci, de piatră, trupul ei zvelt accepta totul cu un tremur uşor, lăsând impresia cuiva care merge în vârful degetelor. Pe culoarul acesta erau depozitate diverse accesorii greoaie de camping, un cort strâns, bete, saltele gonflabile, funii şi două lămpi înnegrite de funingine. Ca şi cum cineva s-ar fi pregătit să plece pentru câteva zile pe munte. Un miros de igrasie şi praf învăluia totul. Când

aveam vreo opt sau nouă ani, tata m-a închis timp de o oră sau două în magazia de unelte din curte, fiindcă spărsesem un termometru. Îmi aduc aminte frigul muşcător şi întunericul de acolo, care mă făcuseră să mă ghemuiesc precum un arici într-un ungher.

Pe holul acesta întortocheat mai erau trei uşi închise, în afara celei pe care tocmai intraserăm, iar Iardena a făcut semn către una dintre ele şi a spus că pe acolo se coboară în pivniţă, întrebându-mă dacă nu vreau să vedem ce e şi pe acolo. Nu ţi-e frică de beciuri, nu? Nu mi-e frică, am zis, dar poate că ar fi mai bine să renunţăm la pivniţă pentru moment, mulţumesc frumos, după care m-am răzgândit imediat şi am spus ba da, de ce nu? Merită să aruncăm o privire şi în beci. Iardena a scos o lanternă dintr-un rucsac atârnat pe peretele coridorului şi a împins uşa cu talpa. Am coborât în urma ei, în întuneric, printre umbre întoarse cu susul în jos, numărând paisprezece trepte. O umezeală rece umplea întreg spaţiul pivniţei, iar lanterna din mâinile Iardenei rostogolea umbre mari pe obrajii pereţilor mohorâţi. Ea a zis: Asta-i pivniţa noastră. Aici depozităm tot ceea ce nu-şi mai găseşte loc în casă şi tot aici cobora tatăl meu pentru a se răcori în zilele toride precum aceasta. Bunicul cobora aici să doarmă, printre butoaie şi cufere, în nopţile caniculare şi uscate. Dar ţie? Îţi este frică de locurile închise? Sau întunecoase? Pentru că mie nu-mi e. Din contră. Încă de când eram mică şi mă jucam de-a v-aţi ascunselea, mă strecuram în spaţii închise şi întunecoase. Dacă vei cumpăra casa, poate îi convingi pe locatari să nu schimbe nimic. Cel puţin atâta vreme cât bunica e încă în viaţă.

Să schimbe?! mi-am spus uimit, cel mai probabil, noii locatari nu vor dori să schimbe nimic, ci vor vrea s-o demoleze şi să construiască în locul ei o vilă modernă (ceva m-a împiedicat să-i spun că eu însumi voi dărâma casa cât de curând).

— Dacă aş fi avut suficienţi bani, a spus Iardena, aş fi cumpărat-o de la mama şi de la bunica. Aş fi cumpărat-o şi aş fi închis-o. Sub nicio formă nu aş fi venit să locuiesc în ea. Aş fi cumpărat-o şi aş fi închis-o, să rămână pentru totdeauna încuiată şi abandonată. Asta aş fi făcut.

Ochii mei, care începuseră să se obişnuiască cu întunericul, descopereau şiruri, şiruri de rafturi prinse în pereţii pivniţei, iar pe ele, cutii şi borcane de castraveţi muraţi, măsline, dulceţuri, tot felul de conserve şi mâncăruri pe care

nu le-am putut identifica. Ca şi cum casa aceasta ar fi fost pregătită să reziste unui asediu prelungit. Mormane de saci şi cutii şi lăzi umpleau întreg spaţiul pivniţei. În dreapta mea erau trei sau patru lăzi închise, în care probabil că se aflau sticle de vin, dar nu am de unde să ştiu sigur. Într-un colţ erau teancuri mari de cărţi aşezate una peste cealaltă, înălţându-se de la podea până aproape de tavan. Iardena a spus că pivniţa aceasta a fost săpată şi construită de tatăl bunicului ei, Gedalia Rubin, chiar înainte de a clădi casa. Pivniţa era parte din fundaţie, iar în anii de început familia locuise chiar aici, înainte ca locuinţa propriu-zisă să fie ridicată deasupra ei. Şi nici aceasta din urmă n-a fost construită dintr-odată, ci de-a lungul multor ani, fiecare generaţie i-a mai adăugat câte o extensie ori câte o aripă, şi poate că din cauza aceasta pare a nu avea niciun plan. După părerea mea, a spus Iardena, amestecul acesta lipsit de sens reprezintă unul dintre secretele farmecului acestei case: poţi să te pierzi în ea, poţi să te ascunzi şi poţi, de asemenea, în momente de silă, să găseşti un colţ liniştit în care să te retragi. Tie îţi place să stai singur?

Am fost surprins de cuvintele ei, fiindcă îmi era greu să înţeleg cum ar putea cineva să simtă nevoia de a se retrage într-un colţ liniştit într-o casă atât de mare şi spaţioasă, în care locuiesc doar două femei bătrâne sau, uneori, două femei bătrâne şi o studentă desculţă. Cu toate acestea, mă simţeam bine în pivniţă, a cărei răceală întunecoasă mi-a readus în minte imaginea acelei excursioniste ciudate care dăduse buzna de nicăieri în parcul prăfuit aflat în spatele casei de cultură şi care dispăruse aproape imediat, apoi invitaţia ciudată a lui Beni Avni, preşedintele consiliului local al satului, pachetul cel greu pe care îl găsisem afară, pe bancă, despre prezenţa căruia ar fi trebuit să informez pe cineva, dar eu neglijasem această îndatorire şi nu mai anunţasem pe nimeni.

Am întrebat-o pe Iardena dacă din pivniţă se putea ieşi în curte, iar ea mi-a spus că se iese urcând scara, apoi trecând prin uşa prin care intraserăm aici, după care urmează o altă serie de trepte, care duc direct spre partea locuită a casei. Vrei să te întorci? Am spus da, însă imediat după aceea m-am răzgândit, zicând nu încă. Iardena m-a luat de mâini şi m-a aşezat pe una dintre lăzi, apoi s-a aşezat în faţa mea, picior peste picior, încercând să-şi acopere genunchii cu rochia. Acum, a zis ea, tu şi cu mine nu ne mai grăbim să ajungem nicăieri. Nu-i aşa? Povesteşte-mi, te rog, ce se va întâmpla cu casa

noastră după ce o vei cumpăra?

6

A aşezat lanterna lângă ea, pe ladă, cu lumina îndreptată spre tavan. În felul acesta, pe plafon se reflecta un disc de lumină, în timp ce restul încăperii rămânea cufundat în întuneric. Iardena devenise o umbră printre umbre. Iar acum, a spus ea, acum aş putea, de exemplu, să sting lumina lanternei şi să mă furişez afară pe întuneric, să te închid aici şi să rămâi pentru totdeauna în beci. Ai mânca măsline şi varză murată şi ai bea vin şi ai pipăi toate zidurile şi toate lăzile, până când s-ar consuma bateria lanternei. Am vrut să-i răspund că într-adevăr mă visam, dintotdeauna, închis şi ţinut prizonier într-o pivniţă întunecoasă, însă am hotărât să tac. Iardena a spart tăcerea cu o întrebare, cui îi vei vinde casa noastră? Cine va cumpăra un labirint vechi precum acesta? Voi vedea, am spus, poate că nu o voi vinde nimănui. Poate voi veni eu să locuiesc aici. Îmi place foarte mult casa asta. Îmi place şi cea care locuieşte în ea. Oare voi putea cumpăra casa împreună cu cea care o locuieşte?

— Mie, a spus Iardena, îmi place să mă dezbrac încet, încet de tot, în faţa oglinzii, şi să îmi imaginez că sunt un bărbat înfometat, care stă şi mă priveşte în timp ce-mi scot hainele. Jocurile de felul ăsta mă excită. Lumina lanternei a pâlpâit uşor, ca şi cum i-ar fi obosit bateria, însă după numai o clipă, s-a aprins din nou, aruncând pe tavan o monedă luminoasă, strălucitoare. În liniştea adâncă, mi-am imaginat că aud un clinchet înfundat de carafe, ca şi cum nu aici, ci într-o altă pivniţă, săpată sub aceasta, cineva ar fi turnat cuiva apă foarte, foarte încet, într-o tăcere deplină. Când aveam cinci sau şase ani, părinţii mei m-au dus într-o excursie, în Galileea, am impresia, iar eu îmi aduc vag aminte de o construcţie făcută din blocuri grele de piatră şi acoperită cu isop, poate vreo ruină antică, în care se auzea, de asemenea, un sunet difuz, venind de departe, de apă curgând în întuneric. M-am ridicat de la locul meu şi am întrebat-o pe Iardena dacă intenţionează să-mi prezinte şi alte laturi ale clădirii. A îndreptat lumina lanternei spre chipul meu, orbindu-mă, şi m-a întrebat pe un ton plin de ironie unde anume mă grăbesc.

— Uite ce e, am spus, nu am avut intenţia să-ţi irosesc toată seara. Iar eu

am de terminat în noaptea asta bilanţul bianual. Telefonul mobil l-am lăsat pe masa din birou şi poate mă caută Eti. Oricum, va trebui să revin pentru a sta de vorbă cu mama ta, poate chiar şi cu bunica ta. Dar nu, ai dreptate, chiar nu mă grăbesc nicăieri.

A îndreptat lumina lanternei spre podeaua dintre noi, încetând să mă mai orbească. Dar eu, a spus ea mirată, nici eu nu mă grăbesc nicăieri. Avem toată seara înainte, iar noaptea nici n-a sosit încă. Vorbeşte-mi puţin despre tine. Sau, mai bine, nu-mi spune nimic. Nu am nevoie să aud ceea ce ştiu deja, iar de ceea ce nu ştiu nu am nevoie. Aici, în beciul acesta, a zis ea, mă încuia tata preţ de o oră sau două când eram micuţă, de fiecare dată când faceam câte o boacănă. De exemplu, odată, când aveam opt sau nouă ani, m-am apropiat de masa lui de scris şi am văzut câteva pagini scrise de el acoperite de corecturi multe, aşa că am luat un creion şi am desenat pe fiecare dintre ele câte o pisică zâmbitoare sau câte o maimuţică ce se strâmba. Voiam să-l înveselesc. Dar tata s-a înfuriat şi m-a închis în beci pe întuneric, pentru a mă învăţa că îmi era interzis să mă ating de paginile scrise de el, ba chiar îmi era interzis până şi să le privesc. Au trecut o mie de ani până când a trimis-o pe bunica să mă scoată de aici. Şi, într-adevăr, de atunci nici nu ating, nici nu mă uit. Nu am citit nici măcar una dintre cărţile lui, iar când a murit, noi trei, adică bunica, mama şi cu mine, am donat toate caietele lui, indexurile şi notiţele, Uniunii Scriitorilor. Nu am dorit să ne ocupăm de moştenirea aceasta. Bunica, din cauză că nu mai e în stare să citească despre Shoah, are coşmaruri noaptea, mama, din cauză că se înfurie pe tata, iar eu, pur şi simplu, fără vreun motiv anume. Nu-mi plac sub nicio formă cărţile precum cele scrise de el şi nu pot să sufăr stilul ăsta. Când eram elevă în clasa a patra, ne-au pus să citim şi să memorăm câte un fragment dintr-unul din romanele lui, iar eu m-am simţit ca şi cum el, cum să spun, ca şi cum el m-ar fi ţinut prizonieră, întemniţată, înlănţuită alături de el, sub pătura aceea groasă, inspirând mirosurile trupului lui, fără lumină şi fără aer. De atunci nu am mai citit şi nici măcar nu am mai încercat să citesc nimic din ceea ce a scris. Dar tu?

Am spus că încercasem odată să citesc un roman de Eldad Rubin, dincolo de orice, e de aici, de-al nostru, şi tot satul se mândreşte cu el, dar nu am reuşit să-l termin. Eu citesc cărţi cu mai mult suspans, suplimentele economice ale ziarelor, uneori chiar şi studii legate de viaţa politică şi biografii ale liderilor

politici.

Iardena a zis: E bine că ai venit în seara asta, Iosi. Am întins cu sfială o mână şi i-am atins pentru o secundă umărul, apoi, fiindcă a rămas nemişcată şi nu a spus nimic, i-am luat mâna în mâna mea, după care şi cealaltă mână, şi am stat amândoi aşa timp de câteva clipe, unul în faţa celuilalt, fiecare aşezat pe câte o ladă, în pivniţă, cu mâinile ei în mâinile mele, ca şi cum faptul că niciunul dintre noi nu citise cărţile lui Eldad Rubin ne transforma în camarazi. Sau poate nu acest lucru, ci casa cea goală şi liniştea pivniţei, cu pleiada ei de mirosuri grele.

După câteva minute, Iardena s-a ridicat, apoi m-am ridicat şi eu. Şi-a desprins mâna din palma mea şi m-a îmbrăţişat, lipindu-şi de mine toată căldura trupului ei, iar eu mi-am îngropat faţa în părul ei castaniu şi lung, inspirându-i parfumul, o aromă delicată de şampon de lămâie şi miros abia simţit de săpun. Am sărutat-o de două ori, pe tâmple. Am stat în picioare aşa, fără a schiţa nicio mişcare, simţind un amestec ciudat de dorinţă şi camaraderie şi afecţiune. Vino, a zis ea, acum mergem în bucătărie, să mâncăm ceva, însă nu-mi dădea drumul din strânsoarea braţelor ei, de parcă trupul nu ar fi auzit ce-mi spuneau buzele ei. Mâinile mele îi mângâiau spatele, iar mâinile ei îmi presau spinarea cu putere, şi i-am simţit sânii apăsându-mi pieptul, dar sentimenul acela de camaraderie era mai puternic decât dorinţa. I-am mângâiat părul cu mişcări line şi prelungi, apoi i-am sărutat din nou tâmplele, dar îi evitam buzele, ca şi cum mi-ar fi fost teamă să renunţ la ceva ce nu mai putea fi înlocuit. Şi-a aşezat capul în adâncitura de sub bărbia mea, iar în mintea mea a licărit o rază de lumină, stârnindu-mi un val de fericire mută, care a spulberat dorinţa şi mi-a potolit trupul. Nici îmbrăţişarea ei nu era una pasională, ci mai degrabă se agăţase de mine să nu cadă.

7

Apoi am descoperit, într-un colţ al beciului, scaunul cu rotile vechi al tatălui ei invalid, al scriitorului Eldad Rubin, îmbrăcat într-o tapiţerie ponosită şi prevăzut cu două roţi mari, acoperite cu cauciuc. Iardena m-a aşezat în scaun şi a început să mă plimbe dintr-un capăt în altul al pivniţei, de la trepte până la

mormanul de saci şi de la rafturile cu legume în saramură până la teancul uriaş de cărţi. În timp ce mă plimba, râdea şi spunea acum pot face cu tine tot ceea ce vreau. Şi eu am râs şi am întrebat-o ce ar vrea să-mi facă. Iardena mi-a zis că ar vrea să mă adoarmă, să adorm şi să dorm aici, în pivniţă, un somn dulce. Dormi, a zis, dormi în pace, iar în vocea ei se simţea o dulceaţă amară atunci când pronunţa cuvântul acesta scurt. Apoi a început să-mi cânte un cântec de leagăn vechi, pe care nu l-am mai auzit din copilărie, un cântec de leagăn ciudat, absurd, despre şuierat de gloanţe şi pogromuri în mijlocul nopţii, despre un tată împuşcat şi o mamă care îi va lua în curând locul, păzind casa, *Hambarul din Tel Iosef arde*, *dar tu nu mai plânge şi dormi*, *şi fum se ridică din case-n Beit Alfa*, *dar tu nu mai plânge*, *ci culcă-te şi dormi*.

Cântecul acesta se potrivea de minune cu casa în care ne aflam, dar mai ales cu pivniţa şi cu Iardena, care mă plimba fără încetare prin toate ungherele beciului încet şi cu atenţie, iar din când în când mă mângâia pe cap cu podul palmei, uneori chiar şi pe obraz, trecându-şi câte un deget fin peste buzele mele, încât într-adevăr începusem să simt o toropeală plăcută cuprinzându-mi întreg corpul şi aproape că am închis ochii, dar o frică de moarte mi-a aruncat în aer starea aceea de moleşeală, împiedicându-mă să adorm. Cu bărbia înfiptă în piept, gândurile îmi zburau spre femeia aceea ciudată care mi se lângă statuia din parcul neîngrijit din spatele casei de cultură, turista îmbrăcată în ţinuta unei excursioniste în munţii Alpi, cu pălăria ei ciudată, plină de broşe şi funde, cum mă ţintuise cu privirea ei plină de dezgust, pentru ca apoi, când m-am îndepărtat şi am întors capul, să dispară deodată, ca şi cum n-ar fi existat niciodată. Voi cumpăra casa asta indiferent cât de mult ar costa, am hotărât, scăldat într-o dulce amorţeală, o voi cumpăra şi o voi distruge din temelii, în ciuda faptului că inima mea e legată de ea. Deoarece ştiam că această casă va trebui demolată, deşi era aproape ultima, iar în curând nu va mai rămâne, în tot Tel Ilanul, nici măcar o singură casă din cele ridicate la începuturi. Iardena cea desculţă m-a sărutat pe creştet, m-a lăsat în scaunul cu rotile şi s-a îndepărtat în vârful degetelor, ca şi cum ar fi dansat cu ea însăşi, apoi a urcat treptele, a ieşit cu lanterna şi a închis uşa în urma ei, iar eu şedeam în scaunul cu rotile, cufundat într-un somn adânc, ştiind că totul va fi bine şi că nu am unde să mă grăbesc.

Aşteptând

Tel Ilan, un sat vechi, care a împlinit deja o sută de ani, era înconjurat de câmpuri cultivate şi livezi. Pe coamele dinspre răsărit ale dealurilor se întindeau podgorii. Dincolo de strada principală creşteau şiruri de migdali. Acoperişurile cu ţiglă se cufundau în verdele dens al coroanelor de copaci bătrâni. Mulţi dintre locuitori încă se ocupau cu agricultura, ajutaţi de muncitori străini, care locuiau în colibe amenajate în curţile din spate ale caselor. O altă parte dintre săteni îşi dăduseră în arendă deja fermele, câştigându-şi existenţa din închirierea camerelor de oaspeţi, din galerii, buticuri elegante şi la modă, dar şi din munca în străinătate. În mijlocul satului au fost deschise două restaurante cu mâncăruri deosebit de gustoase, o vinărie unde se vindeau numai vinuri de casă şi un magazinaş cu peşti exotici. Unul dintre săteni pusese pe picioare o fabrică micuţă, în care producea mobilier în stil antic. Sâmbăta, satul se umplea de vizitatori, unii dintre ei veniţi să ia masa, alţii veniţi să cumpere lucruri autentice. Aproape în fiecare vineri după-amiază, satul se golea, toţi locuitorii lui odihnindu-se îndărătul obloanelor trase.

Beni Avni, preşedintele consiliului local din Tel Ilan, era un bărbat slab şi înalt, adus de spate, îmbrăcat neglijent, cu un pulover mult prea lung şi larg, care-l facea să pară greoi. Avea un mers rigid, puţin aplecat în faţă, ca pentru a despica aerul în timp ce se deplasa. Avea o faţă frumoasă, cu fruntea înaltă, iar în ochii căprui, o privire atentă şi curioasă, în perfectă concordanţă cu ceea ce spunea mereu: îmi placi foarte mult şi aş vrea să-mi povesteşti mai multe despre tine. Tot la fel ştia şi să refuze pe cineva, fără ca persoana respectivă să-şi dea măcar seama că este refuzată.

Într-una din zilele de vineri ale lunii februarie, la ora unu după-amiaza, Beni Avni şedea singur în biroul său aflat în clădirea consiliului local şi răspundea solicitărilor venite din partea sătenilor. Toţi funcţionarii plecaseră deja la casele lor, deoarece vinerea birourile se închideau la ora douăsprezece. Beni Avni avea obiceiul ca, în după-amiezele de vineri, după terminarea programului, să redacteze personal câte o scrisoare de răspuns fiecărei solicitări primite. Nu-i mai rămăseseră decât două sau trei scrisori, după care avea de gând să meargă acasă, să mănânce de prânz, să se spele şi să doarmă

până la lăsarea serii. Mai târziu, în noaptea de şabat, Beni Avni şi soţia lui fuseseră invitaţi, cu multă curtoazie, la o seară muzicală în casa Daliei şi a lui Avraham Levin, la capătul aleii, dincolo de pompa de apă.

În timp ce stătea pe scaun şi scria o scrisoare, cineva a bătut încet şi timid la uşa biroului său. Era un birou în care lucra doar temporar şi unde nu se aflau decât o masă de scris, două scaune şi un raft pentru dosare, din pricină că întreaga clădire se afla în renovare pentru câteva luni. Beni Avni a spus intră şi şi-a ridicat ochii din hârtii, în încăpere a intrat un tânăr arab pe nume Iadal, student sau fost student, care locuia şi muncea în curtea casei lui Rahel Franko, la marginea satului, lângă zidul de chiparoşi ce străjuieşte curtea cimitirului. Beni îl cunoştea, i-a zâmbit cu căldură, i-a aruncat o privire binevoitoare şi a spus:

— Ia loc.

Iadal, un tânăr cu ochelari, micuţ şi slab, a rămas în continuare în picioare lângă biroul preşedintelui consiliului, la o distanţă de doi paşi, cu capul plecat de teamă, şi şi-a cerut scuze:

— Sigur deranjez. Programul cu publicul s-a încheiat.

Beni Avni a zis:

— Nu-i nimic. Ia loc.

Iadal a şovăit puţin, s-a aşezat pe marginea scaunului, fără să-şi rezeme spinarea de spătar, şi a spus:

— Uite cum stau lucrurile. Soţia dumneavoastră m-a văzut venind spre centru şi mi-a spus să trec pe aici şi să vă transmit ceva. Ar fi mai bine să citiţi asta.

Beni Avni a întins mâna şi a luat biletul din mâinile lui Iadal.

— Unde ai întâlnit-o?

— Lângă Parcul Zikaron.

— Încotro mergea?

— Nu mergea. Stătea pe-o bancă.

Iadal s-a ridicat de pe scaun, a ezitat o secundă, a întrebat dacă mai este nevoie de el, iar Beni Avni i-a răspuns, ridicând din umeri, că nu mai are nevoie de nimic, după care Iadal a spus mulţumesc şi a ieşit, cu umerii aplecaţi. Beni Avni a desfăcut peticul de hârtie şi a descoperit notate în el, cu scrisul rotunjit şi repezit al Navei, mâzgălit pe o foaie ruptă din carneţelul din bucătărie, doar

câteva cuvinte:

Nu-ţi face griji pentru mine.

Era uluit de cuvintele acestea. De când lumea, îl aşteaptă în fiecare zi acasă la prânz, el ajunge la unu, iar ea termină cursurile de la şcoala elementară la douăsprezece şi jumătate. Nava şi Beni se iubeau încă, în ciuda faptului că erau căsătoriţi de şaptesprezece ani, însă în viaţa de zi cu zi aveau o atitudine politicoasă unul faţă de celălalt, amestecată cu o stare de nerăbdare abia reţinută. Ei nu-i plăceau nici felul muncii lui, nici problemele consiliului, pe care le târa după el acasă, şi nu putea să suporte amabilitatea lui democratică pe care-o revărsa din belşug şi fără discriminare asupra tuturor oamenilor, fără excepţie. El, pe de altă parte, se cam săturase până peste cap de devoţiunea exaltată cu care admira orice operă de artă şi de figurinele micuţe din lut pe care le modela şi le ardea într-un cuptor special. Mirosul de lut ars pe care îl emanau uneori hainele ei nu-i plăcea deloc.

Beni Avni a format imediat numărul de acasă şi a lăsat telefonul să sune de opt sau nouă ori, înainte de a se convinge că Nava, într-adevăr, nu era acasă. I se părea foarte ciudat faptul că ieşise exact la ora la care mâncau de prânz, dar şi mai ciudat i se părea că-i trimisese un bilet, deşi nu se obosise să-i scrie unde se duce sau când se întoarce. Însă mintea lui nu putea accepta conţinutul biletului, iar mesagerul i se părea suspect. Cu toate acestea, nu era deloc îngrijorat. El şi Nava aveau obiceiul să-şi lase unul altuia bilete scurte sub vaza din salon, în cazul în care ieşeau din casă fără să anunţe.

Beni Avni a terminat de scris ultimele două scrisori, prima către Ada Dvash, în legătură cu schimbarea sediului poştei, iar a doua, către trezorierul consiliului, în legătură cu pensia unuia dintre muncitori, a împăturit scrisorile primite, le-a pus pe toate pe raftul pentru corespondenţă, apoi a ieşit, a verificat toate ferestrele şi obloanele, şi-a îmbrăcat haina, totul în nici trei minute, a încuiat uşa biroului răsucind de două ori cheia în broască, după care a plecat. Avea de gând să treacă pe lângă Parcul Zikaron, prin faţa băncii pe care Nava stă, poate, încă aşezată, să-şi ridice soţia de acolo şi să meargă împreună acasă, să ia masa de prânz. După ce a ieşit, s-a întors de îndată în birou, fiindcă avea impresia că uitase să stingă calculatorul sau că lăsase lumina aprinsă la baie. Dar calculatorul era oprit şi nici lumina la baie nu era aprinsă, aşa că Beni Avni a ieşit din nou şi a încuiat uşa, răsucind de două ori

cheia în broască, după care a plecat să-şi caute soţia.

2

Nava nu se afla pe banca de lângă parc şi nu părea să fie nicăieri. Dar Iadal, studentul acela slăbuţ, şedea acolo singur, cu o carte pe genunchi, deschisă şi întoarsă cu coperţile în sus, nu citea, ci privea fix drumul, iar de deasupra capului lui, din copaci, cântau păsările. Beni Avni şi-a pus o mână pe umărul lui Iadal şi a întrebat pe un ton blând, ca şi cum s-ar fi temut să nu-l rănească, Nava nu a fost pe aici? Iadal i-a răspuns că trecuse mai devreme, dar că acum nu mai e. Văd şi eu că nu mai e, a zis Beni Avni, dar mă gândeam că poate ştii încotro a plecat.

Iadal a spus:

— Îmi cer scuze. Îmi pare foarte rău.

Şi Beni Avni a răspuns:

— E în ordine. Nu e vina ta.

S-a întors şi a pornit-o spre casă, pe Strada Sinagogii, apoi pe Strada Triburile lui Israel. Mergea împleticit, cu capul şi umerii aplecaţi înainte, ca şi cum ar fi înfruntat un obstacol nevăzut. Toţi cei care-l întâlneau pe stradă îl salutau, chipurile lor luminându-se la vederea lui, deoarece Beni Avni era un preşedinte de consiliu iubit şi apreciat de majoritatea locuitorilor. Şi el, la rândul său, saluta fiecare om în parte, cu un zâmbet larg, întrebând ce mai face, apoi continua şi spunea că trotuarul stricat se află încă în lucru. Nu peste multă vreme, vor intra cu toţii în casele lor pentru a servi masa de prânz şi pentru a întâmpina şabatul în tihnă, şi străzile satului se vor goli de oameni.

Uşa de la intrare nu era încuiată, iar în bucătărie se auzea radioul, în surdină. Cineva vorbea despre inaugurarea unei reţele de cale ferată şi despre avantajele transportului feroviar în comparaţie cu transportul rutier. Beni Avni a căutat în zadar un bilet de la Nava, în locul obişnuit, sub vaza din salon. Pe masa din bucătărie îl aştepta prânzul, o farfurie acoperită cu altă farfurie, pentru ca mâncarea să nu se răcească: un sfert de pui, piure de cartofi, un morcov fiert şi boabe de mazăre verde. De o parte şi de alta a farfuriei erau aşezate un cuţit şi o furculiţă, iar sub cuţit, un şerveţel împăturit. Beni Avni a

băgat farfuria în cuptorul cu microunde, pentru a încălzi mâncarea două minute, deoarece, în ciuda faptului că fusese acoperită, se cam răcise. Între timp, a scos din frigider o sticlă de bere, turnând-o într-un pahar butucănos. Apoi s-a aşezat la masă şi a devorat totul, aproape fără să simtă gustul mâncării, în vreme ce asculta radioul, care difuza acum muzică, cu pauze publicitare lungi între melodii. Într-una dintre aceste pauze i s-a părut că aude paşii Navei prin curte, pe cărarea dintre poartă şi uşa casei. S-a ridicat şi s-a apropiat de fereastra bucătăriei, a privit îndelung afară, însă curtea era goală, iar printre mărăcini şi alte nimicuri lăsate în paragină se ghiceau conturul unui cărucior dezasamblat şi două biciclete ruginite.

După ce a terminat de mâncat, a aşezat vasele în chiuvetă, şi s-a gândit să se ducă să se spele. În drum spre baie, a oprit radioul. O linişte adâncă domina întreaga casă. Nu se mai auzea decât ticăitul ceasului de perete. Cele două fiice gemene, în vârstă de doisprezece ani, Iuval şi Inbal, erau plecate într-o excursie cu şcoala, în nordul Galileii. Uşa camerei lor era închisă, însă el a deschis-o şi a aruncat o privire înăuntru. Obloanele erau trase, iar în încăpere plutea un miros delicat de săpun şi de haine proaspăt călcate. A închis încetişor uşa de la camera fetelor şi s-a îndreptat spre baie. După ce şi-a dat jos cămaşa şi pantalonii, rămânând în lenjeria intimă, i-a venit pe neaşteptate o idee şi s-a apropiat de telefon. Deocamdată nu era îngrijorat, cu toate acestea, se întreba unde o fi dispărut Nava şi de ce nu-l aşteptase, după cum îi era obiceiul, să ia împreună masa de prânz. A sunat-o pe Ghili Steiner şi a întrebat-o dacă nu cumva Nava e la ea. Ghili a spus:

— Nu. De ce? Ţi-a spus că vine la mine?

Beni Avni a zis:

— Tocmai asta e, că nu mi-a spus nimic.

Ghili a spus:

— Magazinul se închide la două. Poate că s-a oprit câteva minute pe acolo.

Beni Avni a zis:

— Mulţumesc, Ghili. Stai liniştită. Sigur se va întoarce cât ai clipi. Nu îmi fac nicio grijă.

Cu toate acestea, a căutat şi a găsit numărul de telefon de la magazinul lui Victor. Telefonul a sunat minute întregi, fără ca nimeni să se obosească să

răspundă. În cele din urmă, din receptor a răsunat vocea nazală, de tenor a bătrânului Libersohn, care a rostit, pe un ton cântat, de cantor:

— Da, vă rog. Aici Shlomo Libersohn, de la băcănie. Cu ce-aş putea să vă fiu de folos?

Beni Avni a întrebat despre Nava, iar bătrânul Libersohn i-a răspuns cu părere de rău:

— Nu, prietene Avni, îmi pare rău, frumoasa ta soţie nu a trecut pe aici astăzi. N-am avut plăcerea să-i vedem chipul. Şi mă îndoiesc c-o vom mai avea, deoarece peste zece minute închidem şi mergem acasă, unde ne pregătim să întâmpinăm regescul şabat.

Beni Avni a intrat în baie, s-a dezbrăcat de tot, şi-a potrivit apa şi s-a spălat timp îndelungat. În vreme ce se spăla, i s-a părut că aude scârţâitul uşii. A început să se şteargă şi a strigat cu voce tare: Nava? Dar nu a primit niciun răspuns. Şi-a luat schimburi curate şi o pereche de pantaloni, după care s-a dus să verifice dacă este cineva în bucătărie; s-a întors în salon şi s-a uitat în colţul în care era aşezat televizorul, iar de acolo s-a dus în dormitor şi pe terasa încuiată, un loc în care îi plăcea Navei să lucreze. Aici se închidea ore întregi, creând figurine din lut, siluete lipsite de viaţă, bărbaţi cu alură de boxeri şi mandibule pătrate şi, uneori, chiar cu nasurile sparte. Nava le ardea pe toate în cuptorul din magazie. S-a dus apoi în magazie şi a aprins lumina, a rămas nemişcat câteva clipe, văzând numai figurinele desfigurate şi cuptorul stins, înconjurat de umbre întunecate şi răsucite, printre rafturile prăfuite.

Beni Avni se întreba dacă să meargă la culcare, fără s-o mai aştepte. S-a întors în bucătărie, să bage vasele în maşina de spălat, poate că, în funcţie de câte vase va găsi înăuntru, îşi va da seama dacă Nava a luat prânzul înainte de a ieşi sau dacă nu a mâncat încă. Dar maşina era aproape plină, astfel încât nu avea de unde să ştie pe care le folosise Nava la masa de prânz, dacă le folosise, şi care fuseseră acolo dinainte.

Pe aragaz era o tigaie, iar în ea, carne de pui gătită. Nici după conţinutul tigăii nu-şi putea da seama dacă Nava mâncase şi mai lăsase carne şi pentru mâine, sau plecase nemâncată. Beni Avni s-a aşezat lângă telefon şi a sunat la Batia Rubin, pentru a întreba dacă Nava nu se afla, din întâmplare, acolo. Telefonul a sunat de zece, cincisprezece ori, însă nu a răspuns nimeni. Beni Avni şi-a spus asta-i bună, după care s-a îndreptat spre dormitor, având de

gând să se odihnească. Lângă pat erau aşezaţi papucii de casă ai Navei, micuţi, coloraţi şi puţin scâlciaţi la călcâie, ca două tigăi de jucărie. A stat aproape o oră, mai bine zis vreo douăzeci de minute, întins pe spate, cu ochii aţintiţi în tavan. Nava se supăra foarte uşor, iar el învăţase de-a lungul anilor petrecuţi alături de ea că orice încercare de a o împăca tot prin vorbe nu facea decât să o supere şi mai tare. În astfel de cazuri, prefera să-i lase timp pentru a-şi domoli şi alunga furia. Se controla, dar nu uita nimic. Odată, buna ei prietenă Ghili Steiner i-a propus lui Beni Avni să găzduiască în galeria consiliului local o micuţă expoziţie cu lucrările Navei. El o asigurase că se va gândi şi îi va da un răspuns, dar şi-a spus că, probabil, opinia publică va fi ostilă unui asemenea gest: la urma urmei, statuetele Navei nu sunt decât opera unei amatoare, iar ele ar putea fi expuse pe unul dintre coridoarele şcolii la care preda Nava, nu în galeria consiliului, pentru a preveni în felul acesta bârfele care s-ar putea isca în legătură cu favorizarea membrilor familiei şi aşa mai departe. Nava nu a protestat, însă nopţi la rând, după acest episod, se retrăgea în dormitor şi călca rufe până la trei sau patru dimineaţa. Călca tot, până şi cârpele şi husele de pat.

După vreo douăzeci de minute, Beni Avni s-a ridicat deodată, s-a îmbrăcat, a coborât în pivniţă, a aprins lumina, făcând o mulţime de insecte să mişune prin încăpere, a inspectat genţile şi valizele, a atins bormaşina electrică, a lovit uşor damigeana de vin, care i-a răspuns printr-un sunet înfundat şi difuz, a stins lumina, a urcat în bucătărie, a ezitat o secundă sau două, şi-a îmbrăcat haina din piele de căprioară, trei sferturi, peste puloverul ponosit, apoi a ieşit din casă, fără să încuie uşa în urma lui. S-a repezit afară, cu capul aplecat înainte, ca şi cum s-ar fi luptat cu un vânt potrivnic şi foarte puternic, plecând în căutarea soţiei lui.

Vinerea, la orele prânzului, nu e nici ţipenie de om pe străzile satului, cu toţii se odihnesc şi-şi adună puterile pentru distracţiile din timpul nopţii de şabat. Fusese o zi întunecată şi umedă, norii joşi se odihneau pe acoperişurile caselor, iar rotocoale de ceaţă fină învăluiau străzile goale. Casele străjuiau drumul de o parte şi de cealaltă, încuiate şi cufundate în somn. Un vânt de după-amiază de februarie rostogolea o pagină dintr-un ziar vechi pe şoseaua pustie, iar Beni Avni s-a aplecat, a ridicat-o şi a pus-o la coşul de gunoi. Un câine mare, cu trupul gros ca un butuc, s-a repezit la el în apropiere de Parcul

Pionierilor şi a început să-l urmărească, mârâind şi lătrând şi arătându-şi colţii. Beni Avni a încercat să-l alunge, dar câinele părea gata-gata să se năpustească asupra lui. Fără să se aplece, a luat o piatră şi a ridicat mâna. Câinele s-a îndepărtat, cu coada între picioare, însă a continuat să-l urmărească de la o distanţă ce-l punea la adăpost. Astfel înaintau amândoi, de-a lungul drumului pustiu, despărţiţi de numai câţiva metri, după care au cotit spre Strada întemeietorilor. Şi aici, toate obloanele erau trase, protejând somnul de amiază al celor dinăuntru. Cele mai multe erau din lemn, vechi, vopsite în verde şi scorojite, cu şipcile îndoite sau rupte.

Ici şi colo, în curţile caselor, care pe vremuri fuseseră curţile unor ferme lăsate acum în paragină, Beni Avni zărea câte o cuşcă de porumbei abandonată, câte un staul pentru capre transformat în magazie, carcasa câte unui tractor vechi, cufundat până la portiere în ierburile crescute sălbatic, lângă tomberoane de metal nefolosite sau cuşti goale de câini. În faţa caselor creşteau palmieri înalţi. Şi în faţa casei lui fuseseră pe vremuri doi palmieri bătrâni, dar, la cererea Navei, îi tăiaseră deoarece foşnetul lor în bătaia vântului, la fereastra dormitorului, îi alunga somnul şi o umplea de furie şi tristeţe.

În unele curţi creşteau tufişuri de iasomie şi asparagus, iar în altele, doar ierburi sălbatice printre pinii înalţi, care şuşoteau între ei în bătaia vântului. Beni Avni îşi vedea de drum, aplecat, pe Strada întemeietorilor, apoi pe Triburile lui Israel, a trecut pe lângă Parcul Zikaron, a zăbovit o clipă lângă banca pe care, după cum spusese Iadal, şezuse Nava când îi ceruse să ia biletul pe care scria *Nu-ţi face griji pentru mine* şi să i-l ducă lui Beni, la biroul lui provizoriu din clădirea consiliului local.

În clipa în care Beni s-a oprit lângă bancă, şi câinele care-l urmărea s-a oprit la o distanţă de zece metri. Acum nu mai lătra şi nici nu-şi mai arăta colţii, ci îl privea lung pe bărbat de la depărtare, cu ochi inteligenţi şi pătrunzători. Nava rămăsese însărcinată când erau încă studenţi şi necăsătoriţi, la Tel Aviv, ea la pedagogie, el la management. Au căzut imediat de comun acord că cel mai bine ar fi să pună repede capăt sarcinii. Dar cu două ore înaintea programării de la zece dimineaţa la clinica privată de pe Strada Reinis, Nava s-a răzgândit. Şi-a aşezat capul pe pieptul lui şi a început să plângă. El nu a renunţat, ci i-a cerut să fie raţională, nu aveau de ales, că toată chestiunea,

una peste alta, nu era mai dureroasă decât extracţia unei măsele de minte.

A aşteptat-o la cafeneaua din faţa clinicii, timp în care a citit două ziare din seara precedentă, cu tot cu suplimentele sportive. După nici două ore, a ieşit Nava, albă ca varul, şi s-au întors cu taxiul la cămin. Pe Beni îl aşteptau deja în cameră vreo şase sau şapte studenţi gălăgioşi, băieţi şi fete, care se adunaseră acolo pentru o petrecere, în urma unei înţelegeri făcute cu mai mult timp în urmă. Nava s-a întins pe un pat aşezat într-un colţ al camerei şi a încercat să-şi tragă pătura peste cap, dar discuţiile, strigătele, glumele şi fumul de ţigară ajungeau până la ea. S-a ridicat încet, slăbită şi ameţită, şi şi-a croit drum printre petrecăreţi, pe lângă perete, până la baie. Simţea că i se învârte capul, iar durerile reveniseră, fiindcă efectul anesteziei trecuse. La baie a constatat că cineva vomitase pe podea şi pe capacul vasului de toaletă. Nu a putut să se abţină şi a vomitat şi ea. După aceea a rămas în baie o oră întreagă, în picioare, cu palmele lipite de perete şi cu capul lipit de palme, până când au plecat toţi oaspeţii aceia gălăgioşi şi a găsit-o Beni tremurând; a luat-o în braţe şi a aşezat-o cu mişcări blânde pe pat. După doi ani, s-au căsătorit, dar Nava nu mai putea rămâne însărcinată. Diverşi medici au ajutat-o cu diverse tratamente. După cinci ani, s-au născut gemenele, Iuval şi Inbal. Despre după-amiaza aceea din camera studenţească din Tel Aviv, Nava şi Beni nu au mai pomenit nici măcar o singură dată. Ca şi cum ar fi convenit că nu are sens să-şi mai spună nimic. Nava preda la şcoală, iar în orele libere modela pe terasa închisă tot felul de figurine monstruoase şi capete de boxeri cu nasurile rupte, pe care le ardea în cuptorul din magazie. Beni Avni a fost ales preşedinte al consiliului local din Tel Ilan şi aproape toţi sătenii îl tratau cu afecţiune şi simpatie, fiindcă ştia să asculte pe toată lumea şi era o persoană modestă. Dar ştia şi să-şi impună propriile dorinţe înaintea dorinţelor celorlalţi, şi facea asta cu atât de multă iscusinţă, încât cei din jur nici măcar nu observau ce li se întâmplă.

4

Când s-o apuce pe Strada Sinagogii, s-a oprit o clipă şi a privit în urmă, să vadă dacă potaia îl mai urmăreşte sau nu. Câinele stătea în faţa unei porţi,

cu coada între picioare, cu botul întredeschis şi limba scoasă, şi îl privea pe Beni curios şi răbdător. Beni l-a chemat printr-un strigăt scurt, vino aici, iar animalul a ciulit urechile. Părea interesat de Beni, dar prefera să-l urmărească de la distanţă. Nici picior de animal nu se vedea pe străzile satului, nici măcar vreo pisică sau vreo pasăre, numai el şi vârfurile.

Lângă turnul de apă, care se sprijină pe trei stâlpi de beton, era un adăpost antiaerian, iar Beni Avni a încercat uşa metalică, descoperind că nu era încuiată. A coborât douăsprezece trepte. Un aer umed şi igrasios i-a atins pielea, iar mâinile lui au bâjbâit şi au descoperit întrerupătorul, dar adăpostul nu avea curent electric. Deşi coborâse într-o beznă totală, putea să-şi dea seama că era înconjurat de tot felul de obiecte, mormane de saltele sau paturi pliante şi un dulap dezasamblat. A tras adânc în plămâni aerul acela greu, şi-a croit drum pe pipăite prin beznă, până la trepte şi, chiar înainte să iasă, a mai încercat o dată să aprindă lumina. Apoi a închis uşa din fier şi s-a trezit din nou pe strada pustie.

Vântul se domolise între timp, dar se lăsase ceaţa, care ştergea contururile caselor vechi, unele construite cu mai bine de o sută de ani înainte. Tencuiala lor îngălbenită era plină de crăpături, coşcovită şi neîngrijită, pătată ici şi colo de găuri întunecate. Pini bătrâni şi cenuşii creşteau în curţi, iar casele erau despărţite una de cealaltă prin ziduri de chiparoşi. Din când în când se mai zărea câte un joagăr ruginit sau câte un cazan găurit, în mijlocul unei adevărate jungle de buruieni.

Beni Avni a fluierat scurt spre câine, dar acesta păstra încă distanţa. În faţa sinagogii, care fusese înălţată odată cu satul, la începutul veacului trecut, se afla un avizier pe care erau lipite afişe ale filmelor care rulau la cinematograful din sat şi reclame la produsele vinăriilor locale, alături de informările consiliului, care purtau semnătura lui. Beni a aruncat o privire peste acestea din urmă, dar fără vreun motiv anume, i se păreau complet lipsite de sens. Pentru o clipă a avut senzaţia că o siluetă gârbovită a trecut prin capătul străzii, dar, când a întors capul, a văzut numai tufişuri învăluite în ceaţă. În vârful sinagogii se afla o *menora*[12] din metal, iar pe uşi erau gravate figuri de lei şi scutul lui David. A urcat cinci trepte şi a apăsat pe clanţă. Uşa era închisă,

12 Candelabrul cu şapte braţe, unul dintre cele mai vechi şi cunoscute simboluri ale poporului evreu.

dar nu încuiată. Aerul dinăuntru era rece şi prăfuit şi întunecat. Deasupra chivotului acoperit cu un *parohet* fluturând uşor, luminat de o lumânare electrică veşnic aprinsă, stătea scris „îl voi preţui întotdeauna pe Dumnezeu”. Preţ de câteva clipe, Beni Avni a bântuit printre şirurile întunecate de scaune, după care s-a întors şi a urcat spre locul destinat femeilor. Pe băncuţe erau împrăştiate cărţi de rugăciune tocite, cu coperte negre. Un miros vechi de sudoare se amesteca în nările lui cu mirosul copertelor învechite. A atins cu mâna una dintre băncuţe, deoarece a avut impresia, pentru o clipă, că ceva, o agrafa sau un şal, se află încă acolo.

Când a ieşit din sinagogă, Beni Avni a văzut câinele aşteptându-l în capătul scării. S-a clătinat pe picioare şi a spus: Hai. Tuleşte-o de-aici. Câinele, care avea zgardă la gât şi, legată de ea, o plăcuţă cu un număr de identificare, şi-a lăsat uşor capul într-o parte şi a deschis botul, ca şi cum ar fi aşteptat răbdător o explicaţie. Dar nu a primit niciuna. Beni a pornit-o la drum, adus de spate, cu puloverul ponosit iţindu-se de sub haina trei sferturi, din piele de căprioară. Înainta cu paşi mari, cu întreg trupul aplecat, asemenea prorei unei corăbii muşcând din valuri. Câinele nu a renunţat, păzindu-l de departe.

Unde ar fi putut să se ducă? Poate la vreuna dintre prietenele ei, o fi pierdut noţiunea timpului şi a uitat să se mai întoarcă acasă. Poate o fi apărut ceva urgent la serviciu, fiind nevoită să mai rămână la şcoală. Sau poate o fi la policlinică. În urmă cu câteva săptămâni, în timp ce se certau, Nava îi spusese că felul lui amiabil de a se purta este întotdeauna o mască pentru ceea ce se află cu adevărat în spatele ei – un gol imens. Beni nu-i răspunsese nimic, îi zâmbise doar cu afecţiune, aşa cum facea întotdeauna când ea era furioasă pe el. Nava îşi ieşise din fire şi îi spusese, nu-ţi pasă de nimic. Nici de noi doi, nici de fete. El continuase să-i zâmbească afectuos şi îi pusese o mână pe umăr pentru a o linişti, dar ea se smucise, după care ieşise din cameră, trântind uşa. După o oră, îi dusese o cană cu ceai de plante fierbinte, îndulcit cu miere, pe terasa închisă, locul în care se retrăgea pentru a-şi crea operele de artă. Avea impresia că se mai liniştise puţin. De fapt, nu se liniştise deloc, însă luase cana din mâinile lui şi îi spusese pe un ton blajin: Mulţumesc, chiar nu era nevoie.

5

Şi poate că în vreme ce el cutreieră străzile pustii, învăluite în ceaţă, Nava îl aşteaptă acasă. Pentru o clipă s-a gândit să se întoarcă şi s-o pornească spre casă, însă gândul la locuinţa aceea goală, dar mai ales gândul la dormitorul cel gol, cu papucii de casă coloraţi ai Navei, care semănau cu două tigăi de jucărie, aşezaţi la picioarele patului, l-au făcut să se răzgândească, hotărât să meargă mai departe, cu umerii aplecaţi înainte, de-a lungul Străzii Viilor şi a Străzii Tarpat, până ce a ajuns la şcoala elementară, unde preda Nava. El însuşi, în urmă cu o lună de zile, se luptase din răsputeri cu oponenţii din interiorul consiliului, chiar şi cu Ministerul Educaţiei, reuşind în cele din urmă să obţină fondurile necesare pentru construirea a încă patru săli de clasă şi a unei săli de sport spaţioase.

Porţile de metal ale şcolii erau deja încuiate. Clădirea şi curtea erau împrejmuite de un gard tot din metal, deasupra căruia erau spirale din sârmă ghimpată. Beni Avni a ocolit de două ori clădirea, până a găsit un loc prin care putea să sară în curte. I-a făcut un semn cu mâna câinelui care-l privea de pe trotuarul de vizavi, s-a agăţat cu ambele mâini de zăbrelele de fier, s-a căţărat, a urcat până în vârf şi a presat cu degetele spirala de sârmă, s-a zgâriat şi s-a rostogolit înăuntru printr-o săritură în timpul căreia şi-a sucit puţin glezna. Apoi a pornit-o, şchiopătând uşor, prin curte, cu sângele picurându-i din mâna stângă, pe care şi-o zdrelise în ghimpii sârmei.

A mers de-a dreptul prin mijlocul curţii şi a pătruns în clădire printr-o intrare laterală. S-a trezit în capătul unui coridor lung, străjuit de-o parte şi de alta de nenumărate uşi care se deschideau spre clase. În aer plutea miros de transpiraţie, de mâncare şi praf de cretă. Podeaua era presărată cu bucăţele de hârtie şi coji de portocale şi mandarine. Beni Avni a intrat într-una din clasele ale căror uşi erau larg deschise şi a văzut pe catedră o cârpă plină de praf şi o foaie ruptă dintr-un caiet, pe care erau mâzgălite câteva rânduri. A luat bucata de hârtie şi a privit scrisul acela de mână, care, într-adevăr, părea a fi scrisul unei femei, dar nu al Navei. A pus înapoi pe catedră foaia pătată de sângele lui şi şi-a ridicat privirile spre tablă, unde a descoperit acelaşi scris feminin: Calmul vieţii la ţară, în comparaţie cu forfota vieţii la oraş – sunteţi rugaţi să predaţi compunerea cel târziu miercuri. Sub acest anunţ apăreau cuvintele: Următoarele trei capitole le veţi citi acasă şi veţi pregăti răspunsuri orale la toate întrebările din manual. Pe pereţi atârnau tablouri reprezentându-l pe

Herzl1, pe preşedintele ţării şi pe prim-ministru, dar şi câteva postere colorate, pe unul dintre ele scriind *Iubim natura şi îi protejăm puritatea*.

Băncile păreau puse claie peste grămadă, ca şi cum copiii le-ar fi împins una într-alta în drumul lor spre ieşirea din clasă la auzul primului clinchet al clopoţelului.

Pe pervazele ferestrelor erau ghivece, iar în ele, muşcate ce păreau neglijate, lipsite de rost în locul acela. Pe peretele din spatele catedrei atârna o hartă mare a statului Israel, cu un cerc verde şi gros în jurul satului Tel Ilan, aşezat între înălţimile Manase. Iar în cuier era agăţat un singur pulover, stingher. Beni Avni a ieşit din clasă şi şi-a continuat drumul, şchiopătând uşor, de-a lungul coridoarelor pustii. Picături de sânge curgeau din mâna lui rănită, însemnând locul prin care trecea. Când a ajuns în dreptul băilor, aflate la capătul culoarului, picioarele l-au târât spre toaleta fetelor, cu intenţia de a căuta înăuntru. La intrare l-a întâmpinat un miros urât, şi şi-a dat imediat seama că era diferit de duhoarea care venea dinspre toaleta băieţilor. În toaleta fetelor se aflau cinci cabine, şi Beni Avni a deschis uşa fiecăreia dintre ele, verificând ce se afla înăuntru, ba chiar a inspectat şi interiorul unui dulap în care erau depozitate substanţele şi obiectele folosite la curăţenie. Apoi a ieşit şi s-a întors exact pe drumul pe care venise, a străbătut un coridor, apoi un altul, până când a găsit, în final, cancelaria profesorilor. A ezitat o clipă, a atins cu degetele plăcuţa metalică pe care scria *Cancelarie – interzisă intrarea elevilor* fără *un motiv bine întemeiat*. Pentru o clipă a avut impresia că dincolo de uşa închisă are loc o întâlnire şi îi era teamă să nu deranjeze, dar, cu toate acestea, simţea un impuls de a-i întrerupe în mijlocul acţiunii. Dar în cancelarie nu se afla nimeni şi era întuneric, fiindcă ferestrele erau închise, iar draperiile trase.

De-a lungul pereţilor erau două rânduri de rafturi pentru cărţi, iar în mijlocul încăperii se afla o masă mare şi lungă, înconjurată de douăzeci sau douăzeci şi cinci de scaune. Pe masă erau ceşti de ceai şi de cafea goale, câteva cărţi, orare, circulare trase la xerox şi carneţele. Lângă fereastra cea mai îndepărtată era aşezat un dulap mare, compartimentat cu rafturi pentru fiecare profesor în parte. A căutat şi a tras sertarul Navei Avni, l-a pus pe masă şi a descoperit înăuntru un teanc de caiete, o cutie de cretă, o cutie cu tablete pentru dureri de gât şi un toc vechi şi gol pentru ochelari de soare. A rămas câteva secunde pe gânduri, după care a pus sertarul la loc.

În capul mesei, atârnat de spătarul unui scaun, Beni Avni a descoperit o eşarfa care i se părea cunoscută şi care semăna cu una dintre eşarfele Navei, însă nu putea fi sigur, mai ales în întunericul din cameră. Cu toate acestea, a luat eşarfa, şi-a şters cu ea sângele care-i curgea din dosul palmei, a mototolit-o şi a îndesat-o în buzunarul jachetei. Apoi a ieşit din cancelarie şi a înaintat pe coridorul cu multe uşi, după care a intrat pe un alt culoar. În timp ce mergea, arunca o privire în fiecare sală de clasă, a încercat clanţa uşii de la cabinetul asistentelor, dar uşa era încuiată, a inspectat până şi boxa goală a omului de serviciu, până ce a descoperit o ieşire din clădire, altă uşă decât aceea prin care intrase. A traversat curtea, apoi s-a căţărat din nou şi a presat spirala de sârmă cu mâna, a trecut pe deasupra lui şi a sărit înapoi în şosea, de data aceasta cu preţul unei spintecături uriaşe în mâneca hainei.

A rămas o oră întreagă în picioare, lângă gardul şcolii, aşteptând, fără a şti măcar ce anume aşteaptă, până când a zărit câinele care şedea pe trotuarul de vizavi, privindu-l cu multă seriozitate, de la vreo zece metri. S-a gândit să încerce să se apropie şi să-l mângâie, dar câinele s-a ridicat, s-a întins şi a început să înainteze încetişor, păstrând o distanţă constantă.

6

Aproape un sfert de oră a mers în urma câinelui pe străzile goale, cu mâna însângerată bandajată în eşarfa pe care o luase din cancelarie, eşarfa brodată care poate îi aparţinea Navei sau care, poate, doar semăna cu una dintre eşarfele ei. Cerul întunecat şi apăsător se încâlcise în coamele copacilor, iar mădularele cenuşii ale ceţii se odihneau prin curţi. Pentru o clipă, a avut impresia că doi sau trei stropi mărunţei de ploaie au poposit pe obrajii lui, dar nu era tocmai sigur şi nici măcar nu-i păsa. A ridicat privirea spre un gard, fiindcă i se părea că vede pe el o pasăre, dar, când s-a apropiat, nu era nicio pasăre, ci o cutie de conserve goală.

În drumul său, a traversat o alee îngustă, străjuită de două garduri de magnolie înaltă, alee pe care de curând o propusese pentru reasfaltare; chiar venise la un moment dat aici, să vadă cum merg lucrările. Din aleea aceasta a ieşit din nou în Strada Sinagogii, câinele mergea în faţa lui, indicându-i drumul,

iar acum lumina devenise mai difuză decât înainte. Pentru un moment s-a întrebat dacă nu ar fi mai bine să se întoarcă direct acasă, este posibil ca ea să fi ajuns deja acolo, iar acum se odihneşte, se întreabă pe unde o umbla şi, poate, cine ştie, chiar îşi face griji pentru el. Dar gândul la casa aceea goală l-a înfricoşat, şi a continuat să păşească, şchiopătând uşor, în urma câinelui; mergea înainte, fără să privească în urmă, cu nasul ca un cioc aplecat uşor, în timp ce amuşina drumul. Nu peste multă vreme, poate chiar înainte de lăsarea serii, va începe să cadă o ploaie deasă, spălând copacii prăfuiţi şi acoperişurile şi trotuarele. Se gândea la ce ar fi putut să fie, dar, din câte se părea, nu avea să se mai întâmple, însă gândurile i se învârteau în minte. Nava avea obiceiul să stea uneori cu fetele pe terasa din spatele casei, ascunsă printre lămâi, şi să discute cu de aproape în şoaptă. Nu a ştiut niciodată despre ce povesteau şi nici măcar nu l-a interesat. Acum îşi punea întrebări, dar nu-şi putea oferi răspunsuri. Avea impresia că îi revenea sarcina de a lua o decizie, dar, deşi era obişnuit să ia zilnic o mulţime de decizii, de data aceasta era măcinat de îndoială şi nici măcar nu înţelegea ce se cere de la el. Între timp, câinele s-a oprit şi s-a aşezat pe trotuar, la o distanţă de zece metri în faţa lui, aşa că s-a oprit şi el în apropierea Parcului Zikaron şi s-a aşezat pe banca pe care, din câte se părea, şezuse Nava în urmă cu două sau trei ore, când îl rugase pe Iadal să treacă pe la biroul lui de la consiliu şi să-i aducă biletul din partea ei. S-a aşezat exact pe mijlocul băncii, cu mâna însângerată înfăşurată în eşarfa, şi-a încheiat haina, fiindcă începuse să plouă uşor, şi a rămas acolo, aşteptându-şi soţia.

Străini

Era seară. O pasăre a strigat de două ori. Ce a vrut să spună nimeni nu ştia. Vântul a bătut, apoi a stat. Bătrânii îşi scoseseră scaune şi stăteau în faţa porţilor, privind trecătorii. Din când în când mai trecea câte o maşină, făcându-se nevăzută după curbe. O femeie a traversat încet drumul, cărând un coş de cumpărături, în drumul ei dinspre magazin către casă. O ceată de copii gălăgioşi a umplut strada de strigăte, vocile lor estompându-se pe măsură ce se îndepărtau. Dincolo de deal lătra un câine, iar un altul îi răspundea. Cerul se întunecase şi numai spre apus se mai vedea, printre umbrele chiparoşilor, lumina roşiatică a asfinţitului. Munţii îndepărtaţi se pierduseră în întuneric.

Kovi Ezra, un tânăr nu prea fericit, de şaptesprezece ani, stătea în spatele unui eucalipt al cărui trunchi era vopsit în alb şi aştepta. Era slăbuţ şi delicat, cu picioare subţiri şi tenul măsliniu. Chipul lui avea aproape întotdeauna o expresie de uimire tristă, ca şi cum, cu numai o clipă înainte, ar fi fost luat prin surprindere de ceva extrem de neplăcut. Era îmbrăcat într-o pereche de jeanşi prăfuiţi şi într-un tricou imprimat, pe care scria *Festivalul Trei giganţi*. Era un îndrăgostit confuz şi disperat, deoarece femeia pe care o iubea şi care era mai matură decât el, având aproape de două ori vârsta lui, avea un prieten, dar şi fiindcă simţea că, din pricina vârstei lui, aceasta nu simte faţă de el decât milă, şi asta din politeţe. Spera ca ea să-i ghicească adevăratele sentimente, dar se şi temea ca nu cumva lucrul acesta s-o îndepărteze şi mai mult. Şi în seara asta, dacă nu cumva îşi facea apariţia prietenul ei cu tirul ăla, îi va propune s-o conducă, după ce-şi termină programul de lucru la oficiul poştal, spre serviciul de la bibliotecă. Poate că de data asta va încerca, în cele din urmă, să-i spună ceva care să-i dea de înţeles ce se petrece în sufletul lui.

Funcţionară la poştă, Ada Dvash, care lucra şi pe post de bibliotecară a satului Tel Ilan, era o femeie divorţată, de treizeci de ani, nu prea înaltă, zâmbăreaţă, rotunjoară şi cu faţă luminoasă. Părul blond îi atârna despletit pe umeri, pe umărul stâng mai mult decât pe cel drept. Doi cercei mari de lemn se legănau, agăţaţi de lobii urechilor ei, în timp ce mergea. Avea ochii căprui şi calzi, unul dintre ei fiind afectat de o formă uşoară de strabism, ceea ce o facea şi mai drăgălaşă, ca şi cum ar fi făcut-o intenţionat, dintr-o pornire obraznică.

Îşi facea cu multă seriozitate şi plăcere atât meseria de funcţionară, cât şi pe aceea de bibliotecară. Îi plăceau fructele de vară şi muzica uşoară. În fiecare dimineaţă, la şapte şi jumătate, sorta corespondenţa sosită, apoi punea scrisorile şi coletele în compartimente speciale, destinate fiecărui locuitor al satului. La opt şi jumătate deschidea uşa oficiului poştal, dând semnalul începerii programului de lucru cu publicul. La unu după-amiaza, închidea şi mergea acasă, unde mânca şi se odihnea, după care deschidea din nou, între cinci şi şapte. La şapte închidea oficiul poştal, iar de două ori pe săptămână, lunea şi miercurea, pleca direct la bibliotecă. Singură se ocupa de înregistrarea pachetelor, a coletelor, a telegramelor şi a scrisorilor. Singură întâmpina pe oricine se apropia de gemuleţul ghişeului ei pentru a cumpăra timbre sau pentru a plăti taxa paravion, pentru a-şi achita facturile pentru utilităţi sau amenzile ori pentru a radia maşini. Tuturor le plăcea felul ei degajat de a fi, iar dacă nu era coadă mai stăteau puţin de vorbă prin gemuleţul ghişeului.

Satul era mic şi nu trecea multă lume pe la poştă. Sătenii veneau până aproape de dulapul lipit de zidul exterior al oficiului poştal, împărţit în compartimente destinate fiecărui locuitor, îşi verificau cutiuţele şi îşi vedeau mai departe de drum. Ada Dvash şedea îndărătul ghişeului şi organiza treburile poştei, completa formulare sau suprapunea pachetele în grămăjoare cu unghiuri perfect drepte. Uneori, cel puţin aşa spunea gura satului, o vizita un bărbat de aproximativ patruzeci de ani, cu umeri laţi şi musculoşi, care nu era de prin partea locului, un bărbat înalt şi masiv, dar puţin adus de spate, îmbrăcat mereu în salopetă de lucru albastră şi în bocanci. Îşi parca maşina greoaie vizavi de clădirea poştei şi o aştepta pe băncuţa din faţa intrării, jucându-se cu o legătură de chei, pe care o arunca în aer şi apoi o prindea. De fiecare dată când maşina lui era parcată în faţa oficiului poştal sau în faţa casei ei, oamenii din sat spuneau că prietenul ei a venit din nou să petreacă luna de miere[13]. Nu o ziceau cu răutate, ci cu afecţiune, fiindcă Ada Dvash era foarte îndrăgită în sat. În urmă cu patru ani, când o părăsise soţul, aproape întreaga comunitate fusese de partea ei.

2

13 Joc de cuvinte în limba ebraică, în care dvash înseamnă miere.

La picioarele eucaliptului, în bătaia ultimei licăriri de lumină a serii, tânărul a găsit un băţ, în timp ce aştepta ca Ada Dvash să-şi încheie programul de lucru la poştă; stătea în picioare şi scrijelea în praful de pe jos siluete de bărbaţi şi femei. Îi ieşeau deformate, ca şi cum le-ar fi desenat în silă. Dar în lumina aceea muribundă, nimeni nu-i putea observa desenele, nici măcar el nu le vedea prea bine. În cele din urmă, a şters totul cu talpa sandalei, ridicând un nor micuţ de praf. Încerca să găsească cele mai potrivite cuvinte pentru discuţia pe care o va avea cu Ada Dvash în timp ce o va conduce de la poştă la bibliotecă. O mai condusese de două ori până acum, iar atunci au vorbit cu fervoare despre dragostea lui pentru cărţi şi pentru muzică, dar, din pricina vorbăriei, nu reuşise să-şi exprime deloc sentimentele. Poate că de data asta vor discuta despre singurătate? Dar ea va putea subînţelege că se referă la statutul ei de femeie divorţată, şi astfel o va răni sau o va întrista. Data trecută, ea i-a vorbit despre cât de mult îi place Tanah[14], despre obiceiul ei de a citi seară de seară câte un verset, înainte de culcare. Poate vor discuta din nou despre dragostea ei faţă de Tanah? Despre David şi Michal, fiica lui Saul? Sau despre Cântarea Cântărilor? Dar el nu ştia mare lucru despre Tanah şi îi era teamă că Ada nu va privi cu ochi buni faptul că deschide un subiect despre care nu are cine ştie ce habar. Ar putea să-i vorbească despre animale, pe care le iubeşte şi de care se simte apropiat. De exemplu, despre obiceiurile de împerechere ale unor păsări cântătoare. Poate, abordind acest subiect, va reuşi să-i dea unele indicii referitoare la sentimentele lui. Dar ce şansă au sentimentele unui băiat de şaptesprezece ani pentru o femeie de treizeci? Va reuşi să-i stârnească doar mila, în cel mai bun caz. Iar distanţa dintre dragoste şi milă este ca aceea dintre lună şi o băltoacă oarecare. Între timp, până şi ultima rază de lumină se risipise. Unii dintre bătrâni încă şedeau moţăind sau privind în gol, pe scaunele scose în faţa porţilor, alţii se ridicaseră şi intraseră în case. Strada se golise. Dinspre viile întinse pe coamele dealurilor care înconjurau satul se auzeau strigătele şacalilor, cărora le răspundea din curţi lătratul furios al câinilor. Bubuitul înfundat al unui foc de armă a cutremurat întunericul. Iar în urma lui, doar şuvoiul de cântece al greierilor. Peste numai câteva minute va ieşi, va încuia uşa biroului poştal şi se va îndrepta către bibliotecă. Tu îţi vei face apariţia dintre umbre şi vei întreba, cum ai făcut şi în

14 Denumirea evreiasca a scrierilor cuprinse în Vechiul Testament. Poartă şi numele de Biblia ebraică.

trecut, dacă îţi permite să o conduci.

Deşi nu a terminat încă de citit cartea pe care i-a împrumutat-o data trecută, *Doamna Dalloway*, are de gând să-i mai ceară o carte, fiindcă vrea să-şi dedice lecturii întreg sfârşitul de săptămână. Dar nu are şi el prieteni? Prietene? Nişte planuri de distracţie? Adevărul e că nu prea are. Preferă să stea închis în camera lui, să citească şi să asculte muzică. Colegilor lui de dasă, foarte gălăgioşi, le plac distracţiile zgomotoase, pe când el preferă liniştea. Aşa îi va spune de data asta, iar ea va crede că e deosebit şi diferit de ceilalţi. De ce naiba trebuie să fii întotdeauna diferit faţă de toţi ceilalţi, ar putea să-l întrebe ea în replică, ieşi în lume, fa puţin sport. În fiecare seară, mama lui venea la el în cameră, pentru a verifica dacă avea sau nu şosete de schimb. Într-o seară, a încuiat uşa pe dinăuntru. A doua zi, tatăl i-a confiscat cheia.

A scrijelit cu băţul scoarţa vopsită în alb a eucaliptului, apoi şi-a atins bărbia cu palma, pentru a verifica dacă acum, la două ore după ce se bărbierise, pielea îi era încă la fel de netedă. De la bărbie, şi-a plimbat degetele pe obraji, apoi şi-a pipăit fruntea, iar în imaginaţia lui, degetele sale erau degetele ei. Puţin înainte de ora şapte, a sosit autobuzul de la Tel Aviv, oprind în faţa clădirii consiliului local. Din ascunzătoarea lui dindărătul eucaliptului, vedea siluete pătrăţoase de bărbaţi şi femei coborând şi cărând după ele genţi şi pachete. Le-a recunoscut pe dr. Steiner şi pe profesoara lui, Rahel Franko. Discutau despre bătrânul tată al profesoarei Rahel, care ieşise să cumpere ziarul într-o seară şi uitase drumul de întoarcere spre casă. Sunetul vocilor ajungea până la urechile lui, dar nu reuşea că descifreze ceea ce-şi spuneau şi, la drept vorbind, nici nu prea dorea s-o facă. Nu după mult timp, călătorii s-au împrăştiat care încotro, iar vocile lor au fost înghiţite de depărtare. Şi iar nu se mai auzea decât cântecul greierilor.

La ora şapte fix, Ada Dvash a ieşit din oficiul poştal, a încuiat uşa cu cheia, a tras şi grilajul exterior cel greu, a mai apăsat o dată clanţa pentru a fi sigură că uşa era închisă, apoi a traversat strada pustie. Era îmbrăcată într-o cămaşă subţirică de vară, care îi flutura pe piept, şi o fustă largă, vaporoasă. Kovi Ezra a ieşit din ascunzătoare şi a spus pe un ton blând, temându-se să nu o sperie:

— Tot eu sunt, Kovi. Îmi permiţi să te conduc câţiva paşi?

Ada Dvash a spus:

— Bună seara. De când stai aici?

Kovi a rămas în picioare fără să scoată un cuvânt, apoi adevărul i s-a rostogolit din gură:

— Te-am aşteptat o jumătate de oră. Poate chiar puţin mai mult.

— De ce m-ai aşteptat?

— Aşa. Pur şi simplu.

— Puteai să vii direct la bibliotecă.

— Sigur. Dar mi-a plăcut mai mult să aştept aici.

— Vrei să returnezi cartea?

— Încă nu am terminat-o. Am venit să-ţi mai cer o carte, pentru sfârşitul de săptămână. Le voi termina pe amândouă.

Şi astfel a început să-i povestească, în timp ce înaintau de-a lungul Străzii întemeietorilor, că el este aproape singurul băiat din clasa lui care citeşte cărţi. Ceilalţi sunt dependenţi de calculator sau de sport. Fetele, da, mai simt câteva care citesc. Ada Dvash ştia asta, dar nu dorea să-i spună că ştie, fiindcă nu voia ca el să se simtă stânjenit. Mergea alături de ea şi vorbea, vorbea, fără încetare, deoarece se temea că dacă va tăcea chiar şi numai o secundă, ea i-ar fi putut ghici secretul. Ea îi ghicise secretul şi se întreba cum să facă să nu-l rănească pe copilul ăsta, dar nici să nu-l încurajeze. Trebuia să ducă o adevărată luptă cu ea însăşi, pentru a-şi înăbuşi pornirea de a întinde o mână şi de-a o trece prin părul lui tuns scurt, cu excepţia unui moţ asemenea unei pene de găină, care îi dădea un aer copilăresc.

— Nu ai prieteni? Prietene?

— Băieţii sunt infantili, iar fetele nu prea sunt atrase de băieţi ca mine.

Apoi a adăugat pe neaşteptate:

— Nici tu nu eşti chiar ca toată lumea.

Ea a zâmbit în întuneric şi şi-a ridicat un pic piepţii cămăşii, care căzuse puţin într-o parte. Cerceii ei mari de lemn se legănau în timp ce păşea, ca şi cum ar fi avut viaţă proprie. Kovi continua să vorbească fără întrerupere, iar acum îndruga despre felul în care orice om de valoare priveşte prietenia cu suspiciune şi chiar cu ironie, în timp ce rostea aceste cuvinte, înăuntrul lui s-a trezit dorinţa de a o atinge şi aproape că şi-a trecut uşor mâna peste silueta femeii care mergea alături de el. Într-adevăr, a întins degetele şi aproape i-a pipăit umărul, dar s-a retras în ultima clipă, a strâns pumnul şi şi-a lăsat mâna

să cadă pe lângă trup. Ada Dvash a zis:

— În curtea asta e un câine care s-a repezit odată la mine, ba chiar m-a şi muşcat de picior. Hai să trecem mai repede pe aici.

Când Ada a pomenit de piciorul ei, tânărul s-a făcut roşu ca racul, bucurându-se că afară era deja întuneric, iar ea nu-l vede. Dar femeia observase ceva, poate nu roşeaţa, ci tăcerea lui neaşteptată, iar inima i s-a umplut de compasiune şi l-a atins uşurel pe umăr, întrebându-l cum este cartea pe care o citeşte, *Doamna Dalloway*. Kovi a început să vorbească despre roman cu înflăcărare, iar vocea îi era tunătoare şi încordată, ca şi cum ar fi fost expresia sentimentelor lui. A vorbit o grămadă despre *Doamna Dalloway* şi despre alte cărţi şi despre faptul că viaţa are un rost numai dacă e dedicată unei idei sau unui sentiment în jurul căruia să graviteze. Fără această idee sau fără acest sentiment, viaţa este goală şi lipsită de culoare şi nu are niciun rost s-o trăieşti. Adei Dvash îi plăcea foarte mult limbajul elevat al tânărului, dar se întieba dacă nu cumva chiar el este vinovat de singurătatea băiatului şi motivul pentru care nu a avut până acum nicio prietenă. Şi astfel, în sunetul vorbelor lui, au ajuns la biblioteca situată la parter, în aripa din spate a casei de cultură, şi au intrat printr-o uşă laterală, aflată în curte. Era şapte şi douăzeci de minute, iar biblioteca se deschidea la şapte şi jumătate. Aşa că Ada a propus să pregătească pentru amândoi câte o ceaşcă de cafea; la început, Kovi a bâlbâit un nu, mulţumesc, nu e nevoie, mulţumesc, dar după numai câteva clipe s-a răzgândit şi i-a spus: Adică, da. De ce nu. Mulţumesc. Şi a adăugat, îţi pot fi de folos cu ceva?

3

Biblioteca era luminată de un neon alb, puternic. Ada a aprins aparatul de aer condiţionat, a cărui trapă s-a deschis cu un scârţâit. Biblioteca era de fapt o sală nu prea mare, ai cărei pereţi erau tapetaţi, de jur împrejur, cu rafturi metalice, vopsite în alb. Într-un capăt al încăperii se deschideau trei culoare pline de rafturi de cărţi, perfect paralele, inundate şi ele de lumina albă a neonului, deşi parcă ceva mai estompată decât în sala principală. La intrare era aşezat un birou, iar pe birou, un calculator, un telefon, un teanc de pliante şi

reviste, două teancuri de cărţi şi un aparat de radio micuţ.

Ada s-a făcut nevăzută pe unul dintre culoarele de cărţi, cel în capătul căruia se aflau chiuveta şi uşa toaletei. Acolo a umplut fierbătorul. În timp ce se încălzea apa, a aprins calculatorul şi l-a aşezat pe Kovi alături de ea, în spatele biroului. El şi-a plecat ochii şi a văzut cum fusta vaporoasă, de culoarea lămâii, i se ridică deasupra genunchilor. În clipa în care privirile lui i-au întâlnit genunchii, faţa i s-a înroşit din nou şi şi-a lăsat braţele în poală. S-a răzgândit imediat după aceea şi le-a încrucişat pe piept, dar a revenit asupra deciziei şi şi-a lipit palmele de birou. Ea îl privea, iar strabismul uşor al ochiului ei stâng îi crea iluzia că femeia îi face un semn secret cu ochiul, ca şi cum ar fi spus: Nu-i nimic, Kovi. Şi s-a îmbujorat din nou.

Apa a început să fiarbă. Ada Dvash a turnat în două căni cafeaua neagră şi a pus zahăr în amândouă, fără să-l întrebe cum îi place, apoi i-a dat o cană tânărului, şi una a păstrat-o pentru ea. Îi privea tricoul imprimat şi se întreba la ce s-o fi referind textul scris pe el. Între timp, se făcuse opt fără douăzeci, dar niciun om nu pusese încă piciorul în bibliotecă. Pe marginea biroului erau aşezate, una peste alta, cinci sau şase cărţi noi, care fuseseră achiziţionate în cursul săptămânii precedente. Ada i-a arătat lui Kovi cum se întregistrează în calculator noile achiziţii, cum se aplică pe fiecare carte ştampila bibliotecii, cum se îmbracă în coperte de plastic rezistent şi cum se lipeşte o etichetă cu număr de inventar pe spatele fiecăreia.

— De acum înainte, eşti ajutor de bibliotecară, a spus ea şi a adăugat: Spune-mi, nu te aşteaptă ai tăi acasă? La cină? Poate că-şi fac griji pentru tine.

Strabismul ochiului ei stâng părea asemenea unei scânteieri de afecţiune.

— Nici tu nu ai mâncat.

— Mănânc întotdeauna după ce termin programul. Stau în faţa televizorului şi mănânc ce apuc, direct din frigider.

— Te voi conduce din nou. De aici până acasă la tine. Să nu mergi singură, pe întuneric.

Ada s-a uitat în ochii lui şi şi-a aşezat palma caldă pe mâna lui lipită de birou:

— Nu-i nevoie, Kovi. De aici ajung acasă în cinci minute.

Simţindu-i atingerea, trupul i-a fost scuturat de un fior dulce, de la ceafa

până la şale. Dar vorbele femeii lăsau să se înţeleagă că prietenul acela al ei, şoferul de tir, o aşteaptă acasă. Iar dacă nu este deja acolo, cu siguranţă va veni în cursul serii. De aceea i-a spus că nu are nevoie să fie condusă. Însă nu va renunţa şi va merge în urma ei ca un câine, până la uşă, iar după ce aceasta se va închide în urma ei va rămâne acolo, pe trepte. De data asta îi va întinde şi mâna în semn de noapte bună, iar în timp ce palma ei va fi prizoniera mâinii lui o va strânge uşor de două ori, făcând-o astfel să înţeleagă. Rea, schiloadă şi dezgustătoare i se părea lumea în care avantajul absolut al unui şofer este simplul fapt de a fi un bărbat matur, în vreme ce el nu este decât un tinerel. A început să-şi imagineze, pe neaşteptate, cum şoferul lat în umeri, pătrăţos, îşi strecoară degetele unsuroase sub cămaşa ei. Imaginea aceasta îl umplea de dorinţă şi ruşine, dar simţea şi furie faţă de ea şi dorinţa de a o răni puţin.

Ada îl privea din profil şi înţelegea ce se petrece. I-a propus să facă împreună o plimbare printre rafturile de cărţi, ar putea să-i arate tot felul de mici comori, ca de exemplu, opera scriitorului Eldad Rubin, cu corecturi scrise de mână direct pe marginile paginilor. Dar nici nu a apucat să termine ce avea de spus, că în bibliotecă au intrat două femei în vârstă, una scundă şi pătrată ca o valiză, iar cealaltă, cu părul tuns scurt şi cu ochii bulbucaţi în spatele unor lentile groase. Aduseseră cărţile pe care le aveau de returnat şi discutau cu Ada pe marginea romanului israelian despre care vorbea întreaga ţară. Kovi s-a ascuns de ele pe unul dintre culoarele de cărţi, iar acolo, pe un raft de jos, a descoperit *Spre far* de Virginia Woolf, a deschis-o la mijloc şi a citit, stând în picioare, o pagină sau două, numai pentru a nu mai fi nevoit să asculte conversaţia. Dar vocile femeilor răzbăteau până la el şi a auzit-o pe una dintre ele spunând: Din câte ştiu eu, revizuieşte foarte mult. Scrie iar şi iar acelaşi roman, cu foarte mici modificări. Prietena ei a zis: Şi Dostoïevski şi Kafka procedau la fel. Ce-i de mirare? Ada a spus zâmbind: Sunt subiecte şi motive asupra cărora scriitorii revin iar şi iar, fiindcă, din câte se pare, acestea îşi au izvorul undeva în sufletele lor.

În clipa în care Ada a rostit cuvintele îşi au izvorul în sufletele lor, Kovi Ezra a simţit cum inima i se chirceşte în piept. În momentul acela i-a fost limpede că ea ştie că el, de acolo din ascunzătoarea lui, va auzi ceea ce spune, şi că vorbeşte pentru el, nu pentru cele două femei, încercând să-i transmită că sufletele lor împart aceeaşi obârşie. Şi-a închipuit că se apropie de ea, o

îmbrăţişează, iar ea îşi lipeşte fruntea de umărul lui, fiindcă era cu un cap mai înalt decât ea, iar în timp ce stăteau aşa, sânii ei îi presau pieptul şi burţile lor erau lipite una de cealaltă, iar în punctul acela imaginea a devenit insuportabilă.

După ce au plecat cele două femei, a mai rămas un minut sau două în ascunzătoarea dintre rafturile de cărţi, unde găsise *Spre far*, până când trupul i s-a mai răcorit puţin, şi i-a spus Adei, pe un ton mult mai gros decât cel pe care îl avea vocea lui de obicei, că i se va alătura în curând. Între timp, ea a introdus în calculator titlurile cărţilor pe care le returnaseră cele două femei şi titlurile celor pe care le împrumutaseră.

Şi iată-i din nou aşezaţi pe Ada Dvash şi pe Kovi unul lângă altul, de aceeaşi parte a biroului, ca şi cum şi el ar fi lucrat de acum la bibliotecă. În tăcerea care se lăsase între ei se mai auzeau doar huruitul aparatului de aer condiţionat şi zumzetul neonului. Apoi au vorbit despre Virginia Woolf, care s-a sinucis înecându-se, în totul celui de-al Doilea Război Mondial. Ada a zis că sinuciderea în timpul războiului i se pare un act ciudat, straniu, fiindcă e greu să-ţi imaginezi că nu simţea niciun strop de compasiune, niciun pic de curiozitate în legătură cu ceea ce avea să se întâmple, cu cine avea să câştige cumplitul război în care fiecare individ din lumea asta era implicat într-un fel sau altul. Cum de nu a dorit nici măcar să aştepte deznodământul, să vadă dacă Anglia ei va fi salvată sau va cădea în mâinile naziştilor?

Kovi a spus:

— Era sătulă de tot şi de toate.

Ada a zis:

— Tocmai asta nu înţeleg eu. Întotdeauna îţi rămâne măcar un lucru drag pe lumea asta, de care nu vrei să te desparţi. Chiar şi o pisică ori un câine. Sau fotoliul pe care îţi întinzi picioarele seară de seară. Felul în care arată grădina atunci când plouă. Sau lumina asfinţitului privit printr-o fereastră.

— Eşti un om fericit. Din câte se pare, disperarea îţi e străină.

— Nu-mi e străină. Dar nici nu mă atrage.

În bibliotecă a intrat o fată cu ochelari, de douăzeci de ani, cu şoldurile rotunde, o cămaşă înflorată, jeanşi strâmţi şi ochii mijiţi din pricina luminii neonului, le-a zâmbit Adei şi lui Kovi, l-a întrebat pe Kovi dacă el va fi de acum ajutorul de bibliotecar şi i-a rugat s-o ajute să găsească materiale despre

revoltele arabilor din Palestina aflată sub mandat britanic, dintre 1936 şi 1939, cunoscute şi sub numele de Revoluţia Arabă. Ada a condus-o până la rafturile cu documente istorice şi la cele destinate cărţilor despre Orientul Mijlociu, şi au început să scoată amândouă carte după carte, răsfoind-o pe fiecare.

Kovi s-a dus la chiuveta de lângă uşa toaletei şi a spălat cele două ceşti de cafea. Ceasul de deasupra biroului arăta ora nouă fără douăzeci. Va trece şi seara asta, iar tu nu vei îndrăzni să-i mărturiseşti. De data asta, n-ai voie să renunţi. Când veţi rămâne din nou doar voi doi în bibliotecă, îi vei lua mâna, te vei uita în ochii ei şi îi vei spune, în cele din urmă. Dar ce îi vei spune, mai exact? Dar dacă va izbucni în râs? Dar dacă, din contră, dacă va intra în panică şi îşi va smulge mâinile din strânsoarea ta? Dar este în egală măsură posibil ca întreaga ei compasiune să se reverse asupra ta, să-ţi aşeze capul pe pieptul ei şi să-ţi mângâie părul. Aşa cum ar face cu un copil. Compasiunea l-a speriat mai tare decât orice refuz din partea ei. Îi era cât se poate de clar că, dacă îl va privi cu milă, nu se va putea abţine şi va izbucni în plâns. Nu-şi va putea stăpâni lacrimile. Iar în felul acesta totul se va duce de râpă, se va ridica şi se va face nevăzut în întuneric.

Între timp, ştergea continuu cele două ceşti cu un prosop de vase agăţat lângă chiuvetă şi a continuat să le şteargă şi după ce s-au uscat complet. În timp ce facea asta, privea un fluture de noapte ce se lovea întruna de sticla neonului.

4

Tânăra cu ochelari le-a mulţumit şi a ieşit, cărând o pungă de plastic cu cinci sau şase cărţi despre revoltele arabilor. Ada a introdus în calculator datele cărţilor care rămăseseră pe biroul ei. I-a explicat lui Kovi că îi este total interzis să împrumute mai mult de două cărţi odată unei singure persoane, dar tânăra aceasta are de predat o lucrare peste numai zece zile. Nu peste mult timp, la nouă, a zis ea, închidem şi plecăm acasă. La auzul cuvintelor plecăm acasă, inima lui Kovi a început să bată cu putere, ca şi cum în ele ar fi fost ascunsă o promisiune secretă. Peste câteva momente însă şi-a aşezat picior peste picior, deoarece trupul i se trezise din nou la viaţă, ameninţând să-l trădeze. O voce

interioară îi spunea, indiferent dacă va fi dezgustată sau dacă va râde de tine ori dacă te va compătimi, nu trebuie să renunţi, trebuie să-i mărturiseşti.

— Ada. Ascultă.

— Da.

— Îmi dai voie să-ţi pun o întrebare personală?

— Întreabă.

— Ţi s-a întâmplat vreodată să iubeşti pe cineva fără a avea vreo speranţă că persoana respectivă îţi va răspunde cu aceleaşi sentimente?

Ea a înţeles imediat unde bate şi a ezitat o clipă între afecţiunea pe care o simţea faţă de acest tânăr şi responsabilitatea de a-i descuraja sentimentele. Undeva, dedesubtul acestor două trăiri, exista şi impulsul difuz al consimţirii.

— Da. Dar asta s-a întâmplat demult.

— Şi ce ai făcut?

— Ceea ce fac toate. N-am mai mâncat, plângeam noaptea, la început mă îmbrăcam în haine frumoase şi atrăgătoare, iar mai apoi, intenţionat, în haine largi şi urâte. Până mi-a trecut. Trece, Kovi, deşi, atunci când ţi se întâmplă, ai mereu impresia că nu va trece niciodată.

— Dar eu…

O nouă cititoare a intrat în bibliotecă, o femeie de vreo şaizeci şi cinci de ani, înaltă şi energică, îmbrăcată într-o rochie uşoară de vară, care s-ar fi potrivit mai bine unei femei tinere, cu brăţări de argint în jurul încheieturilor subţiri şi bronzate şi un şirag de mărgele din chihlimbar încolăcit de mai multe ori în jurul gâtului. A salutat-o pe Ada şi a întrebat-o curioasă:

— Cine-i tânărul acesta drăgălaş? Unde l-ai găsit?

— Este noul meu asistent.

— Te cunosc, a spus bătrâna întorcându-se către Kovi, eşti fiul lui Victor Ezra, cel cu magazinul. Lucrezi voluntar aici?

— Da. Nu. Eu…

Ada a zis:

— A venit să mă ajute. Îi plac foarte mult cărţile.

A returnat un roman străin şi ar fi dorit să împrumute în schimb cartea acelui israelian despre care vorbea toată ţara, aceeaşi carte pe care o doriseră şi cele două femei dinaintea ei. Ada a spus că există o listă de aşteptare, că nu are decât două exemplare, că ambele sunt împrumutate şi că mai multe

persoane aşteaptă deja să le vină rândul.

— Să te trec şi pe tine pe listă, Liza? Va dura între o lună şi două luni.

Femeia a zis:

— Două luni? În două luni sigur va termina de scris un nou roman.

Ada a convins-o să se mulţumească doar cu un roman recomandat de ea, tradus din spaniolă, apoi femeia i-a salutat şi a ieşit. Kovi a zis:

— Ce antipatică. Şi bârfitoare, pe deasupra.

Ada nu i-a răspuns. Răsfoia cartea pe care o returnase bătrâna.

Kovi a fost cuprins pe neaşteptate de o senzaţie presantă a iminenţei, trupul şi sentimentele îi erau atât de răscolite, încât cu greu le mai putea ţine sub control. Rămăseseră din nou singuri, şi peste zece minute ea va spune că a sosit timpul să închidă biblioteca, şi iar se va duce totul pe apa sâmbetei, şi de data asta – pentru totdeauna. Deodată l-a cuprins o ură cruntă împotriva luminii albe şi orbitoare a neonului, asemenea celei dintr-un cabinet stomatologic. Avea senzaţia că, dacă n-ar fi fost lumina aceasta, poate i-ar fi mărturisit.

— Hai, fii cu adevărat ajutorul meu, a spus Ada, completează-mi în computer fişa cărţii pe care a împrumutat-o Liza, apoi pe aceea a cărţii pe care a returnat-o. Îţi arăt eu cum.

Dar ce crede ea, s-a înfuriat Kovi deodată, are impresia că sunt un copil căruia îi permite să se joace puţin la calculatorul ei, pentru ca apoi să-l trimită la culcare? E chiar atât de oarbă? Nu pricepe nimic? Dar chiar nimic? În clipa aceea l-a cuprins dorinţa năvalnică de a-i provoca durere, de a o muşca, de a o zdrobi, de a-i smulge cerceii mari de lemn, care i se legănau în urechi, pentru a o face să înţeleagă.

Ada şi-a dat seama că greşise. A pus o mână pe umărul lui şi a zis:

— Kovi, hai.

Atingerea mâinii ei pe umărul lui l-a ameţit, dar l-a şi întristat, deoarece a înţeles că ea nu voia decât să-l consoleze. S-a întors şi i-a apucat cu ambele palme obrajii, cuprinzându-i până la locul din care porneau cerceii, i-a tras faţa cu putere spre el, dar nu a îndrăznit să-şi apropie buzele de buzele ei, ci a rămas aşa, strângând-o cu putere un minut întreg, cu obrajii ei între palme şi ochii aţintiţi asupra buzelor ei, care nu erau nici deschise, dar nici complet închise. O expresie pe care nu o cunoştea şi-a făcut loc pe chipul ei scăldat în

lumina crudă a neonului, nu era o expresie ce trăda durere sau insultă, ci, din câte i se părea lui, mai degrabă părere de rău. Un minut întreg i-a ţinut capul în mâini, nu cu blândeţe, ci cu forţă, cu buzele apropiate de buzele ei şi întreg trupul tremurându-i de pasiune şi frică. Ea nu i s-a împotrivit şi nici nu a încercat să se elibereze din strânsoare, ci a aşteptat. Iar în cele din urmă a spus:

— Kovi.

Iar apoi:

— Trebuie să plecăm.

I-a dat drumul, a sărit de la locul lui, fără să-şi ia ochii de la ea nicio clipă, degetele lui tremurătoare au găsit pe pipăite întrerupătorul din colţ, iar într-o secundă lumina neonului s-a stins şi întunericul s-a lăsat peste bibliotecă. Acum, şi-a spus lui însuşi, dacă nu-i spui acum, vei regreta toată viaţa. Pe vecie. Şi iată-l singur cu pasiunea şi sentimentele care se revoltau înăuntrul lui, ducându-l spre pierzanie, cărora li se adăuga şi un impuls slab conturat de a o sechestra şi de a o proteja. De el însuşi.

5

Braţele lui întinse au descoperit trupul femeii, nemişcat, de cealaltă parte a biroului. A îmbrăţişat-o în întuneric, nu faţă în faţă, ci din lateral, cu coapsele lipite de şoldul ei. Întunericul îi dădea curaj, aşa că i-a sărutat urechea şi tâmpla, dar nu a îndrăznit s-o întoarcă spre el şi să-i caute buzele cu gura. Ea rămăsese în îmbrăţişarea lui, cu mâinile la spate, nici nu-l îndepărta, dar nici nu-l încuraja. Gândurile îi zburau către copilul mort pe care îl născuse după cinci luni de sarcină, o naştere prematură, în urma căreia doctorul o anunţase că nu va mai putea avea niciodată copii. Luni întregi după avort l-a învinovăţit pe soţul ei pentru moartea fătului, deşi nu avea niciun temei pentru a face acest lucru, în afară, poate, de faptul că venise şi se culcase cu ea cu doar câteva nopţi înainte de declanşarea travaliului prematur şi, cu toate că nu-l dorise, cedase în faţa lui, aşa cum se obişnuise încă din copilărie, să se supună, de fiecare dată, atunci când se afla în faţa unei voinţe puternice, mai ales în faţa voinţei puternice a unui bărbat. Şi asta nu pentru că ar fi avut o fire

supusă, ci fiindcă voinţa puternică a oricărui bărbat avea darul de a trezi în ea un fel de sentiment al siguranţei şi încrederii, din care derivau supunerea şi dorinţa de a ceda. Acum primea îmbrăţişarea aceea piezişă a tânărului fără a-l încuraja şi fără a-i opune rezistenţă. Stătea nemişcată, cu mâinile la spate şi capul plecat, suspinând uşor. Kovi nu ştia cum să interpreteze suspinele acestea, dacă sunt precum gemetele de plăcere din filme sau doar un mod de a protesta. Însă dorinţa lui puternică, dorinţa unui tânăr de şaptesprezece ani, înzestrat cu o imaginaţie bogată, alimentată de dragostea pentru o femeie, l-a făcut să-şi frece uşor coapsele de şoldul ei. Şi, pentru că era cu un cap mai înalt decât ea, i-a tras capul spre pieptul lui şi i-a mângâiat uşor părul cu buzele, care i-au atins încet unul dintre cercei, ca şi cum ar fi încercat să asculte prin sărutările lui blânde ce reacţie provocaseră înăuntrul ei mişcările coapselor lui. Ruşinea nu i-a diminuat plăcerea, ba din contră: acum strica totul, ştia, distrugea şi călca pentru totdeauna în picioare tot ceea ce s-ar fi putut înfiripa vreodată între el şi femeia iubită. Pornirea aceasta spre distrugere l-a ameţit cu totul, iar mâinile lui au început să-i caute sânii, dar imediat s-a speriat şi a îmbrăţişat-o din nou, continuând să-şi frece coapsele de şoldul ei, până când un val de plăcere i-a dat fiori pe şira spinării şi i-a făcut genunchii să tremure, fiind nevoit să se agaţe de ea ca să nu se prăbuşească, şi, simţind cum i se umezeşte burta, s-a grăbit să se îndepărteze puţin, pentru a nu o uda şi pe ea. Stătea în picioare în beznă, tremurând tot şi gâfâind, foarte aproape de ea, dar fără s-o atingă, roşu ca focul, cu dinţii clănţănindu-i uşor, ca şi cum ar fi dârdâit de frig. Ada a pus capăt tăcerii spunând pe un ton blând:

— Aprind lumina.

Kovi a zis:

— Da.

Dar Ada nu s-a grăbit să aprindă lumina. A spus:

— Poţi merge acolo să te aranjezi.

Kovi a zis:

— Da.

Şi, pe neaşteptate, a şoptit în întuneric:

— Scuze.

Şi i-a găsit pe pipăite palma şi i-a luat-o în mâini şi i-a mângâiat-o cu buzele şi i-a cerut din nou iertare, apoi s-a întors şi şi-a croit drum prin întuneric

spre uşă şi a dispărut din bezna apăsătoare din bibliotecă, în bezna luminoasă de afară, de sub cerul unei nopţi de vară. O jumătate de lună strălucea de deasupra turnului de apă, împrăştiind o lumină palidă care ba e, ba nu mai e, peste acoperişurile caselor, peste coroanele pomilor şi peste umbrele dealurilor estice.

Ea a aprins neonul, mijind ochii din pricina strălucirii orbitoare. Cu o mână îşi netezea cămaşa, iar cu cealaltă, părul. Pentru o clipă, a avut impresia că tânărul se afla încă acolo, că intrase doar la toaletă. Dar uşa bibliotecii era larg deschisă, iar ea a mers pe urmele lui, a ieşit pe uşă şi a rămas pe treptele exterioare, trâgând adânc în piept aerul înţepător al acelei nopţi de vară, cu miros de iarbă cosită, de balegă, de parfum al unor flori necunoscute.

Dar de ce fugi, s-a întrebat fără a rosti cuvintele cu voce tare, ce, eşti copil, de ce te-ai speriat aşa?

S-a întors în sală, a stins calculatorul, a oprit aparatul de aer condiţionat, a stins lumina orbitoare a neonului, a încuiat uşa şi a pornit-o spre casă. Pe drum au însoţit-o orăcăitul broaştelor şi ţârâitul greierilor şi o adiere uşoară de vânt, care aducea până la ea o aromă de ciulini şi praf. Poate că tinerelul ăsta o pândeşte iar din spatele cine ştie cărui copac, propunându-i în curând s-o conducă, şi poate că de data asta va îndrăzni chiar să o apuce de mână sau să o ia de mijloc? Avea impresia că mirosul lui, un miros de pâine neagră, săpun şi sudoare, pluteşte în aerul din jurul ei. Ştia că nu se va întoarce la ea, nici în seara aceea, şi, din câte părea, nici în serile care vor urma. Îi părea rău să-l ştie singur, în zadar măcinat de remuşcări şi ruşine. Cu toate acestea, simţea un fel de bucurie ascunsă, un fel de mândrie că-l lăsase să-i fiică exact ce dorise. Cât de puţin îi ceruse. Poate că, dacă i-ar fi cerut mai mult, nu l-ar fi oprit. A tras adânc aer în piept. Îi părea rău că nu apucase să-i spună vorbele acelea simple, nu-i nimic, Kovi. Nu-ţi fie teamă. Eşti bine. Totul e bine acum.

Tirul nu o aştepta în faţa casei, prin urmare ştia că va fi singură în noaptea aceea. La uşă au întâmpinat-o două pisici flămânde, care se gudurau şi se frecau apăsat de picioarele ei. Le-a vorbit cu voce tare, acoperindu-le cu mustrări pline de dragoste, umplându-le farfuriile cu mâncare şi castronaşele cu apă. După aceea a intrat în baie, unde s-a spălat pe faţă şi pe gât şi şi-a pieptănat părul. Când a ieşit, a aprins televizorul, nimerind exact în mijlocul unei emisiuni despre topirea calotei glaciare şi despre dispariţia vieţii arctice.

Şi-a uns o felie de pâine cu unt şi cu brânză, şi-a tăiat o roşie, şi-a pregătit o omletă şi o cană de ceai. Apoi s-a aşezat în fotoliul din faţa televizorului care predica despre dispariţia vieţii la Polul Nord şi a mâncat şi a băut ceaiul şi aproape nu simţea că obrajii îi erau udaţi de lacrimi. Când a devenit conştientă de ele, a continuat să mănânce şi să bea şi să se uite la televizor, mângâindu-şi obrazul stâng de trei sau patru ori. Lacrimile nu s-au oprit, dar au făcut-o să se simtă mai bine şi şi-a spus cuvintele pe care intenţionase să i le spună mai devreme lui Kovi, dar nu apucase, nu-i nimic, nu te speria, eşti bine, acum totul e bine. S-a ridicat, plângând încă, a luat în braţe una din pisici şi s-a aşezat din nou în fotoliu. La unsprezece fără un sfert s-a ridicat din nou, a tras obloanele şi a stins aproape toate luminile.

6

Kovi Ezra a colindat încolo şi încoace pe străzile satului, a trecut de două ori prin faţa casei de cultură şi de două ori prin faţa magazinului familiei lui. A intrat în Parcul Zikaron şi s-a aşezat pe o bancă deja umedă din pricina boabelor de rouă. Se întreba ce o fi crezând ea despre el acum şi de ce nu i-o fi tras două palme zdravene. Şi-a ridicat deodată braţul şi s-a pălmuit cu putere, până când l-au durut dinţii şi i-au ţiuit urechile şi ochiul stâng i-a lăcrimat puţin. Ruşinea i-a invadat întreg corpul, asemenea unei materii scârboase şi dense.

Doi băieţi de vârsta lui, Elad şi Shahar, au trecut pe lângă banca lui fără să-l observe, iar el s-a făcut micuţ, micuţ de tot, îngropându-şi capul între picioare. Shahar a spus: De cele mai multe ori se vede pe ea că minte. Nimeni nu se încrede în ea nici măcar pentru jumătate de minut. Elad i-a răspuns: Dar asta a fost o minciună nevinovată, adică o minciună justificată. Cei doi s-au îndepărtat, iar pietrişul de pe alee scârţâia sub tălpile lor. Kovi se gândea că ceea ce făcuse în seara aceea nu se va mai şterge niciodată. Nici măcar după ce vor fi trecut ani mulţi şi viaţa îl va fi purtat prin cine ştie ce locuri. Nici măcar dacă va merge la oraş şi va căuta o târfa, aşa visase de multe ori. Nimic nu va mai spăla ruşinea din seara asta. Ce bine ar fi fost dacă ar fi rămas pe scaun şi ar fi continuat să-i vorbească şi nu ar fi stins lumina aceea. Şi, dacă tot i-a trecut prin cap s-o stingă, nu ar fi putut, mai bine, să se folosească de întuneric

pentru a-i face cunoscute sentimentele lui? Toată lumea îi spune că se pricepe la vorbe. Ar fi putut să se folosească de cuvinte. Să-i recite versuri dintr-o poezie de dragoste de-a lui Bialik sau de-a lui Iehuda Amichai. Ar fi putut să-i arate poeziile pe care le-a scris el însuşi sau să-i spună una dintre poeziile pe care le compusese inspirat de ea şi pentru ea. Pe de altă parte, se gândea, ce s-a întâmplat s-a întâmplat şi din vina ei, fiindcă m-a tratat ca pe un copil toată seara, jucându-se de-a profesoara cu elevul. S-a făcut că plouă, ca şi cum eu aş fi aşteptat-o serile aşa, într-o doară, fără vreun rost anume, în faţa oficiului poştal, pentru a o conduce la bibliotecă. Adevărul este că ea ştie foarte bine adevărul şi se preface că nu ştie pentru a nu mă pune într-o situaţie jenantă. Mi-ar fi plăcut să mă facă de ruşine şi să-mi pună întrebări provocatoare. Mi-ar fi plăcut să am îndrăzneala de a o pune într-o situaţie stânjenitoare şi de a-i spune verde-n faţă că o femeie ca ea nu are ce căuta cu tipi precum şoferul ăla de tir. Tu şi cu mine suntem suflete-pereche, iar tu ştii asta. Dar nu-mi stă în putere să repar faptul că m-am născut cu cincisprezece ani mai târziu decât tine. Însă totul este acum lipsit de orice speranţă, având în vedere ceea ce s-a întâmplat. Am distrus totul pentru totdeauna. De fapt, ceea ce am făcut nu schimbă deloc situaţia, care, oricum, era sortită eşecului de la bun început. Nu aveam nicio şansă, nici eu, nici tu. Nicio şansă şi nicio umbră de speranţă. Poate, se gândea el, poate, după armată, o să-mi iau permis de condus tiruri.

S-a ridicat de pe bancă şi a traversat parcul. Pietrişul de pe alee scrâşnea sub tălpile sandalelor lui. O pasăre de noapte a scos un ţipăt sfâşietor, iar undeva la marginea satului un câine lătra cu încăpăţânare. Nu mai mâncase nimic de la amiază, iar acum simţea că-i este foame şi sete, dar gândul la casa în care se aflau părinţii şi surorile lui adunaţi ciorchine în faţa televizorului zgomotos l-a făcut să se răzgândească. Dacă se întoarce acasă, nimeni nu se va uita la el şi nu-l va întreba nimic, ar putea intra direct în bucătărie, să-şi ia ceva din frigider, după care să se închidă în camera lui. Dar ce va face acolo, cu acvariul neîngrijit, în care plutea de o săptămână întreagă un peşte mort, şi cu salteaua pătată? Mai bine rămâne afară, să-şi petreacă noaptea asta pe străzile pustii. Poate că mai bine ar fi să te întorci pe banca ta, să te întinzi pe ea şi să dormi acolo un somn fără vise până mâine-dimineaţă.

Deodată i-a venit ideea să se ducă acasă la ea şi, dacă tirul e parcat acolo, să se caţere pe el şi să arunce înăuntru un chibrit aprins, făcându-l să

sară în aer odată pentru totdeauna. Şi-a băgat mâna în buzunar, căutând nişte chibrituri despre care ştia că nu se află acolo. După aceea, picioarele l-au dus până la baza turnului de apă cocoţat pe trei picioare din beton, unde s-a hotărât să urce până în vârf, pentru a fi puţin mai aproape de jumătatea de lună care plutea acum pe deasupra dealurilor dinspre est. Balustrada de fier a scării era rece şi umedă, iar el urca repede treaptă cu treaptă şi, într-o clipă, s-a trezit în vârful turnului. Aici se afla un stâlp gros şi vechi de beton, cu saci de nisip împrăştiaţi peste tot şi găuri de tragere, rămas din timpul Războiului de Independenţă[15]. A intrat şi a aruncat o privire afară, printr-una dintre gurile de tragere. Înăuntru mirosea a urină stătută. Întinderi pustii îl înconjurau la adăpostul nesfârşiţii nopţii. Cerul era strălucitor, iar stelele sclipeau ici şi colo, străine una de alta şi străine lor înseşi. Din inima beznei au izbucnit două focuri de armă trase unul după celălalt, care de acolo s-au auzit ca două detunături. Luminile se aprinseseră deja la ferestrele caselor. Ici şi colo se vedeau reflectate în câte o fereastră deschisă culorile ecranelor televizoarelor. Două maşini au trecut una pe lângă alta exact sub el, pe Strada Viilor, iar farurile lor au luminat pentru o clipă aleea cu chiparoşi întunecaţi. Kovi căuta cu privirea fereastra casei ei şi, pentru că nu putea fi sigur care anume era, a ales una aflată în direcţia străzii ei, hotărând ca aceea să fie fereastra Adei. Prin geam pâlpâia o lumină gălbuie, fereastra fiind acoperită de draperie. De azi înainte, ştia asta, el şi ea vor trece unul pe lângă celălalt pe stradă ca doi străini. Nu va mai îndrăzni să-i spună nici măcar un cuvânt. Şi ea va sta departe de el de acum înainte. Dacă va trebui să intre vreodată în oficiul poştal pentru a rezolva cine ştie ce problemă, ea îşi va ridica privirea dindărătul geamului de la ghişeul ei şi va spune pe un ton egal, da, cu ce te pot ajuta?

15 Războiul israelo-arab (1948-1949).

Cântăreţi

Uşa era deschisă, iar în hol sufla un vânt rece şi umed de iarnă. Deja sosiseră douăzeci sau douăzeci şi cinci de oaspeţi, dintre care câţiva se învârteau încă prin salon, ajutându-se unii pe alţii să-şi dezbrace hainele groase. La intrare m-au întâmpinat murmurul vorbelor lor, mirosul plăcut al lemnului ars dinăuntrul sobei încinse, dar şi miros de lână umedă şi mâncare caldă. Almuzlino, un bărbat masiv, cu ochelarii legaţi cu un şiret în jurul gâtului, s-a aplecat şi a sărutat-o de două ori, câte o dată pe fiecare obraz, pe dr. Ghili Steiner, i-a cuprins mijlocul şi i-a spus arăţi foarte, dar foarte bine, Ghili. Femeia i-a răspuns uite cine vorbeşte. Korman cel rotund, care avea un umăr puţin mai ridicat decât celălalt, a venit şi a îmbrăţişat-o cu putere pe Ghili Steiner, apoi şi pe mine şi pe Almuzlino, şi a spus, cât mă bucur să vă văd pe toţi. Aţi văzut ce plouă afară? Lângă cuier i-am întâlnit pe Edna şi Ioel Rivek, un cuplu de medici stomatologi, amândoi în vârstă de cincizeci şi cinci de ani, care semănau foarte mult unul cu celălalt, ca urmare a lungii vieţi petrecute împreună; amândoi aveau părul cenuşiu tuns scurt, gâturile ridate şi buzele încordate. Edna Rivek a spus: Unii dintre invitaţi nu vor veni din pricina furtunii.

Şi noi am fost la un pas de-a rămâne acasă. Ioel, soţul ei, a zis: Dar ce să faci acasă? Iarna zdrobeşte sufletele.

În satul Tel Ilan era o seară hibernală de şabat. Chiparoşii înalţi se încâlciseră în ceaţă. Ploua mărunt. La Dalia şi Avraham Levin începuseră să se adune oaspeţii. Reşedinţa familiei Levin se afla pe coama dealului, pe o alee micuţă, numită Aleea Pompei de apă. Acoperişul din ţiglă avea horn, iar casa, două etaje şi pivniţă. În grădina luminată de felinare electrice erau câţiva pomi umezi, iar pe ramurile lor, măsline şi migdale. Pe peluza largă din faţa casei erau, plantate de la un capăt la altul, straturi cu flori de ciclamen. Tot acolo se afla şi un turn mic din piatră, din interiorul căruia curgea un firicel de apă artificială, într-un bazin ornamental. Peşti aurii leneşi pluteau înainte şi înapoi în lumina unui proiector electric îngropat pe fundul bazinului, luminând apa dinăuntru. Ploaia care continua să cadă tulburase apa din bazin.

Mi-am lăsat haina în vârful unui morman de haine aşezate pe canapeaua dintr-o încăpere laterală şi mi-am croit drum spre camera de oaspeţi. Aproape

treizeci de bărbaţi şi femei, marea majoritate în vârstă de cincizeci de ani sau mai mult, se adunau o dată la câteva săptămâni în casa familiei Levin. Fiecare cuplu aducea câte o plăcintă, câte o salată sau mâncare gătită caldă, se aşezau în cerc în camera spaţioasă de oaspeţi şi inundau încăperea cu cântece evreieşti vechi şi cântece ruseşti, care îi umpleau, pe cei mai mulţi dintre ei, de tristeţe şi dor. Iohai Blum îi acompania la acordeon, iar trei femei, nu tocmai tinere, stăteau în jurul lui şi cântau din trei flaute micuţe.

Un murmur de voci umplea întreaga cameră, dar deasupra lor se ridica vocea doctoriţei Ghili Steiner, care ordona: Toată lumea să se aşeze, vă rog. Vrem să începem. Dar oaspeţii nu se grăbeau să se aşeze, ocupaţi în continuare cu propriile conversaţii, hohote de râs şi bătăi uşoare pe umăr. Iosi Saison cel înalt şi bărbos m-a oprit lângă bibliotecă: Ce mai e nou, ce mai faci, ce mai spui? Nimic nou, am spus, tu cum o mai duci? Ca de obicei, a zis şi a adăugat: Nimic important. Dar unde-i Eti? am întrebat eu. Nu se simte prea bine, a spus, treaba e că săptămâna trecută i-au găsit o tumoră nu prea drăguţă. Dar m-a rugat să nu vorbesc despre asta. În afară de chestia cu pricina… Nimic. Nimic notabil. Ai văzut ce plouă afară? Iarnă în toată puterea cuvântului.

Dalia, amfitrioana, se plimba prin cameră şi le împărţea invitaţilor mape cu repertoriul de cântece. Avraham, soţul ei, s-a întors cu spatele spre oaspeţi, s-a aplecat spre şemineu şi a mai pus câteva lemne pe foc. În urmă cu mulţi ani, Avraham Levin mi-a fost comandant în armată. Dalia, soţia lui, a studiat împreună cu mine, la Secţia de istorie a Universităţii Ebraice din Ierusalim. Avraham era un bărbat tăcut şi introvertit, în vreme ce Dalia era o fire debordantă. Fusesem prieten cu fiecare din ei cu mult înainte de a se cunoaşte. Prietenia noastră a continuat de-a lungul anilor, şi după ce s-au căsătorit. O prietenie solidă şi reţinută, care nu avea niciodată nevoie să fie dovedită şi nu depindea de cât de des ne vedeam. Uneori se întâmpla să treacă un an sau un an şi jumătate între vizite, iar ei mă întâmpinau de fiecare dată cu căldură. Dar niciodată nu am rămas să înnoptez în casa lor.

În urmă cu douăzeci de ani, Daliei şi lui Avraham Levin li s-a născut unicul fiu, Ianiv. Acesta a fost întotdeauna un băiat retras, iar după ce a mai crescut, stătea mai tot timpul închis în camera lui. Când era încă foarte mic, am venit în vizită la părinţii lui, şi-mi aduc aminte că-i plăcea să-şi ţină capul strâns

lipit de burta mea, transformându-mi puloverul într-o peşteră micuţă. Odată i-am făcut cadou o broască ţestoasă. În urmă cu patru ani, când avea şaisprezece ani, băiatul a intrat în dormitorul părinţilor lui, s-a târât sub pat şi şi-a tras un foc de armă în frunte, cu pistolul tatălui său. O zi şi jumătate l-au căutat prin tot satul, fără să ştie că zăcea sub patul părinţilor. Nici măcar Dalia şi Avraham, care au dormit noaptea în patul lor, nu au ştiut că trupul singurului lor copil se află chiar dedesubtul lor. Menajera, venită să cureţe camera, l-a găsit chircit acolo, ca şi cum ar fi dormit. Nu a lăsat în urmă nicio scrisoare. Unii oameni spuneau ceva, alţii altceva. Dalia şi Avraham au instituit în memoria lui Ianiv obiceiul de a acorda o modestă bursă de studii elevilor cu voci muzicale, deoarece fiul lor cântase adesea în corul satului.

2

Timp de un an sau doi după moartea copilului, Dalia Levin a găsit alinare în practicile spirituale ale Orientului îndepărtat. Era directoarea bibliotecii din Tel Ilan şi înfiinţase, din proprie iniţiativă, un cerc de meditaţie care funcţiona în sediul bibliotecii. La fiecare şase săptămâni organiza la ea acasă seri muzicale deschise publicului. Şi eu am luat adesea parte la evenimentele acestea şi, fiindcă se obişnuiseră deja cu statutul meu de celibatar, le întâmpinau de fiecare dată cu multă căldură şi chipuri luminoase pe fetele care mă însoţeau, alta de fiecare dată. În seara asta am venit singur, le-am adus gazdelor o sticlă de merlot şi aveam de gând să mă retrag în colţul meu, între bibliotecă şi acvariu.

Dalia era sufletul acelor seri muzicale care se desfăşurau sub acoperişul casei lor: organiza, dădea telefoane, trimitea invitaţii, punea totul la punct, pregătea gustări, alegea repertoriul, pregătind dinainte câte o carte cu cântece pentru fiecare oaspete. De când s-a abătut nenorocirea aceea asupra lor, a cuprins-o un val de energie greu de stăvilit. Pe lângă bibliotecă, meditaţie şi serile muzicale, era membră şi în tot felul de comitete, se înscrisese în clubul de yoga, avea zile de studiu, conferinţe, întâlniri, adunări, prelegeri, studii aprofundate şi plimbări.

În ce-l priveşte pe Avraham Levin, acesta s-a închis în sine şi ieşea din

casă cât mai puţin posibil. În fiecare dimineaţă, fără excepţie, la ora şase şi jumătate fix, se urca în maşină şi pleca la serviciu, la centrul de cercetare al industriei aviatice, unde şi-a petrecut aproape toată viaţa derulând diverse proiecte. După serviciu, la cinci şi jumătate sau şase seara, se întorcea direct acasă. În serile lungi de vară ieşea în maiou şi pantaloni sport şi lucra încă o oră sau o oră şi jumătate în grădină. Apoi se spăla, lua de unul singur o cină frugală, hrănea pisica şi peştii exotici, după care se aşeza să citească, ascultând muzică în surdină şi aşteptând-o pe Dalia. De cele mai multe ori asculta muzică barocă, dar îi plăceau şi Fauré şi Debussy. Uneori alegea un jazz trist şi complicat.

Iarna, când se întorcea Avraham Levin de la serviciu era deja seară. Se întindea îmbrăcat pe covorul din faţa canapelei aflate în camera de oaspeţi, asculta muzică şi o aştepta pe Dalia să se întoarcă de la cine ştie ce curs sau întâlnire. La ora zece urca întotdeauna în camera lui. Dormitorul lor comun fusese închis după tragedie, aşa că dormeau separat, în camere aflate în colţuri opuse ale casei. Nimeni nu a mai intrat vreodată în dormitorul lor, iar obloanele au rămas trase pentru totdeauna.

În serile de şabat, cu puţin înainte de apusul soarelui, atât vara, cât şi iarna, Avraham facea o plimbare lungă, pe jos: înconjura întreg satul, pornea din sud, de la câmpuri şi livezi, şi se întorcea prin partea de nord. Trecea cu paşi repezi prin dreptul turnului de apă bătrân, cocoţat pe trei picioare de beton, străbătea toată Strada întemeietorilor, cotea stânga, spre Strada Sinagogii, traversa Parcul Pionierilor, mergea tot înainte şi traversa Triburile lui Israel, după care se întorcea acasă, pe Aleea Pompei de apă. Dacă întâlnea pe stradă vreun cunoscut care-l saluta, îi răspundea dând din cap, fără să se oprească, fără să încetinească măcar pasul. Uneori nici măcar nu răspundea la salut, ci îşi vedea de drum cu paşi mari şi spatele drept, deoarece pur şi simplu nu-i observa, fiind prea cufundat în gânduri.

3

Când m-am aşezat în colţul meu obişnuit, între acvariu şi bibliotecă, cineva m-a strigat pe nume. Am privit în jur, dar nu vedeam cine mă strigase.

În dreapta mea şedea o femeie pe care nu o cunoşteam, de vreo cincizeci de ani, cu părul legat la spate într-un coc mic. În faţa mea era fereastra, prin care nu se vedeau decât întunericul şi ploaia. În stânga mea pluteau peştii exotici îndărătul sticlei acvariului. Oare cine mă strigase pe nume? Poate doar mi se păruse. Între timp, murmurele amuţiseră, iar Dalia Levin dădea câteva indicaţii legate de modul în care urma să se desfăşoare evenimentul din seara aceea, servirea mesei va avea loc în pauza de la ora zece, brânzeturile şi vinul vor fi servite exact la miezul nopţii. Şi, desigur, a anunţat programul întâlnirilor viitoare ale grupului iubitorilor de muzică evreiască ce se reuneau odată la şase săptămâni în casa ei.

M-am întors către femeia aceea străină care stătea lângă mine, m-am prezentat în şoaptă şi am întrebat-o dacă şi ea cântă la vreun instrument. Mi-a spus în şoaptă că o cheamă Dafna Katz şi mi-a mărturisit că pe vremuri cânta la flaut, dar a renunţat cu mult timp în urmă. După care n-a mai spus nimic. Era o femeie înaltă, foarte slabă şi purta ochelari, iar mâinile ei, acoperite de mânecile bluzei de lână, păreau şi ele foarte slabe şi lungi. Avea părul prins la spate într-un coc, ca pe vremuri.

Între timp, coriştii au început să cânte o melodie de şabat, *Din coroanele copacilor căldura s-a risipit*, *Şabatul s-a pogorât peste noi*, *Pace vouă*, *îngeri ai păcii*, iar eu m-am alăturat celor care cântau şi o căldură plăcută mi-a invadat întreg trupul, ca şi cum aş fi sorbit dintr-o cană cu vin. Mi-am plimbat privirea pe feţele coriştilor, încercând să-mi dau seama care dintre ei mă strigase mai devreme pe nume, însă cu toţii păreau absorbiţi de cântec. Unii cântau cu voci subţirele, alţii, cu voci groase. Pe feţele unora dintre ei se vedea un zâmbet abia schiţat, de satisfacţie. Dalia Levin, gazda, îşi încrucişase braţele în jurul trupului, îmbrăţişându-se parcă. Iohai Blum a început să cânte la acordeon, iar trei femei îl acompaniau cântând din flaut. Una dintre ele a scos la început un sunet în plus, ascuţit şi ţiuitor, dar s-a corectat imediat şi li s-a alăturat prietenelor ei.

După cântecul de întâmpinare a şabatului, a venit rândul a patru sau cinci cântece din Galileea şi Kineret, cântece ale pionierilor, iar după ele, câteva cântece despre ploaie şi iarnă, fiindcă ploaia nu încetase să izbească în ferestre, iar din când în când se auzea câte un tunet scurt, făcând să tremure sticla geamurilor, în timp ce becul pâlpâia preţ de o clipă din pricina fulgerelor

puternice.

Avraham Levin şedea, cum îi era obiceiul, pe un taburet, lângă uşa care unea camera de oaspeţi cu bucătăria. Nu avea încredere în vocea lui, aşa că nu li se alătura celorlalţi, ci stătea şi asculta cu ochii închişi, ca şi cum misiunea lui ar fi fost aceea de a observa până şi cel mai neînsemnat falset. Uneori se ridica şi intra încetişor în bucătărie, pentru a supraveghea supele şi plăcintele din cuptor şi de pe aragaz, încălzite la foc mic până în momentul în care vor face pauza de masă, la ora zece, pauza care desparte cele două momente ale serii. După aceea, Avraham se apleca şi verifica focul din şemineu, pentru ca în cele din urmă să se întoarcă, să se aşeze din nou pe taburetul lui şi să închidă ochii.

4

Apoi, Dalia ne-a redus pe toţi la tăcere. Acum, a spus ea, Almuzlino ne va cânta un solo. Almuzlino, un bărbat masiv, lat în umeri şi înalt, cu ochelari atârnându-i pe piept, legaţi cu un şiret, s-a ridicat în picioare şi a început să cânte *Râzi*, *o*, *râzi de visurile mele*. Cânta cu o voce caldă şi gravă de bas, iar când a rostit versul *Fiindcă în oameni mă încred*, parcă ne-ar fi vorbit cu durere, din adâncul sufletului, exprimând prin cuvintele acelea un gând nou, sfâşietor, pe care niciunul dintre noi nu-l mai avusese până atunci.

După aplauze s-au ridicat Edna şi Ioel Rivek, medicii stomatologi care semănau unul cu celălalt ca doi gemeni, cu părul cărunt tuns scurt, cu buzele încordate şi ridurile din jurul gurii, care le dădeau un aer ironic. Au cântat în duet *Aripile serii s-au deschis*, iar vocile lor se împleteau ca într-un dans al unui cuplu de îndrăgostiţi. Apoi au cântat *M-am strecurat sub aripa ta*. Eram curios dacă Bialik, poetul nostru naţional, se întreba în poezia aceasta ce este dragostea, cine suntem noi, toţi aceia care nu suntem poeţi şi care încercăm să răspundem la toate aceste întrebări. Edna şi Ioel Rivek şi-au terminat cântecul, au făcut câte o reverenţă micuţă spre dreapta, apoi spre stânga, după care am aplaudat din nou cu toţii.

Am făcut o pauză scurtă, deoarece Rahel Franko şi Arie Tzelnik au venit cu întârziere şi, în timp ce se dezbrăcau, le spuneau celor prezenţi deja în casă că tocmai se anunţase la postul de radio Kol Israel cum că avioanele forţelor

aeriene bombardaseră obiectivele inamice şi se întorseseră fără incidente la bazele lor. Iohai Blum şi-a aşezat acordeonul la picioare şi a spus, în sfârşit. În clipa aceea, Ghili Steiner i-a răspuns că nu avem de ce să ne bucurăm, violenţa naşte violenţă, iar răzbunarea atrage după sine răzbunare. Iosi Sason, un bărbat înalt şi bărbos, a spus cu ironie: Şi ce propui, Ghili? Să tăcem în faţa lor? Să le întoarcem şi celălalt obraz? Almuzlino a intervenit în discuţie şi a spus cu vocea lui gravă de bas că un guvern normal ar trebui să rezolve astfel de chestiuni cu discreţie şi în urma unei analize serioase, în timp ce la noi, ca de obicei, graba şi superficialitatea… Însă aici a intervenit Dalia Levin, amfitrioana, care i-a rugat să nu se certe pe subiectele politice, ci să-şi continue serata muzicală, deoarece acesta era motivul pentru care se adunaseră acolo.

Arie Tzelnik se dezbrăcase între timp, dar, pentru că nu găsea niciun loc liber, s-a aşezat la picioarele cuplului Rivek. Rahel Franko şi-a tras un scăunel de lângă cuierul de la intrare şi s-a aşezat pe coridor, dincolo de uşa deschisă a camerei, pentru a nu aglomera şi mai mult încăperea, dar şi pentru a putea pleca după o oră, fiindcă trebuia să-şi supravegheze tatăl bătrân, care rămăsese singur acasă. Aş fi vrut să fac şi eu un comentariu pe marginea bombardamentelor efectuate de avioanele forţelor noastre aeriene, aveam o opinie complexă în legătură cu acest subiect, însă m-am abţinut, deoarece discuţia în contradictoriu se domolise, iar Iohai Blum începuse deja să cânte la acordeon şi Dalia Levin ne sugera să continuăm cu cântece de dragoste. Imediat după aceea a început să cânte *Au fost odată*, *acum mult timp*, *doi trandafiri*, *doi trandafiri*.

Toată lumea i s-a alăturat.

Exact în clipa aceea am fost îmboldit pe neaşteptate de impulsul de a merge în camera în care îmi lăsasem haina, în vârful unui morman de alte haine, şi de a lua ceva din buzunar. Aveam impresia că misiunea aceasta era de o importanţă vitală şi nu mai suferea nicio clipă de amânare, dar sub nicio formă nu reuşeam să înţeleg ce obiect îmi trebuia neapărat şi tocmai acum din buzunarul hainei şi ce personaj imaginar mă striga din nou, fiindcă femeia aceea slabă de lângă mine era absorbită de cântec, în vreme ce Avraham, aşezat pe taburetul lui de lângă uşa bucătăriei, închisese din nou ochii, rezemat de perete şi tăcut.

Gândurile mi-au zburat către străzile goale ale satului biciuite acum de

furtună, la chiparoşii întunecaţi care se unduiau în bătaia vântului, la luminile care se sting în casele micuţe, la câmpurile întinse şi ude şi la livezile desfrunzite. Mi se părea că în clipa aceea, într-una dintre curţile peste care se lăsase întunericul, se petrecea ceva, iar acel ceva care se petrecea acolo avea legătură cu mine şi mă implica într-un fel sau altul. Dar ce anume se petrecea, asta nu ştiam.

Grupul cânta acum *Dacă vrei să-ţi arăt oraşul noaptea*, iar acordeonul lui Iohai Blum amuţise, lăsând loc sunetelor celor trei flaute, îngânându-se într-o armonie deplină. După aceea am cântat *Unde îţi este iubitul*, *o*, *cea mai frumoasă dintrefemei*. Ce voiam să caut în buzunarul hainei? Nu am reuşit cu niciun chip să găsesc un răspuns. Şi, pentru că nu găseam răspunsul, mi-am înfrânat pornirea de a mă ridica şi de a ieşi din cameră şi am cântat împreună cu ceilalţi *Parfumul rodiei* şi *Dragostea mea cu pielea ca zăpada*. În pauza dintre aceste două cântece şi următorul, m-am aplecat şi am întrebat-o în şoaptă pe Dafna Katz cea cu mâini subţiri, care şedea lângă mine, de ce anume îi aduc aminte melodiile acelea. Iar ea, uimită parcă de întrebarea mea, mi-a răspuns: De nimic special. Imediat după aceea s-a răzgândit şi a adăugat: De tot felul de lucruri. M-am aplecat din nou spre ea, cu intenţia de a-i spune ceva despre amintiri, dar Ghili Steiner ne-a aruncat o privire plină de mustrări, ce-i cu şuşotelile alea, aşa că am renunţat şi am început să cânt. Vecina mea, Dafna Katz, avea o voce cu tonalităţi înalte şi plăcute. La fel şi Dalia Levin. Rahel Franko avea tonalităţi joase. Cu ele contrasta vocea caldă şi gravă de bas a lui Almuzlino. Iohai Blum cânta la acordeon, iar cele trei flaute unduiau asemenea unor plante agăţătoare în jurul melodiei lui. Ne simţeam bine cântând împreună, într-o noapte zguduită de ploaie şi furtună, melodii vechi, dintr-un trecut ale cărui zile fuseseră senine pentru toată lumea.

Avraham Levin s-a ridicat cu greu de pe taburet şi a mai aruncat un buştean în cuptorul deschis, ale cărui flăcări şerpuitoare şi frumoase încălzeau încăperea. Apoi s-a întors şi s-a aşezat din nou pe scăunelul lui şi a închis ochii, de parcă datoria lui ar fi fost aceea de a asculta vocile tuturor şi de a descoperi orice falset, fie el cât de mic. Probabil că afară continua să tune sau poate că avioanele forţelor aeriene zburau pe deasupra noastră la mică altitudine, în drumul lor spre bază, după ce bombardaseră obiectivele inamice, însă din pricina sunetelor melodioase ale vocilor celor prezenţi şi ale instrumentelor

nimic nu răzbătea până la noi.

5

La zece, Dalia Levin ne-a anunţat că a sosit timpul pentru pauza de masă, aşa că toată lumea s-a ridicat şi a început să se îndrepte spre colţul în care se aflau mâncărurile, undeva între camera de oaspeţi şi bucătărie. Ghili Steiner şi Rahel Franko au ajutat-o pe Dalia să scoată plăcintele din cuptor şi să ia oalele cu supă de pe aragaz, în timp ce o mulţime de oameni se adunaseră în jurul mesei, luându-şi pahare şi farfurii de carton. Între timp, conversaţiile şi discuţiile în contradictoriu reîncepuseră. Cineva a spus că funcţionarii din primării aveau dreptate când făceau grevă, iar altcineva i-a răspuns că, în cele din urmă, din pricina atâtor greve îndreptăţite, guvernul va fi obligat să tipărească din nou bani şi ne vom întoarce în curând la minunatele zile ale inflaţiei. Auzind aceste cuvinte, Iohai Blum, acordeonistul, a reacţionat, zicând că nu are sens să învinuim guvernul pentru tot, oare nu la fel de vinovaţi sunt şi cetăţenii simpli, iar când spun asta mă includ şi pe mine în rândul lor?

Almuzlino ţinea în mână un castron de supă aburind şi mânca stând în picioare. Lentilele ochelarilor lui legaţi cu şiret se aburiseră. A proclamat că ziarele şi televiziunea prezintă întotdeauna tabloul general. Dar tabloul general era, în opinia lui, mult mai puţin întunecat decât cel prezentat de mass-media. S-ar putea crede, a zis el încet, că noi, toţi cei de aici, suntem nişte hoţi şi nişte corupţi.

Din pricina vocii lui grave de bas, al cărei ecou răsuna în toată camera, şi cei din jur au auzit vorbele lui Almuzlino. Korman cel rotund îşi pusese în farfurie plăcintă de cartofi şi cartofi copţi şi friptură şi legume fierte şi ţinea platoul plin ochi în echilibru în palma mâinii stângi, încercând să manevreze cu mâna dreaptă furculiţa şi cuţitul. Exact în clipa aceea, Ghili Steiner i-a întins un pahar cu vin roşu. Nu am destule mâini, a pus Korman în glumă, aşa că ea s-a înălţat pe vârfurile degetelor de la picioare şi a întins paharul spre buzele lui, invitându-l să soarbă. Înţeleg că tu, a zis Iosi Sason către Almuzlino, învinuieşti media pentru tot. Nu cumva îţi faci viaţa prea uşoară?

Ţi-am spus: trebuie să privim lucrurile în perspectivă, dar Korman, care

avea un umăr mai ridicat decât celălalt, l-a întrerupt în mijlocul propoziţiei şi l-a condamnat prin cuvinte aspre pe unul dintre miniştrii guvernului. Într-o ţară civilizată, a spus Korman, un tip ca ăsta ar fi zburat de multă vreme. Almuzlino a zis: O clipă, o clipă, poate ne explici şi nouă mai întâi ce înţelegi prin ţară civilizată. Ghili Steiner a spus, ai putea crede că problemele noastre încep şi se termină cu un singur om. Ce bine ar fi fost să fie aşa. Tu, Iosi, nu ai gustat plăcinta de legume. De ce? Şi Iosi Sason i-a răspuns zâmbind, întâi dau gata tot ce am în farfurie, şi după aceea o să gust. Dafna Katz a spus: Cu toţii greşesc. Dar vorbele ei au fost înghiţite de gălăgia din cameră, fiindcă toată lumea vorbea în acelaşi timp, iar unii dintre invitaţi ridicau vocea, să se audă peste ceilalţi. Înăuntrul fiecărui om, mă gândeam eu, stă chircit copilul care a fost odată. La unii poţi vedea că acel copil trăieşte încă, în timp ce alţii cară după ei un copil mort.

M-am depărtat de grupul care discuta în contradictoriu şi am mers, cu farfuria în mână, să vorbesc cu Avraham Levin. Stătea lângă fereastră, trăsese puţin draperia şi privea la ploaia şi la furtuna de afară. I-am atins încet umărul, iar el s-a întors către mine fără să spună nimic, a încercat să zâmbească, dar nu a reuşit, buzele tremurându-i uşor. Am spus, Avraham. Apoi am spus, de ce stai singur aici? A rămas o clipă pe gânduri, după care mi-a răspuns trist că îi este puţin cam greu în compania atâtor oameni care vorbesc toţi deodată: E greu să-i asculţi şi e greu să-i urmăreşti. E iarnă în toată regula afară, am zis. Şi Avraham mi-a răspuns: Da. I-am povestit că în şeaua aceea venisem fără pereche, deoarece două tinere îmi ceruseră să le iau cu mine, iar eu nu voisem să aleg între ele. Avraiham a răspuns: Da. Ascultă, aun zis eu, Iosi Sason mi-a spus, dar ţine cont că e secret, că soţiei lui i-au descoperit nu ştiu ce tumoră. O tumoră nu prea drăguţă, exact aşa mi-a spus Iosi. Avraiham a dat din cap de trei sau patru ori, încuviinţând pentru sine sau ca şi cum ar fi primit de la mine confirmarea unei bănuieli pe care o avea de mult. Şi a spus: Dacă e nevoie, ajutăm.

Ne-am croit drum printre oaspeţii care mâncau stând în picioare din farfurii de unică folosinţă, am traversat murmurul de voci care conversau şi discutau în contradictoriu şi am ieşit pe terasă. Aerul era rece şi tăios, iar ploaia măruntă continua să cadă. Departe, dincolo de dealurile estice, cerul se lumina de fulgere difuze, pe care tunetele nu le mai urmau. O linişte deplină, adâncă

se lăsase peste grădină, peste pomii fructiferi şi peste chiparoşii întunecaţi, peste pajişte, peste câmpiile întinse şi peste livezile de dincolo de gardul grădinii.

La picioarele noastre se căscau luminile palide ale becurilor îngropate pe fundul batzinului fântânii arteziene. Un şacal singuratic a ţipat din inima beznei. Iar câţiva câini furioşi i-au răspuns de prin curţile din sat.

— Uite, a spus Avraiham.

Eu tăceaun. Aşteptaun să continue şi să-mi spună ce trebuia să văd, la ce se referea. Dar Avraihaun nu a maii zis nimic. În cele din urmă, am spus: Poate îţi aminteşti, Avraham, când eram amândoi în armată, în79, şi făceam parte din batalionul 1, în timpul raidului asupra Deir al-Nashaf? Când am fost rănit de un glonţ în umăr, iar tu m-ai evacuat? Avraham s-a gândit puţin, după care a spus: Da. Îmi amintesc.

L-am întrebat dacă se gândeşte adesea la vremurile acelea, iar Avraham şi-a lipit palmele de balustrada rece şi udă din fier a terasei şi a zis, cu faţa spre întuneric şi spinarea îndreptată către mine, uite, a trecut deja multă vreme de când nu mă mai gândesc la nimic. La absolut nimic. Doar la copil. Poate că aş fi putut să-l salvez, dar aveam tot felul de prejudecăţi, iar Dalia m-a urmat orbeşte. Hai să intrăm. Pauza se va termina în curând şi vor începe din nou să cânte.

6

La începutul celei de-a doua părţi a serii am cântat melodii din perioada Palmahului[16] şi a Războiului de Independenţă, *întinderile Neghevului*, *Cântecul prieteniei*, iar apoi am continuat cu cântece de Naomi Shemer. După încă o oră şi jumătate, ne-a anunţat Dalia, exact la miezul nopţii, vom face o nouă pauză, când vom servi brânzeturile şi vinul. M-am aşezat la locul meu, între bibliotecă şi acvariu, iar Dafna Katz s-a aşezat din nou lângă mine. Ţinea mapa cu repertoriul cu ambele mâini, cu toate cele zece degete, ca şi cum s-ar fi temut că cineva i-o va smulge din strânsoare. M-am aplecat şi am întrebat-o în şoaptă unde locuieşte şi dacă are cu ce ajunge acolo după ce se va încheia seara

16 Forţă de intervenţie a armatei clandestine israeliene, înfinţată în timpul mandatului britanic al Palestinei (1992-1948).

muzicală, fiindcă, dacă întâmplarea face să nu aibă cu ce să se întoarcă acasă, aş fi fericit s-o conduc. Dafna mi-a şoptit că o adusese Ghili Steiner şi că se va întoarce tot cu ea, mulţumesc frumos. Te afli aici pentru prima dată? am întrebat eu, iar Dafna mi-a răspuns în şoaptă că da, însă de acum înainte avea de gând să-şi facă un obicei din a veni aici la toate serile muzicale organizate o dată la şase săptămâni. Dalia Levin ne-a făcut semn, ducându-şi un deget la gură, să terminăm cu şuşotitul. Am luat cu blândeţe cartea din mâinile subţiri ale Dafnei şi i-am întors pagina. Ne-am zâmbit unul altuia şi am început să cântăm alături de ceilalţi *Noapte*, *noapte*, *vântul bate*. Imediat după aceea mi-a intrat din nou în cap ideea că trebuie să iau ceva din buzunarul hainei pe care o lăsasem într-o altă cameră, în vârful unui morman de paltoane, însă nu reuşeam sub nicio formă să-mi dau seama ce anume trebuie să iau. Pe de o parte, aveam un sentiment de panică, ca şi cum mi s-ar fi cerut să fac un lucru, iar eu îmi neglijasem îndatoririle, iar pe de altă parte, ştiam că este o panică nejustificată.

Dalia Levin le-a făcut un semn lui Iohai Blum, acordeonistul, şi celor trei flautiste care îl acompaniau, dar ei nu înţelegeau ce le cere. S-a ridicat de la locul ei, s-a apropiat de instrumentişti, s-a aplecat spre ei şi le-a spus ceva, după care a traversat încăperea, mergând până în celălalt capăt al ei, şi i-a şoptit ceva la ureche lui Almuzlino, care a ridicat din umeri şi a refuzat-o, însă ea a insistat şi nu l-a lăsat până când nu s-a învoit. Atunci a ridicat vocea şi a spus, vă rog să faceţi linişte pentru o clipă, a aşteptat să tăcem cu toţii şi a anunţat că acum se vor cânta melodiile *Fiecare om de pe faţa pământului e trecător* şi *îmi arunc ochii spre cer şi-ntreb stelele de ce nu-şi revarsă lumina asupra mea*. L-a rugat pe Avraham, soţul ei, să stingă câteva becuri, pentru ca lumina să fie mai difuză.

Ce obiect trebuia să caut oare în buzunarul hainei? Portmoneul cu actele era în buzunarul pantalonilor, l-am şi pipăit cu mâna. Ochelarii pentru condus se aflau la locul lor, în tocul pe care-l pusesem în buzunarul cămăşii. Fiecare lucru se afla la locul lui. Cu toate acestea, m-am ridicat în mijlocul cântecului, mi-am cerut scuze în şoaptă de la vecina mea, Dafna Katz, am trasat în mers o diagonală în perimetrul format de cântăreţi şi am ieşit în hol. Picioarele m-au condus până la capătul coridorului, apoi în salonul de la intrare şi la uşa de la intrare, pe care am deschis-o puţin fără niciun motiv, dar afară nu se vedea nici

urmă de om, doar ploaia măruntă care continua să cadă. M-am întors, am străbătut din nou coridorul şi am trecut pe lângă camera de oaspeţi şi pe lângă colţul în care erau aranjate mâncărurile. Cei adunaţi acolo cântau acum melodii din repertoriul trist al lui Natan Ionatan, *Ţărmuri pline de dor*, *Din nou a ieşit cântăreţul pe străzi şi trec zilele noastre şi plângem*.

La capătul coridorului am cotit spre un culoar lateral micuţ, din care se deschidea camera unde îmi lăsasem haina, în vârful unui morman de alte haine. Am scormonit câteva minute în muntele de haine, am căutat şi am dat la o parte, şi la dreapta, şi la stânga, paltoanele străine care-mi stăteau în cale, până când l-am găsit pe al meu, apoi i-am verificat încetul cu încetul, cu meticulozitate, fiecare buzunar. Într-unul din buzunare aveam un fular de lână împăturit, iar în altul, hârtii şi ambalaje de bomboane şi o lanternă micuţă. Din cauză că nu ştiam ce anume caut, am continuat să cotrobăi şi în buzunarele interioare, în care am mai găsit câteva hârtii şi un toc în care se afla o pereche de ochelari de soare. Ochelari de soare care sigur nu-mi erau de niciun folos acum, în mijlocul unei nopţi de iarnă. Şi totuşi, ce anume căutam? Nu am găsit niciun răspuns, doar o furie abia reţinută, furie împotriva mea şi împotriva muntelui de paltoane care se prăbuşea sub mâinile mele. Am aşezat hainele cât de bine am putut, am luat lanterna şi am plecat de acolo. Aveam de gând să mă întorc la locul meu dintre bibliotecă şi acvariu, alături de Dafna Katz cea osoasă, cu braţe subţiri, dar ceva m-a oprit. Poate mă temeam că, dacă aş fi intrat în cameră în timp ce ei cântau, aş fi atras atenţia asupra mea, lucru pe care nu-l doream, poate şi din pricina unui sentiment al datoriei nu foarte clar, o datorie care mă reţinea încă în locul acela. Dar ce datorie aveam de îndeplinit, asta nu mai ştiam. Ţineam strâns lanterna în mână.

Înăuntru cântau plini de tristeţe *Dac-aş fi fost o micuţă pasăre înaripată*, *să zbor departe de singurătatea* fără *margini*, *cu inima torturată*, iar acordeonul lui Iohai Blum lăsase locul celor trei flaute. Unul dintre flaute a falsat pentru o clipă, dat imediat s-a corectat. Pentru că nu-mi găseam locul, m-am îndeptat spre baie, deşi nu aveam nevoie la toaletă, însă aceasta era ocupată, iar uşa încuiată, aşa că am urcat treptele spre etaj, cu siguranţă există şi acolo o baie. Din capătul de sus al scării, muzica se auzea mai înfundat, potrivindu-se cu peisajul hibernal de afară şi, în ciuda faptului că acordeonul lui Iohai Blum începuse din nou să cânte, aveam impresia că ceva îi zdrobeşte şi îi înăbuşă

sunetele. Acum cântau cu toţii, în afară de mine, cântecul lui Rahel, *De ce m-aţi minţit*, *lumini îndepărtate*, iar eu mă oprisem pe-o treaptă şi ascultam nemişcat, ca hipnotizat.

7

Douăzeci, treizeci de minute am stat acolo, cu lanterna în mână, fără a şti încotro mă vor duce picioarele. La capătul culoarului de la etaj era un bec aprins. Aveam impresia că becul acela chior nu dădea lumină, ci facea doar ca umbrele să pară şi mai apăsătoare. Câteva tablouri erau agăţate ici şi colo pe pereţii coridorului, însă în lumina aceea difuză, păreau mai degrabă nişte pete întunecate şi neclare. De-a lungul holului se vedeau câteva uşi, toate închise. Am trecut de două ori prin faţa fiecăreia dintre ele, înainte şi înapoi, întrebându-mă care dintre ele o fi. Dar la întrebarea care dintre ele o fi ce anume nu ştiam să răspund, fiindcă nu ştiam ce anume caut şi pentru că deja uitasem complet de ce urcasem acolo. Afară se auzea şuieratul rafalelor de vânt. Ploaia care se înteţise lovea în ferestrele casei. Poate începuse să cadă grindina. Imediat după ce am intrat pe coridorul de la etaj, am aruncat o privire către fiecare uşă în parte, ca şi cum aş fi venit aici pentru a căuta un seif ascuns.

Apoi am deschis cu multă precauţie a treia uşă de pe dreapta. Un frig pătrunzător şi o beznă adâncă m-au întâmpinat la intrare. În încăpere plutea mirosul unei camere neaerisite de foarte mult timp. Am aprins lanterna şi am văzut siluetele răsturnate şi amestecate ale obiectelor de mobilier înghesuindu-se în faţa ochilor mei, în bătaia tremurătoare a fasciculului de lumină. Obloanele erau trase, iar grindina şi vântul le biciuiau. În lumina aceea slabă am văzut o oglindă mare, lipită de uşa unui dulap de haine. Din oglindă se reflecta spre mine o rază de lumină venită dinspre lanternă, menită parcă să mă orbească. În cameră plutea un aer închis, miros de praf vechi şi aşternuturi care nu au mai fost de multă vreme schimbate. Probabil nu mai deschiseseră de foarte mult timp uşa sau fereastra acestei încăperi. Cu siguranţă erau pânze de păianjen la colţurile tavanului, dar nu le puteam vedea în lumina aceea. Dintre obiectele de mobilier am identificat un dulap micuţ, un scaun, apoi încă

un scaun. După ce am făcut un pas în cameră, am întins mâna să închid uşa şi s-o încui pe dinăuntru. Picioarele mele îşi continuau drumul spre adâncurile încăperii. În urechile mele se îngropau sunetele cântecelor ce răsunau de jos, estompate şi îndepărtate, acoperite de şuieratul vântului şi de unghiile grindinei zgâriind fereastra dormitorului. Cu siguranţă se lăsase ceaţa afară, peste grădină, învăluind siluetele chiparoşilor. Nicio fiinţă nu trecea pe Aleea Pompei de apă. Numai peştii înotau încetişor, indiferenţi la grindină şi vânt, în apa din bazinul artificial, luminat din interior de un generator îngropat în piatră. Apa ţâşnea dintre stâncile ornamentale şi curgea în bazin.

Exact sub fereastră era aşezat un pat mare, iar două noptiere micuţe îl străjuiau de o parte şi de alta. Podeaua era acoperită de un covor, iar eu m-am descălţat, mi-am scos şosetele şi m-am aşezat pe el desculţ. Covorul era gros şi miţos. Tălpile mele goale l-au simţit moale şi ciudat la atingere. Am îndreptat lanterna spre pat şi am observat că pe cuvertura care-l acoperea erau împrăştiate câteva perne. Pentru o clipă mi s-a părut că adunarea de la parter cântă *Ascultă vocea mea venind de departe*, dar nu mă puteam încrede în urechile mele şi în ce auzeau ele, cum nu mă puteam încrede nici în ceea ce vedeau ochii mei la lumina lanternei. Fiindcă în cameră părea să se producă un fel de mişcare continuă şi înceată, ca şi cum un om în toată firea, greoi şi leneş, s-ar foi într-un colt sau s-ar târî în patru labe ori s-ar rostogoli într-o poziţie stângace de la dulapul micuţ până la fereastra închisă. Din câte se părea, numai tremurul lanternei în mâna mea putea da naştere acestor iluzii, dar aveam senzaţia că şi în spatele meu, în locul acela cufundat în beznă, se târăşte ceva. Dar de unde şi încotro, asta nu mai ştiam.

Ce caut eu aici? Nu aveam niciun răspuns la această întrebare, deşi ştiam că în dormitorul acesta părăsit dorisem să ajung încă de la începutul serii şi, poate, cu mult timp înainte de asta. Mi-am auzit deodată sunetul respiraţiei şi îmi părea rău că tocmai el sparge tăcerea mormântală din cameră. Pentru că o tăcere umedă umplea aerul, fiindcă ploaia încetase să mai cadă, iar vântul se potolise şi cântecele de la parter amuţiseră dintr-odată. Poate că era timpul să se servească brânzeturile şi vinul. Eu nu voiam nici brânză, nici vin. Nu mai aveam niciun motiv să întorc spatele disperării. Aşa că m-am aşezat în patru labe, desculţ, pe covorul de lângă patul matrimonial, am ridicat încetişor cuvertura care atârna peste marginile patului şi am vârât înăuntru raza de

lumină palidă, cu intenţia de a explora puţin întunericul acelui spaţiu de dedesubt.

Într-un loc îndepărtat, în alte vremuri

Toată noaptea din miaştina verzuie au ieşit miasme. Un miros dulceag, de putregai, pluteşte printre colibele noastre. Uneltele de fier ruginesc afară noaptea, gardurile vii se dezintegrează într-o pârguire umedă, mucegaiul mănâncă zidurile, paiele şi fânul se înnegresc din pricina umezelii, ca şi cum ar fi arse, ţânţarii roiesc peste tot, camerele noastre se umplu de insecte, care zboară şi se târăsc în toate direcţiile. Până şi pământul musteşte de apă. Carii şi păduchii devorează mobila, gardurile din lemn şi chiar ţiglele putrezite. Copiii noştri sunt bolnavi toată vara, fac tot felul de infecţii ale pielii, uneori cangrenă. Bătrânii mor din cauza insuficienţei respiratorii. Până şi cei rămaşi în viaţă răspândesc în jurul lor duhoare de cadavre. Mulţi dintre cei de aici sunt sărmani cu duhul, guşaţi, n-au pic de minte, au membrele schilodite, feţele strâmbe, cu saliva curgându-le pe la colţurile gurii, fiindcă aici toată lumea se împerechează cu toată lumea: fratele cu sora lui. Fiul cu mama. Taţii cu fiicele.

Eu, care am fost trimis aici în urmă cu douăzeci sau douăzeci şi cinci de ani, pentru a încuraja dezvoltarea acestei zone mai puţin evoluate, continui încă să ies, zi de zi, la vremea apusului însângerat, să-i dau cu spray dezinfectant pe aceia care au nevoie şi să le împart locuitorilor suspicioşi chinină şi acid carbonic şi praf de sulfamidă şi uleiuri pentru piele şi substanţe deparazitante; voi rămâne aici până când, în cele din urmă, îmi vor trimite un înlocuitor, poate pe cineva mai tânăr decât mine, cu un caracter mai puternic decât al meu, care să preia ştafeta.

Între timp, eu sunt şi farmacist, şi profesor, şi notar, şi judecător, şi medic, şi arhivar, şi cel care încearcă să arbitreze şi să aplaneze conflictele. Încă îşi scot pălăriile ponosite în faţa mea şi le apasă uşor pe piept, fac o plecăciune şi mi se adresează la persoana a treia. Încă le e ruşine de mine, aruncându-mi zâmbete viclene, ştirbe. Dar eu sunt forţat să-i flatez din ce în ce mai mult, să închid ochii, să mă adaptez la credinţele lor, să ignor rânjetele lor obraznice, să le inspir mirosul trupurilor şi să le ascult obscenităţile şi să-i văd prostituându-se la drumul mare, prin tot satul. Trebuie să recunosc, în sufletul meu, că nu mai am aproape nicio putere asupra lor. Autoritatea mea s-a erodat. Din influenţa mea nu au mai rămas decât firimituri amărâte, presărate

în păcăleli, în vorbe dulci, în minciuni absolut necesare, în ameninţări voalate şi în mituiri neînsemnate. Nu-mi rămâne decât să mai rezist o vreme, nu prea mult, până când va sosi înlocuitorul meu. Atunci voi pleca din locul ăsta pentru totdeauna sau, din contră, îmi voi găsi o colibă goală, îmi voi lua o ţărăncuţă tânără cu trup fertil şi mă voi stabili aici.

Înainte să vin eu aici, în urmă cu o jumătate de secol sau chiar mai mult, ţinuturile acestea au fost vizitate de guvernatorul districtului, însoţit de o escortă numeroasă, care a poposit pe aici o oră sau două şi a dat ordin să se devieze cursul râului, astfel încât să sece miaştina asta blestemată. Împreună cu guvernatorul au venit ofiţeri şi funcţionari şi supraveghetori şi oameni cu credinţă în Dumnezeu, un avocat, un cântăreţ, un istoric renumit, un intelectual sau doi, un astrolog şi preşedinţii a şaisprezece departamente ale serviciilor secrete. Guvernatorul şi-a dictat comenzile: Să se excaveze. Să se devieze. Să fie secat. Să fie dislocat. Să fie curăţat. Să curgă controlat. Să fie mutat. Şi să înceapă un capitol nou în viaţa acestui loc.

Absolut nimic nu s-a întâmplat de atunci.

Zvonurile spun că dincolo de râu, dincolo de păduri şi de munţi, au fost numiţi deja câţiva guvernatori în locul lui, unul a fost demis, al doilea a fost înlăturat, al treilea a călcat strâmb, al patrulea a fost ucis, al cincilea a fost întemniţat, al şaselea şi-a schimbat orientarea, iar al şaptelea a fugit ori a închis ochii. Aici, lucrurile sunt la fel cum au fost întotdeauna: bătrânii şi copiii continuă să moară, în timp ce tinerii îmbătrânesc înainte de vreme. Populaţia satului, aşa cum indică un recensământ minuţios, este în scădere. Conform tabelului întocmit de mine şi atârnat deasupra patului meu, până la mijlocul secolului nu va mai exista aici niciun suflet de om. Vor rămâne doar insectele şi reptilele.

Copii se nasc din belşug, dar cei mai mulţi dintre ei mor la vârste foarte fragede, iar asta aproape că nu mai întristează pe nimeni. Bărbaţii tineri fug în nord. Fetele cultivă în noroiul adânc sfeclă şi cartofi, rămân însărcinate la doisprezece ani, iar la douăzeci se prăpădesc deja sub ochii mei. Pasiunea răbuâneşte uneori deodată şi răvăşeşte tot satul în timpul nopţii, la lumina focurilor cu lemne umede. Cu toţii îşi pierd controlul, bătrâni cu copii, fete tinere cu bărbaţi diformi, oameni cu animale. Mai multe detalii nu pot da, fiindcă, în astfel de nopţi, eu mă închid în coliba mea, aflată în incinta

dispensarului, trag obloanele ponosite de lemn, pun zăvorul şi îmi aşez revolverul încărcat sub pernă, în caz că le-ar trece cine ştie ce prin minte.

Dar asta nu se întâmplă foarte des. A doua zi se trezesc la amiază, cu inimile grele, cu cearcăne în jurul ochilor, muncind, până la căderea nopţii, aplecaţi peste culturile lor nămoloase. Zilele sunt toride. Muştele obraznice, mari cât o monedă, ne acoperă din cap până-n picioare, zumzăind şi ciupindu-ne cu trompele lor dezgustătoare. Munca la câmp e istovitoare. Căpăţânile de sfeclă şi cuiburile de cartofi scoase din noroiul cleios sunt aproape putrezite, dar cu toate acestea mănâncă sau fierb legumele într-un fel de ciorbă groasă ca un humus. Cei doi fii mai mari ai groparului au fugit pe dealuri şi au înfiinţat o bandă de tâlhari. Cele două soţii ale lor, împreună cu copiii, s-au mutat în coliba fratelui cel mic: el însuşi un copil, care nu a împlinit încă paisprezece ani.

Groparul, un bărbat tăcut, lat în umeri şi masiv, s-a hotărât să nu mai tacă, să nu mai treacă cu vederea ce se întâmplă. Dar au trecut săptămâni, au trecut luni de tăcere, apoi au trecut chiar ani. Într-o bună zi, şi groparul s-a dus să locuiască alături de fiul său cel mic, şi tot mai mulţi copii se năşteau acolo, nimeni nu mai ştia care dintre ei erau urmaşii fraţilor tâlhari, care mai petreceau din când în când câte o noapte, două prin sat, care erau progeniturile fratelui-copil, care ale groparului ori ale bătrânului său tată. Dar cei mai mulţi dintre copii mureau la numai câteva săptămâni după naştere. Tot felul de bărbaţi intrau şi ieşeau de acolo noaptea, dar şi femei tinere, sărace cu duhul, în căutare de acoperiş deasupra capului sau de bărbat, de adăpost, de copil sau de hrană. Noul guvernator nu a dat niciun răspuns celor trei memorandumuri urgente, fiecare dintre ele conţinând raportări mai grave decât precedentul, trimise de mine la intervale scurte, în care trăgeam un semnal de alarmă asupra decăderii morale şi îi ceream asistenţă de urgenţă. Cu mâna mea am întocmit şi am trimis cele trei memorandumuri.

Anii trec în linişte. Încă nu a sosit niciun înlocuitor. Locul poliţistului a fost luat de cumnatul său, până şi poliţistul schimbat din funcţie, spuneau zvonurile, se alăturase tâlharilor de pe dealuri. Eu sunt încă în funcţie, merg înainte şi obosesc. Oamenii nu mi se mai adresează la persoana a treia, nu se mai chinuie să-şi scoată cârpele de pe cap în faţa mea. Substanţele folosite la dezinfecţie s-au terminat de mult. Femeile, fără să-mi ofere nimic în schimb, iau, încetul cu încetul, toate leacurile rămase prin dispensar. Intelectul şi

simţirea mi-au fost răvăşite. Nu mai găsesc destulă lumină înăuntrul meu. Acul indicator al minţii mele arată că se goleşte de gânduri. Poate că numai ochii mei se întunecă şi văd până şi lumina amiezii cenuşie, iar coada de femei care aşteaptă la uşa dispensarului îmi pare un şir de saci burduşiţi. Le văd dinţii mâncaţi de carii şi le inspir respiraţia puturoasă şi aproape că m-am obişnuit cu ritmul în care trec zilele.

Aşa îmi voi petrece timpul de dimineaţa până seara, zi după zi, de vara până iarna. Am încetat de mult să mai simt înţepăturile insectelor. Cicatricea mea e adâncă. Tufe de isop îmi cresc în pat şi flori de mucegai înfloresc umede pe toate zidurile. Câte o ţărancă sau alta îşi face milă de mine din când în când şi îmi aduce un fel de fiertură vâscoasă, făcută, din câte se pare, din coji de cartofi. Toate cărţile mele au putrezit. Copertele le-au căzut şi s-au făcut praf. Nu mi-a mai rămas nimic şi nu voi mai şti niciodată cum să deosebesc zilele una de cealaltă, primăvara de toamnă sau anii între ei. Uneori am impresia că aud noaptea tânguirea unui instrument muzical de suflat, dar nu am nici cea mai vagă idee cine şi la ce instrument cântă în totul nopţii, dacă cel ce cântă se află în pădure sau poate pe dealuri sau doar în ţeasta de sub părul care a început să-mi încărunţească şi să-mi cadă. Îmi voi întoarce spatele către tot ceea ce mă înconjoară, chiar şi către mine însumi.

Cu excepţia unui eveniment la care am fost martor în dimineaţa aceasta şi pe care doresc să-l relatez în scris, fără a-mi exprima vreo opinie personală:

Azi-dimineaţă a răsărit soarele, transformând aburii miaştinii într-un fel de ploaie deasă şi lipicioasă. O ploaie de vară caldă, cu miros de transpiraţie de om bătrân, nespălat. Sătenii începuseră să iasă din colibe şi aveau de gând să se îndrepte spre culturile de cartofi. Dar iată că în vârful dealului dinspre răsărit, exact între noi şi soarele care tocmai se înălţa, apare un străin, un bărbat sănătos şi frumos, care a început să fluture din braţe cu putere, să traseze cu mâinile tot felul de cercuri şi curbe imaginare în aerul umed, să dea din picioare, să facă plecăciuni, să sară, fără să scoată un sunet. Cine-i omul ăsta, se întrebau bărbaţii unul pe altul, şi ce caută aici? Nu-i de la noi, nici din celălalt sat şi nici de pe dealuri, îşi spuneau unul altuia bătrânii. Poate a coborât dintr-un nor.

Iar femeile ziceau: Trebuie să scăpăm de el, trebuie prins şi omorât.

Se sfătuiau şi se certau şi iată că aerul gălbui se umpluse de tot felul de

voci diferite, ţipete de păsări, lătrături de câini, vorbe, mugete de vaci, zumzet de insecte crescute peste măsură. Până şi broaştele din miaştină se răzgândiseră şi începuseră să orăcăie, iar cocoşii nu s-au lăsat mai prejos. O hărmălaie.

Bărbatul acesta, a zis fiul cel mic al groparului, dar imediat s-a răzgândit şi a tăcut. Bărbatul acesta, a spus crâşmarul, încearcă să ne seducă fetele. Şi fetele ţipau, uite-l dezbrăcat, uite cât e de mare, uite cum dansează, uite cum zboară, parcă ar avea aripi, uite-l alb până în măduva oaselor.

Groparul cel bătrân a spus: Nu-i nimic de comentat pe tema asta. Soarele-i deja pe cer, bărbatul ăla alb care a fost acolo sau despre care doar am crezut că a fost acolo a dispărut acum dincolo de miaştină, vorba multă, sărăcia omului, începe o nouă zi de vipie şi trebuie să plecăm la muncă. Cine poate munci să muncească, să îndure şi să tacă. Cei care nu mai pot să moară, vă rog. Şi cu asta, basta.

Cuprins

Moştenitori.
Rude
Săpători
Abandonaţi.
Aşteptând
Străini
Cântăreţi într-un loc îndepărtat, în alte vremuri